

“İŞÇİLER KRİZİN NEDENİ DEĞİL MAĞDURUDUR”

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
Aylık Yayın Organı

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

Bayram MERAL

Genel Başkan

Şemsi DENİZER

Genel Sekreter

Sabri ÖZDEŞ

Genel Mali Sekreter

Salih KILIÇ

Genel Eğitim Sekreteri

Tamer ERALAN

Genel Teşkilatlandırma Sekreteri

SAHİBİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
TÜRK-İŞ ADINA
Genel Başkan
BAYRAM MERAL

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
ENİS BAĞDADIOĞLU

YAYINI HAZIRLAYANLAR
HASAN TAHSİN BENLİ
ÖZCAN KARABULUT

FOTOĞRAFLAR
NECDET UZMAN

YÖNETİM YERİ

TÜRK-İŞ Genel Merkezi
Bayındır Sk. No: 10
Yenişehir / ANKARA
Tel : 433 31 25 (4 Hat) (Santral)
Fax : 433 68 09 - 433 85 80
Basın Bürosu : 433 38 24

Dergimizde yayınlanan yazılar yazarların
düşüncesini yansıtır.

ABONE

Yurtiçi 6 aylık 40.000.- TL., Yıllık 80.000.- TL.
Yurtdışı 6 aylık 60.000.- TL., Yıllık 120.000.- TL.

**DERGİMİZ BASIN AHLAK
YASALARINA UYAR**

Dizgi - Baskı :

DEMİRCİOĞLU MATBAACILIK

Tel: 433 36 38 - Telefax: 434 14 71 • ANKARA

BASKI TARİHİ : 25.01.1999

AYIN İÇİNDEN

Mısır Gıda İşçileri Sendikası yöneticileri 4 Aralık 1998 günü TÜRK-İŞ'i ziyaret ederek Genel Sekreter Şemsi Denizler ile görüştüler.

İsviçre Neve Züricker Zeitung Gazetesi yazarı Amalia Van Gent 14 Aralık 1998 günü TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Denizler'i ziyaret ederek ülkenin önemli sorunları hakkında görüş aldı.

Kosova İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Prof. Hayrullah Gorani 26 Ekim 1998 günü TÜRK-İŞ'i ziyaret ederek Genel Mali Sekreter Sabri Özdeş ile görüştü.

BAŞKANDAN

BAYRAM MERAL
TÜRK-İŞ
GENEL BAŞKANI

1999'A UMUTLU BAKMAK İSTİYORUZ

1998 yılı önemli sorunlarla dolu olarak geçti. TÜRK-İŞ, her zaman olduğu gibi, sorunları öncelikle diyalog yoluyla çözmeye çalıştı; sorun yaratmadı; başkanının yarattığı sorunların, ülkemizin ve halkımızın çıkarları doğrultusunda aşılabileceği için gereken çabayı gösterdi.

Ancak sorunlarımız sürüyor; sorunlarımız artıyor.

Dar ve sabit gelirli 1999 yılına umutla bakamıyorlar. İşsizlik artıyor. Tarım ve hayvancılık her geçen gün çöküyor. Köylerden kentlere akan yüzbinlerce insan, bir tarafta büyük lüks içinde yaşayanları görüyor, diğer taraftan işsizliğin ve yoksulluğun acısını her gün sofrasında hissediyor. Demokratikleşme konusunda önemli adımlar atılmadı. Ekonomik kriz etkisini her geçen gün daha fazla hissettiriyor. Buna karşılık, Türkiye'nin içine sürüklendiği siyasi istikrarsızlık, etkileri gün geçtikçe artan krize karşı, toplumsal diyalog temelinde köklü önlemlerin alınmasını engelliyor. Ekonomik ve siyasi kriz, Türkiye'nin bir sosyal krize doğru sürüklenmesi tehlikesini artırıyor.

Diğer taraftan uluslararası alandaki sorunlarımız da büyüyor. Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğindeki Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızı bir türlü kabullenmek istemeyenler, yırtıp attığımız Sevr Antlaşmasını yeniden gündeme getirmek istiyor. Bu hain amaçlarına ulaşma çabası içinde, şahsi çıkarlarını ülkemizin ve halkımızın çıkarlarının üstünde gören ve tutan kimseler arasında, ülkemizde bazı işbirlikçiler de bulabiliyorlar.

1999 yılında bu karanlık tablonun değişmesini istiyoruz.

TÜRK-İŞ, dar ve sabit gelirli 1999 yılına umutla bakabilmesi için gereken çabayı göstermektedir ve gösterecektir.

Atılması gereken ilk adım, parlamenter demokratik düzen temelinde siyasi istikrarın sağlanmasıdır. Ardından da, tüm toplum kesimlerinin demokratik biçimde temsil edildiği bir yapı içinde, ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü doğrultusunda yapıca bir diyalog ve işbirliği ortamı yaratılmalıdır.

TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikamız, 1999 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerinde 500 bin dolayında üyemiz adına pazarlığa oturmaktadır. İş güvencesi hâlâ sağlanmamıştır. İşsizlik sigortası hâlâ kurulmamıştır. Kaçak işçilikle mücadelede hiçbir mesafe katedilmemiştir. Zorunlu tasarruf fonunda biriken paramız geçen yıl da yağmalanmıştır. Belirli çevrelerin SSK'yı çökertme operasyonu sürmekte, SSK'nın sağladığı hizmetlerin düzeltilmesi için yapılan girişimler engellenmek istenmektedir.

Bütün bunlara rağmen, 1999'a umutla bakmak istiyoruz. Türkiye, çok daha karanlık tabloları aşmasını bilmiştir. Türk milleti, yokedildiği zannedilen bir anda, büyük bir atılımla, emperyalizme karşı dünyanın ilk ulusal kurtuluş savaşını vermiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün ilkeleri ve temsil ettiği aydınlanma ve çağdaşlaşma ülküsü, bugünkü sorunların aşılabileceği için üzerinde birleşilmesi gereken çizgidir. TÜRK-İŞ, Mustafa Kemal Atatürk'ten aldığı güçle, 1999'a umutla bakmaktadır.

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU TOPLANDI

MERAL : *"Krizin sorumlusu yağma ve talandan pay alanlardır"*

- Başkanlar Kurulu toplantısında 1999 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde izlenecek politikalar tartışıldı.
- Ekonomik krizin ele alındığı toplantıda işçi kıyımına karşı tepkiler dile getirildi.

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu 24 Aralık 1998 günü toplandı. Toplantının açış konuşmasını yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral işçilerin krizin sorumlusu değil mağduru olduğunu belirterek "krizin sorumluları yağma ve talandan pay alanlardır" dedi.

Meral açış konuşmasında şu görüşlere yer verdi:

"Türkiye, artan sorunlar, derinleşen ekonomik kriz ve bir türlü çözüme kavuşturulamamış siyasi olumsuzluklarla birlikte Ramazan'a gir-

miştir. Bütün uyarılarımıza rağmen yıllardır uygulanan IMF güdümlü ekonomik politikalar, hem ülkemizi, hem de halkımızı büyük sıkıntılar içine sokmuştur. Halkımızın çok büyük bir bölümü, akşam iftar sofrasını dolduracak yiyecek bulmada her geçen gün daha da zorlanmaktadır. İşsizlik her gün daha da artmaktadır. Gelir dağılımı adaletsizliği her geçen gün büyümekte, Türkiye'yi bir sosyal krize doğru sürüklemektedir. Kısacası, içte ve dışta sorunlarımız her geçen gün büyümektedir. Halkımız ve üyelerimiz, bu sorunların çözümü konusunda TÜRK-İŞ'ten büyük beklentiler

içindedir.

TÜRK-İŞ geçmişte de, bugün de, haklıya haklı, haksıza da haksız diyen bir kuruluştur. Bu tavrımız, önümüzdeki dönemde de aynen devam edecektir. Bugüne kadar hiçbir siyasi partinin güdümünde olmayan TÜRK-İŞ, bundan sonra da bu bağımsız çizgisini sürdürecektir. Bu bağımsız çizgimiz özenle korunurken, ülkemizin temel sorunlarının çözümü konusunda da fikir üretilecek, gerekli girişimlerde bulunulacaktır. Bu tavır, bizim tüzüğümüzün ve genel kurullarımızda oybirliğiyle kabul edilen kararlarımızın bir sonucudur ve gereğidir. TÜRK-İŞ, işte

bu nedenle, ülkemizin üniter devlet yapısının bütünlüğünü ve bağımsızlığını, demokratik ve laik sosyal hukuk devletini, Atatürk ilkelerini, insan haklarını, parlamenter demokratik düzeni, hukukun üstünlüğünü ve yargı bağımsızlığını savunan, yürürlükteki kanunlara saygı gösteren, emeğe saygı duyan bütün sivil kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmıştır ve yapmaktadır. Bu tavır, TÜRK-İŞ'in geleneklerine de uygundur.

Biz hiçbir zaman hükümetleri körü körüne desteklemedik veya onlara önyargılı bir biçimde karşı çıkmadık. Geçmişte hükümetlerin eksilerini ve artılarını, hiç çekinmeden, beraberce ortaya oyduk. Aynı tavrı, 55. Hükümet döneminde de gösterdik. 55. Hükümet, 12 Eylül'ün anti-demokratik düzenlemelerinin ortadan kaldırılmasında, özelleştirme yağmasının durdurulmasında, çalışma mevzuatımızın ILO ilkeleri ile uyumlu hale getirilmesinde, işsizliğin ve pahalılığın azaltılmasında ve diğer birçok konuda, taahhütlerini yerine getirememiştir. Bu eksikliklerini ve hatalarını da, genelde azınlık hükümeti olmasına bağlamıştır. Bunlar eksileridir.

Ama diğer taraftan, çe-

telere karşı, ülkeyi bölüp parçalamak isteyen uyuşturucu kaçakçısı teröristin başını ülkesinde barındıran komşumuza karşı, Batı'nın ikiyüzlülüğüne karşı, laik ve demokratik cumhuriyeti yıkmaya çalışanlara karşı kararlı bir tavır da göstermiştir. Çağdaş bir eğitim sisteminin yaşama geçmesi doğrultusunda da önemli bir adım atılmış, yeterli olmasa da bir vergi reformu yasası çıkarılmıştır. Bunlar da nezdimizde artı puanlardır.

Bildiğiniz gibi, gündemimizdeki ana konular, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik kriz, yaklaşan toplu iş sözleşmeleri ve Nisan ayında yapılacak yerel ve genel seçimler ve diğer genel konularımızdır.

Ülkemizde ne zaman toplu iş sözleşmesi dönemi geldiyse, belirli çevreler olumsuz bir tavır içine girmektedir. Bu çevreler, bugün kısmen var olan ekonomik sıkıntıları iyice abartarak, toplu sözleşmelerin önüne bir set çekmek istemekte, toplu sözleşmeleri düşük ücretlerle imzalamaya çaba sarfetmektedir. Bugün dünyada varolan ekonomik kriz kendisini ülkemizde de kısmen hissettirmiştir. Ancak krizin etkileri, onbinlerce insanın ekmeğinden edilmesini haklı gös-

teremez.

İşçiler krizin sorumlusu değil, mağdurdur. Krizin sorumlusu, yıllardır yağmaya ve talana dayalı ekonomik politikalar sürdüren ve bu yağma ve talandan pay alanlardır. Sosyal devleti tahrip edenlerdir. İşsizler ve fakirler ordusuna her gün yeni insanlanmızı katırlardır.

TÜRK-İŞ, işten çıkarmaların dikkatle izlemektedir. TÜRK-İŞ, krizin derinleşmesinin önlenmesi ve aşılabilmesi için hükümetle ve işverenlerle bazı görüşmeler yapmıştır. Özellikle de, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in etkili bir diyalog zemini olarak kullanılmasını talep etmiştir. Ancak işverenlerin bir bölümü, bizim bu iyiniyetimize rağmen, eksikliklerini giderme ve hatalarını düzeltme yoluna gitmemekte, Devletimizin imkanlarını kapmaya çalışmakta, onbinlerce insanımızı bu kış aylarında işinden aşından etmeyi marifet saymaktadır. Bugün konuşacağımız konulardan birisi budur.

İkinci konumuz, toplu iş sözleşmelerimizdir. Siyasiler ve bazı çevreler, en küçük sıkıntıda işçilerden fedakarlık beklemeyi ve ücretleri düşürmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir. 1997 kamu kesimi toplu sözleşmelerindeki biçimiyle eşel mobil, iş-

çilerin ücretlerinde ortalama yüzde 30 bir kayba yol açmıştır. Bizzat hükümetin tespitlerine göre, kaybımız 350 trilyon liradır. Bu gerçeği birçok toplantıda sayın Bakanlar bile itiraf etmişlerdir. Bu kayıplardan sonra, işçinin fedakarlık yapacak hiçbir hali kalmamıştır. Konuşacağımız ve tartışacağımız konuların ikincisi budur.

Tartışacağımız üçüncü konu ise, Nisan ayında yapılacak yerel ve genel seçimlerdir. TÜRK-İŞ parlamenter sisteme yürekten inanan bir kuruluştur. Biz, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğünü ve bağımsızlığını ve Cumhuriyetin kazanımlarını savunan, insan haklarına ve emeğe saygı gösteren, demokratik ve laik sosyal hukuk devletine ve parlamenter düzene sahip çıkan tüm siyasi partilerle ilişkilerimizi iyi götürmek düşüncesindeyiz. Bunların arasında katı bir aynın yapmama arzusundayız. Ancak siyasi partilerimizin işçilerin sorunlarına yaklaşımında, taahhütlerinde ve iktidardayken yaptıkları uygulamalarda bazı farklılıkların olduğu da muhakkaktır. TÜRK-İŞ, yerel ve genel seçimlerde, bu siyasi partilerimizin programlarını ve seçim bildirgelerini bu gözle inceleyecektir. Konfe-

derasyonumuz, bize işbirliği yapma önerisinde bulunan siyasi partilerin görüş ve uygulamalarına bakarak, yeni bir yol çizmelidir. Bu yolu belirlerken ve izlerken, TÜRK-İŞ'in bütünlüğünün ve birlikteliğinin korunmasına azami dikkat gösterilecektir. Bazı çevrelerin oyunlarına gelip bölünür ve parçalanırsak, ülkemizin ve halkımızın büyük umudu olan TÜRK-İŞ'e büyük zarar veririz. Hepimiz, böyle bir yanlış yapmayacak bilgi, tecrübe birikimi ve yöneticilik becerisine sahip insanlarız. Bu alanda atılacak adımlarda, ülkemizin, halkımızın ve işçi sınıfımızın çıkarları ön planda tutularak belirlenecek ve uygulanacaktır.

Toplantımızda değerlendireceğimiz sorunların çözümünün ilk adımı, ülkemizde parlamenter demokrasi temelinde siyasi istikrarın sağlanmasıdır. Hükümet, bir an önce kurulmalıdır. 3,5-4 aylık bir süre görevde kalacağı bilinen bir hükümetten büyük icraatlar beklemek aşırı bir iyimserlik olur. Ancak aciliyet arzeden çeşitli konular vardır. Bunların çözümünü sağlanmalıdır.

Ekonomik ve Sosyal Konsey acilen toplanmalı, ekonomik sorunlar burada görüşülerek işçi kıyımı durdurulmalıdır.

Tarım ve hayvancılığa

gerekli destek verilmeli, yatırımlarda Doğu ve Güneydoğu'ya öncelik tanınmalı, böylece göç önlenmeli, işsizlik sorunu çözülmelidir.

İş güvencesi ve işsizlik sigortası çıkarılmalı, işçilerin tasarrufu teşvik fonundaki paraları hak sahiplerine dağıtılmalıdır.

Seçim Yasası ve Siyasi Partiler Yasası seçimlerden önce çıkarılmalı, milletvekili dokunulmazlığı yasama göreviyle sınırlı kılınmalıdır.

Çetelere, irticaya, bölücülüğe, teröre ve yolsuzluğa, rüşvete ve haksız kazanca karşı verilen kararlı mücadele sürdürülmelidir.

1999 kamu toplu sözleşmeleri kısa sürede sonuçlandırılmalı, memurun, emeklinin, dul ve yetimin yaşam koşulları iyileştirilmelidir.

Hepimizin de bildiği gibi, ülkemizin içte ve dışta ciddi sorunları vardır. Bu sorunların sebebi bizler değiliz. Ama sorun ülke sorunudur; halkımızın sorunudur. Bu sorunların aza inmesi veya ortadan kalkması için TÜRK-İŞ olarak her zaman üzerimize düşeni yapmaya çalıştık. Umuyorum ki, bu ülkenin büyük nimetlerinden yararlananlar da sorunlara karşı bizim göstermiş olduğumuz duyarlılığı gösterirler."

TÜRK-İŞ BAŞKANLAR KURULU BİLDİRİSİ

(Ankara, 24 Aralık 1998)

Dünyada ve ülkemizde yaşanan ve derinleşme eğilimindeki ekonomik krizin aşılabilmesi için, yanlışlığı kanıtlanmış IMF politikaları terkedilmeli; sosyal devlet ve demokratik ulusal devlet güçlendirilmeli; mevcut iç ve dış borçların faizleri düşürülmeli ve vadeleri uzatılmalı; bankaların faiz oranları azaltılmalı; Türkiye’de üretilen malların tüketimi teşvik edilmeli; işsizlik sigortası ve iş güvencesi sağlanmalı; işçilerin ülkemizde ve işletmelerde yönetime katılmasına imkan verilmeli; temel tüketim mallarında katma değer vergisi oranı düşürülmeli; kaçak işçilik engellenmeli; özelleştirme durdurulmalı; tekstil ihtisas gümrükleri kurulmalı; ülkemize kaçak mal girişi önlenmeli; devlet teşviklerinin verilmesindeki plansızlık ve programsızlık sona erdirilmeli; krize girdiği ileri sürülen şirketlerin gerçek mali durumları sendikalarımıza açıklanmalı; iş talebi artırmak amacıyla zorunlu tasarruf fonundaki para hak sahiplerine ödenmeli, toplu sözleşmelerde gerçek ücretleri artıran bir politika izlenmeli ve dar ve sabit gelirlielerin gelirleri artırılmalı; kayıt-dışı sektör kayıt içine alınmalı; herkesin geliri ve serveti ile orantılı bir vergi ödemesi sağlanmalıdır. Ekonomik krizin yükü, bugüne kadar ülkemizin ve Devletimizin imkanlarını yağmalayanlar, yükümlülüklerini yerine getirmeyenler ve işçilerimiz sayesinde büyük servetler edinenler tarafından üstlenilmelidir. İşçi sınıfımız artık fedakarlık yapmayacaktır. TÜRK-İŞ, krizin sorumluluğunu taşımalarına rağmen krizi bahane ederek işçi kıyımı yapanları ve toplu iş sözleşmelerinde enflasyon oranının altında ücret zammı isteyenleri şiddetle protesto etmektedir. TÜRK-İŞ, işçi kıyımına karşı girişilen tüm meşru ve demokratik tepkileri ve eylemleri desteklemektedir.

Parlamentomuz, Anayasa’da hak ve özgürlükleri sınırlayan düzenlemeleri kaldırmalı; Hükümet, önümüzdeki aylarda, Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasasını değiştirmeli; demokratikleşmeyi sağlamalı; ekonomik krizin aşılabilmesi için TÜRK-İŞ’in önerileri doğrultusunda hareket etmeli ve bu amaçla Ekonomik ve Sosyal Konsey’i acilen toplamalı; işçi kıyımını durdurmalı ve işçilerin işe iadesini sağlamalı; 1897 sayılı Yasa ve 28 Kasım 1976 günlü Komisyon Raporu kapsamındaki memurları işçi statüsüne eçirmeli; örgütlenmenin önündeki engelleri kaldırmalı; SSK’nın sorunlarına çözüm bulmalı; özelleştirmelerin iptali veya yürütmesinin durdurulması konusundaki mahkeme kararlarını uygulamalıdır.

Başkanlar Kurulumuz, yüzbinlerce insanın işsizlikle ve açlıkla karşı karşıya bulunduğu bir dönemde milletvekillerinin kendilerine özel sigorta düzenlemesi getirme çabalarını kınamaktadır.

Hükümet, 1999 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmelerini geçmiş dönemlerdeki kayıplarımızı telafi edecek, satınalma gücümüzü enflasyona karşı koruyacak ve gelir dağılımı adaletsizliğini azaltacak biçimde kısa sürede sonuçlandırmalıdır. 1999 kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri görüşmeleri, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu ve Başkanlar Kurulu’na karşı sorumlu olacak olan Kamu Kesimi Toplu Sözleşme Koordinasyon Kurulu tarafından koordine edilecektir. Kurul, Yönetim Kurulu tarafından belirlenecektir.

TÜRK-İŞ, sendikaların siyasi faaliyeti konusunda getirilmiş olan serbestlikten en etkin bir biçimde yararlanarak, yerel ve genel seçimlerde, sosyal devleti ve demokratik ulusal devleti savunan ve temel ve acil taleplerimizin seçimlere kadar hayata geçirilmesi için somut adımları atan siyasi partileri destekleyecek; ilkelerimizin ve taleplerimizin karşısında tavır alınlara tepkisini gösterecektir.

TÜRK-İŞ, Deri-İş Sendikamızın 19 işyerinde kapı önünde çadır kurarak sürdürdüğü direnişi, Teksif Sendikamızın 12 Ocak 1999 günü başlatacağı grevleri ve diğer tüm meşru ve demokratik eylemleri tüm gücüyle desteklemektedir.

“Kârlarınızdan fedakarlık yapın”

- Meral, yaptığı basın toplantısında ekonomik krizin nedeninin işçiler olmadığını söyledi.
- Basın toplantısına Teksif Genel Başkanı Zeki Polat, T. Maden-İş Genel Başkanı H. Hüseyin Kayabaşı ve Tezkoop-İş Genel Başkanı Sadık Özben de katıldı.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, son dönemde ülkemizde yaşanan ekonomik ve siyasi krizin değerlendirmesini yapmak ve TÜRK-İŞ'in görüş ve önerilerini açıklamak amacıyla 10 Aralık 1998 günü bir basın toplantısı düzenledi.

Ülkenin ciddi sıkıntılar yaşadığını belirterek başladığı konuşmasında Meral, işverenlere çağrı yaparak işçi çıkarmak yerine kârlarının bir kısmından fedakarlık yapmalarını istedi. Meral konuşmasında şu görüşlere yer verdi:

“Ülkemiz giderek derinleşen sorunlarla karşı karşıyadır. TÜRK-İŞ, bu sorunların aşılması için doğru önlemlerin zaman geçirilmeksizin alınmasını istemektedir. Dünya krizi derinleşmekte ve yaygınlaşmakta ve etkilerini her geçen gün ülkemizde de göstermektedir.

Uzakdoğu'da başlayan, Güney Amerika'ya ve Rusya'ya sıçrayan dünya krizine karşı, ülkemizdeki hükümetler ve işverenler tam bir vurdumduymazlık içinde olmuşlardır. Bu tutum ve hükümetlerin uyguladıkları yanlış politikalar nedeniyle ülkemizde yaşanmakta olan ekonomik sıkıntılar, dünya krizinin olumsuz etkilerinin daha da büyük olmasına yol açmaktadır. Milli Kurtuluş Savaşı ile yırtıp attığımız Sevr Antlaşmasını yeniden hortlatmak isteyenler, bir katili ve uyuşturucu kaçakçısı şebekesinin başını misafir gibi ağırlamakta, Türkiye'yi parçalamaya yönelik bir planı uygulamaya sokmaya çalışmaktadır.

Bu ciddi ve sıkıntılı koşullarda, bazı siyasilerin yarattığı ve sürdürdüğü siyasi istikrarsızlık, gerekli önlemlerin zamanında

alınmasını engellemektedir. Türkiye bir ekonomik ve siyasi kriz yaşamaktadır. Gerekli önlemler zamanında alınmazsa, bunlara bir de çok derin bir sosyal kriz eklenecektir; hiç istemediğimiz sosyal patlamalar olacaktır.

Bu arada, çeşitli yasadışı ilişkilerle yıllardır ülkemizi soyanların ve halkımızı haraca bağlayanların üzerlerine kararlı bir biçimde gidilmesinden duyduğumuz memnuniyeti de ifade etmek istiyorum. TÜRK-İŞ bu doğrultudaki girişimlerini her zaman desteklemiştir ve desteklemeye devam edecektir.

Dış borçlarımız 97 milyar doları aşmıştır. Dış kaynak bulmak giderek zorlaşmaktadır. İç borçlarımız 10 katrilyon lirayı aşmıştır. Bu borçların büyük bir bölümü, bugün krizden yakan sermayeye şu ya da bu

biçimde aktarılmış, kredi olarak kullanılmıştır. İşçinin ve memurun zorunlu tasarruf fondadaki parasına yılda yüzde 2 faiz uygulayan hükümet, işverenlerden ve bankalardan aldığı borca yılda yüzde 150 faiz ödemektedir. Yüzde 150'lik süper faizden yararlananlar da, 1994 yılında üç ayda yüzde 50 net faizi alırken sesleri çıkmayanlar da, bugün krizden şikayet etmekte olanlardır. Hükümetler, günü kurtarma ve IMF'ye hoş görünme çabasıyla, kamu açıklarını kapatmada borçlanmaya ve özelleştirmeye ağırlık vermektedir. Bu politika, sanayide maliyet artışının temel nedenidir. Borçlanmada uygulanan yüksek faiz, kredi faizlerini yükseltmekte, fabrikaların kapanmasına veya kapasitesini düşürmesine yol açmakta, yüzbinlerce insanın ekmeğini elinden almaktadır. Tekstil başta olmak üzere, deri, otomotiv, inşaat ve giderek diğer işkollarında, bu büyük sıkıntı yaşanmaktadır. Maliyet artışı ve vatandaşın alım gücündeki düşmeler nedeniyle, üretilen ürünler satılamamakta, stoklar birikmektedir.

Ülkemizdeki krizin ana nedeni, teşviklerin plansız ve programsız verilmesidir; kamu açıklarının özelleştirmeyle ve iç ve dış borçlarla kapatılmak istenmesidir; yüksek kâr beklentisiyle yüksek faizli kredilere yönelmesi ve sonra ödeme güçlüğü içine düşülmesidir; ulusal devletin küçültülme istenmesi, ekonomiyi düzenleyici rolünün reddedilmesi, herşeye piyasanın hakim olması gerektiği anlayışının uygulanmasıdır. Bu politikalar iflas etmiştir. Geline noktadan, kendi karından başkasını

düşünmeyenler ve onları destekleyen siyasiler sorumludur.

Bu yanlış politikaların sorumluluğunu biz taşıyoruz. Büyük halk kitlelerinin alım gücünü biz düşürmedik. Dış pazar imkanlarını biz daraltmadık. On yıllardır devletin imkanlarını biz kullanmadık, özelleştirme adı altında devleti biz yağmalamadık. Süper faizlerle devleti biz sömürmedik. Siyasi istikrarsızlığı biz yaratmadık.

İşçiler, krizin sebebi değil, mağdurdur. Sebebi olmadığımız bir krizin faturasının bize

İşçiler, krizin sebebi değil, mağdurdur. Sebebi olmadığımız bir krizin faturasının bize çıkarılmasını kesinlikle kabul etmiyoruz, etmeyeceğiz.

çıkarılmasını kesinlikle kabul etmiyoruz, etmeyeceğiz.

Ne yazık ki, bazı işverenler, sırtlarından trilyonlar kazandıkları işçileri, ağırlıkla kendi sorumlu oldukları bir krizde en küçük bir zorlukla karşılaştıklarında, kapının önüne koymayı düşünmektedir. Büyük holdinglerimizin temsilcileri, pazarın daraldığını, işçi çıkaracaklarını söylüyorlar. Pazarı işçiler mi daralttı, ekonomideki yangını işçiler mi çıkarttı ki, bugün yüzbinlerce işçinin ekmeği ellerinden alınmak isteniyor? Bugün fedakarlık sırası, yıllardır çok yüksek kâr oran-

larıyla çalışmaya alışmış olan işverenlerimizdedir. Bugün fedakarlık sırası, krizi yaratmış olanlardadır, zamanında gerekli tedbirleri almamış olanlardadır. Ekonomik bunalımdan çıkışın yolu, işçi çıkartmak işçilerin ücretlerini indirmek, işçi hak ve özgürlüklerini kısıtlamak değildir. 1994 yılında yaşanan ekonomik bunalımda bu yola başvurulmuştur. Bu politikaların yanlışlığı ve başansızlığı, bugün yaşanan sıkıntılarda bir kez daha açığa çıkmaktadır.

İşverenlerimize sesleniyorum: Fabrikalarınıza fabrikalardan bu işçiler sayesinde kattınız. Yıllarca devletin imkanlarından başka hiçbir ülkede olmayan biçimde yararlandınız.

Bugün ülkeyi felakete sürüklemeyin. Yüksek kârlarınızdan bir parça fedakarlıkta bulunun. Sosyal patlamalara yol açacak, ülkeyi yeni sıkıntılara sokacak işçi kıyımlarına başvurmayın. Şahsi çıkarlarınızı ülke çıkarlarının üstünde tutmayın. İşçi kıyımıyla hiçbir ekonomik sorun çözülmemiştir; çözülemez. Çözüm, yüksek kârlardan fedakarlıktan, ulusal devletimizi güçlendirmekten, demokratikleşmeden, işçi-işveren-hükümet diyalogundan geçmektedir.

Ülkemizin en önemli sorunlarından biri işsizliktir. İşsizler ordusuna yeni işsizler katmak, sosyal patlamaya zemin hazırlamaktır. Özellikle iç ve dış sorunlarımızın had safhada olduğu bir dönemde, ülkemizin buna tahammülü yoktur. Ülkesine, halkına ve işçisine karşı sorumluluk duyan ve kendi uzun vadeli çıkarlarını hesaba katan işverenlerin, bu işçi kıyımını durduracağına inanıyorum. Aksi taktirde, gelecekte telafisi zor olan bazı olaylarla

hep birlikte karşı karşıya kalacağımız kuşkusunu taşıyorum.

Bugün başta tekstil olmak üzere çeşitli işkollarımızda toplu sözleşme görüşmeleri sürmektedir. 1999 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri de yakında başlayacaktır. Bu görüşmeler sırasında, ekonomik kriz bahanesiyle işçinin mağduriyetine yol açacak girişimleri kesinlikle kabul etmiyoruz ve etmeyeceğiz. Her toplu sözleşme döneminde işverenlerin başvurdukları bazı yöntemler, krize ilişkin kaygıların abartıldığı kuşkusunu yaratmaktadır. Her toplu sözleşme öncesinde, çeşitli bahanelerle kıdemli işçiler çıkarılmakta, toplu sözleşme sonrasında düşük ücretli yeni işçi alınmaktadır. Yıllardır tanık olduğumuz bu gibi olayların, bu yıl da tekrarlanmasını istemiyoruz. Krizin aşılmasının yolu, toplu sözleşmeleri işçilerin satınalma gücünü artıracak biçimde sonuçlandırmaktan ve sendikalaşmanın önündeki engellerin kaldırılmasından geçmektedir. Çözüm, işçi-işveren-hükümet diyalogu temelinde, sorunların nedenlerinin tartışılmasında ve çıkış yollarının birlikte bulunmasındadır. Ekonomik ve Sosyal Konsey'in bu gündemle acilen toplanması gerekmektedir.

Siyasi istikrarın sağlanması, ekonomik krizin derinleşmesini ve sosyal krizin ortaya çıkmasını önlemede temel bir rol oynamaktadır. Ülkemizin birliğini ve bütünlüğünü, halkımızın huzurunu ve mutluluğunu savunan ve ülke çıkarlarını kişisel hesapların ve parti çıkarlarının üstünde tutan siyasi partilerimiz ve siyasilerimiz, sorunlarımızın çözümü için biraraya gelmelidir. İçte ve dışta büyük sorunlarımız varken, bazı siyasiler sen-ben kavgası içinde-

dir. Birçok siyasi, bunca soruna gözlerini kapamış ve kulaklarını tıkamış durumdadır ve şahsi hesapları veya parti çıkarları amacıyla ülke çıkarlarını gözardı etmektedir. Bu tavır değiştirilmelidir.

Ekonomik krizden çıkmanın yolu, demokratik ulusal devletin yeniden güçlendirilmesinden, ekonomiyi düzenleyici müdahalesinin yeniden sağlanmasından, vatandaşların alım gücünün artırılmasından ve devletin ve işletmelerin üzerindeki faiz yükünün azaltılmasından geçmektedir.

Ülkemizin en önemli sorunlarından biri işsizliktir. İşsizler ordusuna yeni işsizler katmak, sosyal patlamaya zemin hazırlamaktır

Vatandaşın alım gücünün artırılması için, sosyal devlet uygulamalarına yeniden dönülmeli, gelir dağılımı adaletsizliği düzeltilmeli, işsizlikle ve yoksullukla mücadele edilmelidir.

Çözüm önerileri, IMF ile değil, halkımızın temsilcisi olan kuruluşlarla işbirliği içinde geliştirilmelidir.

Faiz yükünün azaltılması ve vatandaşın alım gücünün artıncı önlemlerin finanse edilebilmesi için, herkesten geliri ve serveti ile orantılı vergi alınmalı, kamu harcamalarındaki israf önlenmeli, her türlü hırsız-

lık, yolsuzluk ve haksız kazan- cın üzerine kararlı bir biçimde gidilmelidir. Devletimizi dolandıranların malvarlığı hazineye aktarılmalıdır. Sanayicilerin yüksek kredi faizleri altında ezilmesini önleyici önlemler alınmalıdır. Kredilerin ve kredi faizlerinin ertelenmesi talepleri ciddiye alınmalıdır.

Milli gelirimize ve ihracatımıza büyük katkılarda bulunan tekstil işkolundaki kriz, özellikle önem arz etmektedir. Bu işkolunun özelliği gözönüne alınarak, tekstil ihtisas gümrükleri kurulmalı; kaçak mal girişi ve otomobil ithalatı önlenmeli; sanayimizi koruyucu çeşitli önlemler alınmalı; katma değer vergisi oranı düşürülmelidir.

Yaklaşan sosyal patlamayı görmezden gelmek ve gerekli tekbirleri almak, tarihi bir suçtur. Bu önlemlerin alınabilmesi için ise en kısa sürede parlamenter demokratik düzen temelinde siyasi istikrar sağlanmalıdır. TÜRK-İŞ, bu anlayış doğrultusunda gerekli girişimlerde bulunacaktır. İlk olarak, 11 Aralık 1998 Cuma günü TİSK Genel Başkanı Sayın Refik Baydur ile ülkemizin sorunlarının aşılması amacıyla TÜRK-İŞ'te bir toplantı yapılacaktır. 24 Aralık'taki Başkanlar Kurulu toplantımızda da temel politikalarımız bir kez daha değerlendirilerek kamuoyuna açıklanacaktır.

Ülkemizin ve halkımızın bugün ciddi sorunları vardır. Ancak aşın telaşa da gerek yoktur. Sorunlarımız, 1919 yılındaki sorunlardan daha ağır değildir. Bu halk bu sorunları da 1919 yılı ruhuyla aşacaktır. Bu umut ve inançla, hepinizi en derin saygı ve sevgilerimle selamlıyorum".

"Ekonomik kriz ve işçi çıkarmalarına karşı üzerimize düşeni yapalım"

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral ile TİSK Başkanı Refik Baydur, ekonomik kriz ve işten çıkarmalara karşı alınacak önlemleri görüşmek üzere 11 Aralık 1998 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde bir araya geldi. Görüşmeden sonra gazecilere açıklamada bulunan Bayram Meral, Refik Baydur ile ülkenin, halkın sorunlarının çözümü, istihdamın ve verimin artması için iyi ilişkiler içinde bulunduklarını belirterek, görüşmenin de bu anlayış doğrultusunda gerçekleştiğini bildirdi. Dünyada yaşanan krizin çok önceden bilinmesine karşılık, siyasilere, kriz kapıya dayanmadan gerekli önlemleri almadığını savunan Meral, krizin özellikle tekstil, otomotiv ve inşaat sektöründe etkisini gösterdiğini kaydetti. Gerekli önlemlerin alınmaması halinde varolan işsizliğin daha da artacağına dikkati çeken Meral, plansız ve programsız şekilde yapılan yatırımların da yaşanan krizde etkisi bulunduğunu anlattı. Teşvik alan her kişinin uzun vadeli değil kısa vadeli yatırımlar yaptığını anlatan Meral, bilinçli ve uzun vadeli yatırımlardan yana olduklarını söyledi.

İşveren yöneticileri ile ülkenin içinde bulunduğu sorunları tartışacaklarını ve kararlar alacaklarını belirten Meral, şöyle konuştu:

"Hükümetin bu konuda alacağı kararları bekleyeceğiz. Ancak her şeyi de hükümetten beklememek gerektiğini biliyoruz. Biz de ne yapacağımızı tartışacağız. Alacağımız kararlar, hükümetin alacağı kararlara destek olacaktır. Bundan halkımız, işverenimiz, işçimiz faydalanacaktır. Bu sorunun çözümü için üzerimize düşeni yapacağız."

TİSK Başkanı Refik Baydur da, ülkede yaşanan darboğazın ağırlıklı nedeninin siyasi istikrarsızlık olduğunu bildirdi. Yaşanan bu darboğaz nedeniyle parlamentoda bulunan siyasilere omuz omuza vermesini gönülden istediklerini bildiren Baydur, buna karşın, parlamentoda "Ben

kazandım, ben seni altettim" savasının sürdüğünü ifade etti. Global krizin Türk işvereni de olumsuz etkilediğine işaret eden Baydur, 54 ve 55. hükümetlerin, bu sorunları tartışacağı ve çözüm bulunacağı Ekonomik ve Sosyal Konsey'i ciddiye almadıklarını söyledi. İnşaat, tekstil ve otomotiv sanayiinde yaşanan krizin, gerekli önlemlerin alınmaması durumunda 1999'da turizm, kimya ve nakliyat sektöründe de yaşanabileceğine dikkati çeken Baydur, "Bir pazar darlığı ve ekonomik kriz, hemen işçi çıkarmayı gerektirmiyor. Önce işyerlerinde sendikalar bir araya gelip işçi çıkarmamak için uzun uzun tartışıp çareler bulmalıdırlar" dedi.

ECEVİT'TEN TEŞEKKÜR ZİYARETİ

Başbakan Yardımcısı ve DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit 25 Aralık 1998 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'ni ziyaret ederek sivil toplum örgütlerine, hükümeti kurma çalışmalar sırasında gösterdikleri destek nedeniyle teşekkür etti. Ziyarette TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral'in yanı sıra TOBB Başkanı Fuat Miras, TESK Genel Başkanı Derviş Günday, TİSK Genel Başkanı Refik Baydur, DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak ve Devlet Bakanı Hüsamettin Özkan hazır bulundular.

Bülent Ecevit ziyarette yaptığı konuşmada beş sivil toplum örgütünün ülkenin ve halkın sorunlarına karşı herza-

man duyarlı davrandığını, sorunların çözümü için hertürlü çabayı otaya koyduklarını ifade etti. Ecevit, sivil toplum

kuruluşlarının, farklı çıkarlarına rağmen biraraya gelerek siyasilere ve topluma örnek olduklarını da belirtti.

SSK Ayaktan Tedavi Uygulaması Tartışıldı

Sosyal Sigortalar Kurumu sağlık tesislerinde sigortalılar ile aile bireylerine ve SSK'dan aylık alan emekli dul ve yetimlerine yapılmakta olan ayaktan tanı ve tedavi hizmetlerinin kurum dışı sözleşmeli sağlık işletmelerinden sağlanması ile ilgili olarak 23 Aralık 1998 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde bir toplantı yapıldı.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral'in başkanlık ettiği toplantıya Genel Sekreter Şemsi Denizer, Genel Mali Sekreter Sabri Özdeş, Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç, Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Tamer Eralan, SSK Genel Müdürü Kemal Kılıçdaroğlu ve Yönetim Kurulu üyeleri Mahmut Özönur ve Kubilay Atasayar katıldı.

SSK ve hizmetleri hakkında bilgi veren Kemal Kılıçdaroğlu; Kurum işlemlerinde

Başbakanlığın, DPT'nin, Maliyenin ve Hazine'nin iznine tabi olma mecburiyeti sonucu artan talebi karşılayacak ölçüde yatırım yapılamadığını, personel alınamadığını tesislerin iç donanımlarının sağlanamadığını, yatırım için verilen 18 trilyon liranın çok küçük bir rakam olduğunu ve hiçbir ihtiyacı karşılayamadığını, bu bakımdan büyük şehirlerde bulunan sağlık tesislerindeki yığılmayı önlemek için dışarıdan hizmet alınmasının bir zorunluluk haline geldiğini belirtti.

Toplantı sonucunda SSK'nın ayaktan tanı ve tedavi hizmetlerinin kurum dışı sağlık işletmelerinden karşılanması ile ilgili bir uygulamaya Ankara'nın bir bölümünde deneme mahiyetinde başlanması ve sonuçlarının değerlendirilmesi şeklinde görüşbirliğine varılmıştır.

EMEĞİN GÜÇBİRLİĞİ KURULUYOR

Bayram MERAL:

"Ülkenin ve çalışanların sorunlarının çözümü güçbirliğini gerekli kılmaktadır"

Salim USLU:

"Ülkemize ve halkımıza karşı sorumluluğumuz gereği ortak tavır almalıyız"

Rıdvan BUDAK:

"İşçiler üzerlerine bindirilen yükü birlikte omuzlamalı"

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK Genel Başkanları, toplu işten çıkarmalara yönelen, toplu sözleşmelerde düşük zam öneren işverenlere karşı birlikte hareket etme kararı aldıklarını açıkladılar.

29 Aralık 1998 günü TÜRK-İŞ'te biraraya gelen TÜRK-İŞ Başkanı Bayram Meral, HAK-İŞ Başkanı Salim Uslu ve DİSK Başkanı Rıdvan Budak, işverenlerin işçiyi ve insanı dikkate almayan sorumsuz yaklaşımlarının, kendilerini bupirlikteliğe zorladığını savundular. Başkanlar, gerekirse her türlü eylemi de birlikte yapabileceklerini bildirdiler. İlk sözü alan Meral, işverenlere "Ülkenin içte ve dışta sorunları var. Sorumsuzca işçi çıkararak, sorun üstüne sorun eklemeyin" çağrısı yaptı. Meral, üç konfederasyonun, ülkenin birliğinde ve üniter devlet yapısında, yargı bağımsızlığında, hukukun üstünlüğünde, çalışanların haklarının korunmasında aynı görüşü paylaştıklarını belirterek, şunları söyledi: "Dünyada var olan ve ülkemize yansıyan kriz sonucunda bazı işyerlerinde büyük ölçüde işçiler işlerinden atıldılar,

mağdur edildiler. Ülkenin en önemli sorunu işsizlik. Ortada, işsizliği ortadan kaldıracak bir tedbir de söz konusu değil. Yatırım yapılmıyor. Çalışanın değil, paranın para kazandığı bir dönemdeyiz. İnşaat, otomotiv ve tekstil sektörlerinde kriz var, yok diyemeyiz. Ama, haddinden fazla abartılıyor. Biz 3 konfederasyon ülkenin sıkıntılarını artmasın, insanımız huzurlu yaşasın gayreti içindeyiz. Aynı gayreti lütfen sermaye kesimi de gösterin."

Üçlünün siyasi partilerin daha rahat ve aktif çalışabilmeleri, hesap verebilmeleri için siyasi partiler yasası ve seçim yasasının değiştirilmesi ile milletvekili dokunulmazlığının sınırlandırılmasında da görüş birliğini vurgulayan Meral, "Bu yasalar çıkmadan yapılacak seçim yararsızdır" dedi.

HAK-İŞ Genel Başkanı Salim Uslu da, sivil toplum örgütlerinin demokrasinin olmazsa olmaz kuruluşlarından biri olduğunu ifade ederek, topluma karşı sorumlu bir anlayışla ortak hareket etme kararı aldıklarını bildirdi.

Rant, repo, bono, faiz, hiperenflasyon ve IMF patentli ekonomik politikalar nedeniyle çalışanların ağır faturalar ödediğini kaydeden Uslu, "Haketmediğimiz kadar ağır faturalar ödedik. Sorunların çözülmesinde kaynak sorunu değil, akıl açığı sorunu vardır" dedi.

Uslu, ekonomi ve sosyal düzende reformlara ihtiyaç olduğuna inandıklarını belirterek, Türkiye'nin bugüne kadar kötü yönetildiği görüşünü savundu. Salim Uslu, "Türkiye'nin bir bölümü Tanzanya bir bölümü Tayland gibi" diye konuştu.

DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak ise artık işçilerin bu yükün altında kalmak istemediklerini belirterek, kriz ticareti yapılmamasını gerektiğini vurguladı.

"Kriz yok" demenin doğru olmayacağını kaydeden Rıdvan Budak, krizi görmenin ve önlemlerin alınması gerektiğini söyledi. Krizin dünyayı etkilediğini anlatan Budak, krizin Türkiye'de de özellikle yanlış yatırımlardan ve plansız devlet anlayışından kaynaklandığını öne sürdü.

TÜRK-İŞ - HAK-İŞ - DİSK GENEL BAŞKANLARI ORTAK AÇIKLAMASI

(Ankara, 29 Aralık 1998)

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK Genel Başkanları, 29 Aralık 1998 günü Ankara'da bir araya gelerek derinleşen ekonomik kriz koşullarında işçilerin önde gelen sorunlarını görüşmüşler ve aşağıda belirtilen konuların öncelikle çözüme kavuşturulması amacıyla, demokratik çizgide birlikte davranma kararı almışlardır. Dünya ekonomik krizinin etkileri ülkemizde esas 1999 yılında hissedilecektir. Diğer taraftan, ülkemizde uygulanan politikaların yanlışlıklarından kaynaklanan sorunlar da ağırlığını her geçen gün artırmaktadır. Bu koşullarda, ülkemizin, halkımızın, çalışanların ve temsil ettiğimiz milyonlarca işçinin çıkarlarının korunabilmesi için, aşağıda özet olarak belirtilen taleplerimizin yerine getirilmesini istiyoruz:

1. Ekonomik kriz sorunların odağına oturmakta ve ülke gündeminde önemli bir yer işgal etmektedir. Bu nedenle krizin Konfederasyonlarımız tarafından ele alınması öncelikli hale gelmiştir. Ülkemizin krizden en az düzeyde etkilenmesi hepimizin arzusudur. Ancak kriz karşısında çalışanların haklarına yönelik olumsuz yaklaşımların artmakta olduğunu görmekteyiz.
Ekonomik kriz bahanesiyle toplu sözleşmelerde düşük ücret zammı ve kazanılmış hakları geri götürücü esneklik önerilerinden vazgeçilmeli; toplu sözleşmelerde gerçek ücretlerin artırılması sağlanmalı; ücretlerde bir indirim yapılmadan çalışma süresi azaltılmamalı; kriz bahanesiyle işten çıkarılan işçiler işe geri alınmalı; kriz içinde olduğu ileri sürülen işletmelerin gerçek mali durumları sendikalarla bildirilmelidir. İşçilerden fedakarlık istenmemeli; kriz karşısında öncelikle sermaye çevreleri fedakarlık yapmalıdır. Bedel çalışanlara ödetilerek kizden çıkmak mümkün değildir. Bu tutumun daha büyük sosyal krizlere neden olacağı bilinmelidir. IMF politikaları terkedilmelidir. İstihdam yaratıcı yatırımlar teşvik edilmelidir.
2. Kriz, işsizlik sigortası ve iş güvencesinin birlikte ne denli önem arz ettiğini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu nedenle, iş güvencesi sağlanmalı ve işsizlik sigortası acilen kurulmalıdır.
3. Zorunlu tasarruf fonunda biriken kaynağa hazine bonolarına uygulanan faiz oranında bir nema verilmeli; zorunlu tasarruf fonu ukaldınlarak fonda biriken para hak sahiplerine ödenmeli ve işçilerden yapılan kesinti ile işveren katkısı ücretlere eklenmelidir.
4. Yağma ve talan biçimindeki özelleştirme durdurulmalı; kamu açıklarının finansmanında herkesten geliri ve servetiyle orantılı bir vergi alınması yoluna gidilmeli; asgari ücret miktardan fazla gelir vergisi alınmamalı; mevcut iç ve dış borçların faizleri düşürülmeli ve vadeleri uzatılmalı; kayıt dışı sektör kayıt altına alınarak kaçak işçilik önlenmelidir.
5. Demokratik sosyal hukuk devleti güçlendirilmelidir.
6. Çağdaş hak ve özgürlükler ve bunların kullanımı güvence altına alınmalı, demokratikleşme ve toplumsal yaşamın her alanında ve işletmede yönetime katılma sağlanmalıdır.
7. Sendikal örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalı; çalışma mevzuatımız onaylanmış ILO Sözleşmeleriyle uyumlu hale getirilmelidir.
8. Siyasal Partiler Yasası ve Seçim Yasası adil ve demokratik seçime imkan verecek biçimde değiştirilmeli, yargının bağımsızlığı sağlanmalıdır.
9. Parlamenter demokratik düzen temelinde siyasi istikrar en kısa sürede sağlanmalı, halkımızın arzularının ifadesi olan bir hükümet bir an önce kurulmalı ve halkımızın iradesinin Parlamento'ya yansımaları sağlayacak seçimlere huzur içinde gidilmelidir.
10. Kamu harcamalarında israf ve her türlü haksız kazanç karşı önlemler alınmalı, çetelere ve yolsuzluklara karşı kararlı bir mücadele verilmelidir.

Konfederasyonlarımız, bu temel taleplerimizin hayata geçilmesi için sistemli bir biçimde işbirliği ve güçbirliği yapacaklar ve bu yöndeki gerekli adımları atacaklardır. Bunları temin edecek kararlılığımız, potansiyelimiz ve irademiz vardır. Kamu çalışanlarıyla da meşru ve demokratik zeminde işbirliğinin yolları aranacaktır. Konfederasyonlarımız işçi kıyımına ve sefalet ücreti tekliflerine karşı gerçekleştiren tüm meşru ve demokratik tepki ve eylemleri ve özellikle de 12 Ocak 1999 günü tekstil işkolundaki üç sendikamız tarafından başlatılacak olan grevleri desteklemektedir.

Bayam MERAL
TÜRK-İŞ Genel Başkanı

Salim USLU
HAK-İŞ Genel Başkanı

Rıdvan BUDAK
DİSK Genel Başkanı

NET ASGARI ÜCRET 57 MİLYON 621 BİN LİRA

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, 1 Ocak 1999'dan geçerli olacak asgari ücreti 16 yaşından büyük işçiler için aylık brüt 78 milyon 75 bin lira olarak belirledi. Altışar aylık dönemler halinde uygulanacak yeni asgari ücret, 1 Temmuz 1999'dan itibaren de 93 milyon 600 bin lira olarak saptandı.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çağrısı üzerine 8 Ekim 1998 günü ilk toplantısını yaptı. Yapılan çalışmalarda, asgari ücretin ülke düzeyinde tek tip olarak saptanmasının sürdürülmesi, hesaplamalarda DİE verilerinin kullanılması, asgari ücreti belirlerken besin içi harcamalar için 3540 kalorilik beslenme kalıbının esas alınması kararlaştırıldı. Ayrıca, asgari ücretin belirlenmesinde esas alınacak besin içi ve besin dışı harcamaya oranı konusunda, geçmişte olduğu gibi, gıda harcamasının toplam aile bütçesinin yüzde 36.4'ünü oluşturduğu benimsenerek hesaplama yapıldı.

Komisyon, yapılan toplam sekiz toplantı sonrasında 29 Aralık 1998 günü kararını açıkladı. Karara göre yeni asgari ücret, 16 yaşından büyük işçiler için 1 Ocak 1999'dan itibaren

günlük 2 milyon 602 bin 500, aylık 78 milyon 75 bin lira, 1 Temmuz 1999'dan itibaren günlük 3 milyon 120 bin, aylık 93 milyon 600 bin lira olmaktadır. 16 yaşından küçük işçiler için asgari ücret ise, 1 Ocak 1999'dan itibaren günlük 2 milyon 212 bin, aylık 66 milyon 363 bin 750 lira, 1 Temmuz 1999'dan itibaren de, günlük 2

milyon 652 bin, aylık 79 milyon 560 bin lira olmaktadır.

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ karar sonrası işçi görüşünü açıklarken, "yeni asgari ücretin, asgari ücretle çalışanlara zekat verilmesinin uygun görüldüğü bir ortamda ve gelir dağılımının ücretliler aleyhine bozulduğu bir dönemde belirlendiğini" dile getirmiş ve "belirlenen asgari ücret tutan

ile bir işçinin gıda yanısıra konut, giyim, ulaşım, kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılaması mümkün değildir" görüşünü savunmuştur. KILIÇ, bundan sonra yapılacak çalışmalarda asgari ücret için yapılması gerekenleri satır başlarıyla sıralamış "Devletin, işçinin ailesiyle birlikte sağlıklı ve insanca yaşamaya düzeyini sağlama ve kollama görevi ve sorumluluğu vardır" diyerek, yetkilileri bu sorumluluğun gereğini yapmaya çağırmıştır. Asgari ücretin altı ayda bir yürürlüğe girmesiyle ilgili olarak da; "Amacımız, işçinin toplam yıllık gelirinde bir azalma olamadan, gelir kaybına uğramadan bir tespit yapılmasıydı" demiştir.

1475 sayılı İş Yasası'nın 33. maddesine gereğince, sanayi ve hizmet kesimi işçilerinin asgari ücretini yeniden belirleme çalışmalarını yürütecek Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nunda işçi kesimini temsilen Konfederasyonumuz; Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ, TEKSİF Genel Başkanı Zeki POLAT, YOL-İŞ Genel Başkan Vekili Fikret BARIN, HABER-İŞ Genel Başkanı Cengiz TEKE ve TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı Enis BAĞDADIÖĞLU'ndan oluşan heyet tarafından temsil edilmiştir.

1475 sayılı İş Yasasının Geçici

ci 4. maddesi gereğince, tarım ve orman işçilerinin asgari ücretini belirleme çalışmalarını yürütecek Komisyon'da ise, işçi kesimini temsilen Konfederasyonumuz; Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ, TARIM-İŞ Genel Sekreteri Baki BAŞDEMİR, ORMAN-İŞ Genel Başkanı Selahattin GÜNGÖR, BASIN-İŞ Genel Başkanı Ali Ekber GÜVENÇ, TEZKOOP-İŞ Genel Başkanı Sadık ÖZBEN ve TÜRKKOOP-İŞ Genel Başkanı Ahmet BALAMAN'dan oluşan heyet tarafından temsil edilmiştir.

1 Ocak 1999 gününden itibaren brüt 78.075.000.-TL/Ay olarak tespit edilen asgari ücretten gelir vergisi, sosyal güvenlik işçi primi, zorunlu tasarruf, damga vergisi vb. kesintiler yapıldıktan sonra ele geçen net tutar 57.620.790.-TL/Ay'a düşmektedir.

Böylece, günün geçerli ekonomik ve sosyal koşullarında "en az düzeyde geçimi sağlamak üzere" belirlenen asgari ücretten, gelir vergisi dahil halen yüzde 26.2 oranında kesinti yapılmaktadır. Yapılan bu kesintiler nedeniyle, asgari ücret daha başlangıçta eksik ödenmektedir. Böylece asgari ücret, tespit edildiği andan itibaren çelişkili ve tutarsız olmaktadır. İşçinin ailesinin hesaplamalarında dikkate alınmaması sonucu asgari ücret eksik ve yetersiz olarak belirlenirken, bu tutar-

dan ayrıca kesinti yapılması nedeniyle asgari ücret "sefalet ücreti"ne dönüşmektedir.

Asgari ücretin belirlenmesi çalışmalarında yaşanan bu olumsuz tutum karşısında Komisyon'da işçi kesimini temsil eden üyeler görüşlerini ve oy gerekçesini aşağıdaki biçimiy-le açıklamışlardır.

"Asgari ücret, işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücrettir. Bu yönüyle asgari ücret, bir üretim faktörü olarak emeğin bedeli olmanın ötesinde, insanın yaşaması, varlığını sürdürmesi için gerekli gelir kaynağıdır. Bu yönüyle "kutsal ücret" olarak adlandırılır.

Asgari ücret, çalışanların yaşama ve çalışma şartlarının düzenlenmesine yönelik önemli uygulamalardan birisidir. Asgari ücretin belirlenmesi çalışmalarında, etkin bir sosyal politika aracı olarak çalışanların düşük ücretlere karşı korunması öncelikli amaçtır. Çağdaş bir toplum içinde yaşayan işçinin, ailesi ile birlikte olağan ihtiyaçlarını karşılayan düzeyde asgari ücretin belirlenmesini sağlamak büyük önem taşımaktadır.

İşçi kesimi temsilcileri olarak, asgari ücret belirleme çalışmalarında Uluslararası Çalışma örgütü'nün bu alandaki

sözleşme ve tavsiye kararlarında yer alan ilke ve görüşlerin temel alınmasını savunduk. Bunun gereği olarak komisyon çalışmalarında;

- * *Asgari ücretin, işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir düzeyde belirlenmesi,*
- * *Belirlenen tutarın işçinin eline net geçecek biçimde düzenlenmesi;*
- * *Belirleme yapılırken, işçinin ailesiyle birlikte tüketim harcamalarının esas alınması,*
- * *Asgari ücretin ulusal düzeyde, sanayi/tarım ve yaş, cinsiyet ayrımı yapılmadan belirlenmesi;*
- * *İşçinin satın alma gücünün ileriye dönük olarak korunabilmesi için gerekli bir iyileştirmenin ayrıca ilave edilmesi;*
- * *En geç yılda bir belirlenmesi ve fiyat artışlarının belirli bir orana ulaşması durumunda Komisyon'un yeni belirlemede bulunmak üzere toplantıya çağılması,*
- * *Belirlenen asgari ücretin adil gelir dağılımını sağlamaya yönelik olması ve refahtan pay içermesi;*

ilkelerinin uygulanabilmesi için çaba gösterdik.

Savunduğumuz bu görüşlerin bir bölümü Komisyon çalışmalarında dikkate alınmamıştır. Bunun sonucu, belirlenen asgari ücret düzeyi yetersiz kalmıştır ve ülkenin bugünkü koşullarında "insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi" sağlamaktan uzaktır.

Bu temel görüşümüzü koruyarak, asgari ücretin yürürlüğe girmesini sağlamak bakımından olumlu oy kullanılmıştır"

Mevcut asgari ücretten yapılan kesintiler şöyledir:

Brüt Aylık Asgari Ücret	78.075.000 -
SSK İşçi Primi	10.930.500.-
Gelir Vergisi	7.587.450.
Damga Vergisi	374.760.-
Zorunlu Tasarruf Kesintisi	1.561.500.-
Kesintiler Toplamı	20.454.210.-
Kesinti Oranı	% 26.2
Net Aylık Asgari Ücret	57.620.790.-

TARIM-İŞ OLAĞANÜSTÜ GENEL KURULU YAPILDI

Genel Başkanlığa Bedrettin Kaykaç seçildi

Tarım-İş Sendikası Olağanüstü Genel Kurulu 12-13 Aralık günlerinde yapıldı.

Adana Şube Başkanı Bedrettin Kaykaç'ın Genel Başkanlığa seçildiği Genel Kurulda yönetim kurulu şu şekilde oluştu:

Bedrettin Kaykaç
Baki Başdemir
İbrahim Köksal
Emin Şener
Mustafa Yaprak

Genel Başkan
Genel Sekreter
Genel Mali Sekreter
Genel Teşk. Sekreteri
Genel Eğt. ve Araşt. Sek.

TÜRK-İŞ İFTAR YEMEĞİ VERDİ

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu 24 Aralık 1998 günü Merit Altınol Otel'de bir iftar yemeği verdi.

Yemeğe Sanayi ve Ticaret Bakanı Yalın Erez, Çevre Bakanı İmren Aykut, Adalet Bakanı Hasan Denizkurdu, Devlet Bakanı Işıl Saygın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Nami Çağan, TİSK Başkanı Refik Baydur, Hak-İş Genel Başkanı Salim Uslu, Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş, bürokratlar, sendikacılar, kardeş kuruluşların temsilcileri, basın çalışanları ve diğer davetliler katıldı.

BASS GENEL KURULU YAPILDI

Bass Sendikası 14. Olağan Genel Kurulu 21-22 Kasım 1998 günlerinde Ankara'da yapıldı.

Genel Kurulda divan başkanlığını TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Semsi Denizer, yardımcıları T. Koop-İş Genel Başkanı Ahmet Balaman ve Tes-İş Genel Başkan Yardımcısı Hayrettin Erdoğan yaptı.

Bass Genel Başkanı Turgut Yılmaz Genel Kurulda yaptığı konuşmada şu görüşlere yer verdi:

"İşçi sınıfı hareketinin bugün ulaşmakta olduğu nokta, yeni bir mücadele döneminin başlangıç noktası olacaktır. Bu mücadele ise tutarlı bir sendikal perspektif geliştirmeyi ve bunu yaşamın her alanında hayata geçirmeyi gerektirmektedir. Bulunduğumuz noktada, işçi sınıfı ve ezilen geniş halk kesimlerinin örgütleyicisi olan sendikalar, bugün tüm geçmiş yıllardan daha büyük sorumluluk ve tarihsel yükümlülikle karşı karşıyadırlar. Bugün sendikaların, daha geniş açıdan bakma ve daha global hedeflerle yola çıkma, daha etkin bir siyasal, toplumsal rol üstlenmeye zorunlulukları vardır. İşçi sınıfının karşı karşıya bulunduğu tehlikeleri, geleneksel politikalarla, ücret pazarlıklarıyla bertaraf etmenin yolu bulunmamaktadır. Sendikalar gelişen, değişen dünya ve ülke koşullarını, bilimsel kriterler etrafında değerlendirerek, yeni bir yapılanmaya doğru kanallı olmalıdırlar. Bunun için öncelikle kendi içlerinde ki sendikal demokrasi anlayışında değişim yapmaları ge-

Turgut Yılmaz yeniden Genel Başkan seçildi.

rekmetedir. Sendikalar, demokrasi mücadelesinde yer almadığı sürece, demokrasi mücadelesi en temel dayanağından yoksun kalacaktır.

Sendikalar, kendi örgüt yapısı ve işleyişinde sendikal demokrasiyi geliştiremezlerse, ülke düzeyinde yükümlü oldukları demokrasinin gerçekleştirilmesi yönünde ne denli başarılı olabilirler? Toplumun en önemli kurumlarından birisi olan sendikalardaki demokrasi de, toplumsal demokrasinin bir parçasıdır. Ancak, demokrasi evrensel ilkeleleriyle birlikte, değişmez, katı kurallarla sınırlanmış, dura-

ğan bir olgu değildir. Her değişim demokratik olguya yeni açılımlar getirmekte ve her gelişmenin ardından insanlığın beklentilerinde de farklılıklar gözlenmektedir. İşte sendikalar bu değişimi yakından izleyen, alternatif politikalar üretebilen ve sınıfsal çıkarları yönünde katkı sağlayan kitle örgütü durumuna gelmelidirler. Aksi takdirde, değişime karşı duran, klasik sendikal anlayıştan vazgeçmeyen davranış biçimleri, gelecekte sendikaların daha büyük tehlikelerle karşı karşıya bulunmasına neden oluşturmaktadır."

Genel Kurul sonunda Sendikanın yönetim kurulu 9 kişiden 5 profesyonel yöneticiye düşürüldü. Yapılan seçimler sonucunda yeni yönetim kurulu şu şekilde oluştu:

Turgut Yılmaz
İlyas Kandemir
Abdülkadir Mungan
Öner Kaplan
Ali Saat

Genel Başkan
Genel Başkan Yardımcısı
Genel Sekreter
Genel Mali Sek.
Genel Eğt. ve Örg. Sek.

ÇİMSE-İŞ'TE ERALAN YENİDEN

MERAL :

Özelleştirmelerin yağma ve talan olduğu ortaya çıktı.

ERALAN :

Siyasiler ellerini vicdanlarına koymalı ve sorunları çözmelidir.

Çimse-İş Sendikası 15. Olağan Genel Kurulu 28 - 29 Kasım 1998 günlerinde Ankara SSK Salonunda yapıldı. Genel Kurul Divan Başkanlığına TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, yardımcılıklarına TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç ve Ayhan Zeybekli seçildi.

Genel Kurulda bir konuşma yapan Genel Başkan Tamer Eralan, "Halkımız ve çalışanlar olarak bizler, öncelikle yıllardır ertelenen demokratikleşmenin en kısa sürede gerçekleştirilmesini istemekteyiz. Hukuk devleti anlayışı mutlaka uygulanmalıdır. Devleti ele geçirmeye çalışan çeteler tasfiye edilmelidir. Din ve vicdan hürriyetine saygı gösterilirken, bu hürriyetleri kullanmanın güvencesi olan laikliği ortadan kaldırmaya yönelik her türlü girişimler konusunda mevcut yasalar kararlılıkla uygulanmalıdır. Cumhuriyetin özüne sahip çıkılmalıdır. Ülkeye ve halkımıza zarar verici bir biçimdeki özelleştirme uygulamaları durdurulmalıdır. Enflasyon önlenmeli, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınmalı ve vergi reformu yapılmalıdır. İşsizlik sigortası çıkarılmalı ve tüm halkımız için insanca yaşama ve çalışma koşulları yaratılmalıdır. Kaçak işçilik kesinlikle önlenmelidir.

Çalışma banısını çok yakından ilgilendiren bu sorunlanmı-

Çimse-İş 15. Olağan Genel Kurulu yapıldı. Tamer Eralan yeniden Genel Başkan seçildi.

zın bir an önce giderilmesi en büyük temennidir.

Yine son yılların hastalığı haline gelen ve bir kısım siyasilerin ve bürokratlarında adlanın kanştığı, başta irtica olmak üzere, çeteler ve mafyalar, özelleştirme adı altında yağmacılık, vurgunculuk ve benzeri rezaletler hızla artarken diğer tarata bunları hiçte hak etmeyen yüce Türk milletinin, siyasete ve siyasetçiye olan güvenin kaybolmasından endişe duymaktayım.

Buradan siyasilere sesleniyorum. Elinizi vicdanınıza koyarak, aklınızı başınıza alın.

Tüm sorunların demokratik parlamenter sistem içerisinde

ele alınması ve çözümlenmesi gereğine hepimiz inanıyoruz.

Her Türk vatandaşı gibi ben de, sorumluluk bilinci içerisinde yüce meclisimizden istikrar içerisinde bu sorunlanmıza eğilmesini ve çözüm yollarını bulmasını istiyorum" dedi.

Divan Başkanı Bayram Meral ise konuşmasında, bir dönem ülkenin kurtuluş reçetesi olarak gösterilen özelleştirmenin bir yağma ve talan olduğunun otaya çıktığını ancak birçok kurum için işin geçtiğini söyledi. Meral amaçlarının bundan sonra ülkenin ve halkın özmalı olan kurum ve kuruluşları ne pahasına olursa olsun savunacaklarını söyledi.

Genel Kurulda yapılan seçimler sonucunda yeni yönetim kurulu şu şekilde oluştu:

Tamer Eralan
Hasan Akmehtmet
Haluk Alanbay
Ramazan Şafak
Erdem Talu

Genel Başkan
Genel Sekreter
Genel Mali Sekreter
Gen. Eğitim Sekreteri
Gen. Teşk. Sekreteri

TÜMTİS GENEL KURULU YAPILDI

Yeniden Genel Başkanlığa seçilen Sabri Topçu:

“İşçiler doğrudan siyasetin içinde olmalı”

TÜRK-İŞ'e bağlı Tümtis Sendikası 24. Olağan Genel Kurulu 24-25 Ekim 1998 günlerinde İstanbul'da yapıldı.

Genel Kurulda divan başkanlığına Deri-İş Sendikası Genel Başkanı Yener Kaya, yardımcılığına ise TÜRK-İŞ Bölge Temsilcisi Faruk Bayükkucak getirildi.

Genel Başkan Sabri Topçu Genel Kurulda yaptığı konuşmada şu görüşlere yer verdi:

"Bilindiği gibi 'Yeni Dünya Düzeni', 'Küreselleşme' adları ile daha yoğun sömürü ve talan önümüze konuldu. Emekçiler daha da yoksullaşmaya itiliyor. MAİ ve MİGA düzenlemeleri ile ülkemiz sömürgeleştirilmeye, halkımız köleleştirilmeye çalışılıyor. 'Küreselleşme ile dünya küçülüyor, ülkeler arasındaki gelir farklılıkları kapanıyor' denilerek ulusal ve uluslararası tekellerin çıkarları dayatılıyor. Suskun bir toplum yaratmak için işçi ve emekçilerin örgütlerine saldırılıyor, sendikasılaştırma atılıyor. Öte yandan devletin kaynakları; sermaye kesimi,

mine, çetelere, mafyaya sunuluyor, çete mafya ilişkileri milletvekilleri ve bakanlara kadar yansıdığı açıklandı. Bir gecede 700 trilyon el değişti! Özelleştirme ihalelerinin altından da çetelerin çıktığı görüldü. Tansu Çiller, özelleştirmenin istihdamı ve verimliliği arttıracaklarını söylüyordu. O sıralar TÜRK-İŞ içinde pek çok sendikacı da özelleştirmeyi savunuyordu. Ama özelleştirmeler sonunda sendika kalmadı. Sendikaların altı oyuldu, üye sayıları yarı yarıya düştü. Mahkemelerin özelleştirmeleri iptal etmesine karşın dolu dizgin devam edildi. Yargı bağımsızlığı deniyor ama hükümetler özelleştirme konusunda olduğu gibi yargı kararlarına uymazken hak aramaya, sesini kamuoyuna duyurmaya çalışan işçi ve kamu emekçileri 2911'e muhalefet gerekçesi ile gözaltına alınıyor, yargılanıyor.

Sendikamız sınıf dayanışmasında hep önde oldu. Saldırıya uğrayan, hakları çiğnenen sendikasılaştırmaya uğrayan işçiler için eylemler yaptık, iş durdurup basın açıklamaları düzenledik. Aynı şeyi kamu emekçileri için de yaptık. Defalarca iş bırakıp yürüdük. Bu kolay olmadı. Ama bir şeye inanıyoruz, sermaye birlikte saldırıyor, işçi ve

emekçiler de birlik olmak, dayanışmada bulunmak zorunda.

İşçiler için demokrasi yok. Bunu yaşıyoruz. Antep'te 40 yıldır çalışan ambar işçilerinin 1 günlük SSK'sı bile yoktu. 400 ambar işçisini örgütledik, SSK kayıtlarını yaptırarak, 3 işyerinde toplu sözleşme imzaladık. 2 işyerinde de grevimiz sürüyor. Bunlar kolay olmadı. Direnişler yaşadık, Merkez yöneticilerimiz dahi gözaltına alındı, aleyhimize davalar açıldı. Mücadelede yasaların ardına sığınmadık, meşru haklarımızı kullandık. Çünkü bu yasalar işçiler yapmadı. Geçen genel kurulumuzdan bu yana; Gaziantep'i, Malatya'yı, Elazığ'ı, Aydın ve Denizli'yi örgütledik. İşimize ve ekmeğimize sahip çıkıyoruz ama bu yetmez. Demokrasiye ihtiyacımız var. Bunun için işçiler doğrudan politikaya atılmalı, sınıf çıkarları için emeğin savunucusu partilerde yer almalı. Üç yıllık dönemi geride bırakıp yeni bir döneme başlarken ceza alsak da tutuklansak da haklı kavgayı vermek zorundayız. Çocuklarımızı onurlu bir gelecek bırakmak zorundayız. İşçi, temsilci, yönetici hepinizi kucaklıyor, mücadele alanlarında tekrar birlikte olmak üzere saygılar sunuyorum."

Genel Kurul sonunda yapılan seçimlerde yeni yönetim kurulu şu şekilde oluştu:

Sabri Topçu
Yurdal Şenol
Ramazan Atas
Şükrü Günsili
Hüseyin Seyrek

Genel Başkan
Genel Sekreter
Genel Mali Sekreter
Gen. Örgütlenme Sekreteri
Gen. Eğitim Sekreteri

HABER-İŞ SENDİKASI GENEL KURULU YAPILDI

Türkiye Haber-İş Sendikası 8. Olağan Genel Kurulu 12-13 Aralık 1998 tarihlerinde Tes-İş Sendikası Genel Merkezi toplantı salonu'nda yapıldı.

Genel Kurulu Başkanlığını, Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek'in Yardımcılıklarını Teksif Sendikası Genel Başkanı Zeki Polat ve Şeker-İş Genel Başkanı Ömer Çelik'in, katıplıklarını de Haber-İş İstanbul Anadolu Yakası Şube Başkanı Yahya Memiş ile Haber-İş Sakarya Şube Başkanı Cavit Tokpınar'ın yaptığı bir Divan Heyeti yönetti.

Genel Kurulun açılış konuşmasını yapan Genel Başkan Cengiz Teke, Haber-İş Sendikasının, sendikacılığın ilke ve felsefesine inanmış bir kuruluş olduğunu, birlik ve bütünlük içinde üyelerin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek amacıyla yaptığı uzun bir çalışma döneminin bitirilerek muhasebesini yapmak üzere toplanıldığını söyledi.

Teke, ülkenin tarihinin en zor döneminden birisini yaşadığını belirterek, "Bugün gelinen nokta son günlerde ortaya çıkan gelişmelerin bir sonucu değildir. Yılların birikimidir. İhmallerin bir neticesidir" dedi. Teke, "Türkiye bir türlü siyasi istikrara kavuşamamıştır. 1995 yılından sonra kurulan hükümetlerin ülkenin sorunlarına eğilmemeleri sonucu, ülke nüfusunun sadece yüzde 5'lik kısmının milli gelirden aldığı pay yüzde 33-34'dür. Diğer bir ifadeyle toplumumuzun yüzde 5'i gibi küçük bölümü, milli gelirin üçte birini paylaşmaktadır. Buna karşılık nüfusun yüzde 20'sini oluşturan alt gelir grubu ise milli gelirden sadece yüz-

Cengiz Teke yeniden Genel Başkanlığa seçildi

de 4.86 gibi çok küçük bir pay alabilmektedir." diye konuştu.

Cengiz Teke özelleştirme konusuna değinerek, "Türk Telekom'un yüzde 51'inin elinde kalması ve bu işkolunun çağa ayak uydurması gerektiğinden, arsası veya malı için alınması söz konusu değil ama, her zaman söylediğimiz gibi özelleştirme nedeniyle bir tane üyemizin burnu kanatılırsa, her türlü eylemliliği işyeri işgalleri dahil yapar, bu kurumun çalışanları olduğumuz gerçeğini onlara gösteririz. Yine taşeronlaştırma da çok hızlı bir şekilde Türk Telekom A.Ş.'de yayılmaya başladı. Bunun içinde önümüzdeki dönem taşeronlaşmanın önüne geçmek için çalışmalara başlayacağız" dedi.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral'de her zaman TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun aldığı kararlarla Kızılay Meydanı'nı doldururken, Türk Bayrakları ile ön saflar-

da yer alan Haber-İş üyelerini selamlayarak konuşmasına başladı. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Meral şunları söyledi:

"Ülkede içte ve dışta ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar karşısında sizi bizi bırakıp, ülke sorunlarının aza inmesi veyahut ortadan kalkması için ne gerekiyor ona yapma günüdür. Bazı ülkelerin Türkiye üzerinde oynadığı oyunları hep birlikte seyrederiz. Onlar Türkiye'nin bütünlüğünden rahatsız, ülkenin sanayisinden rahatsız, onlar Türkiye'nin gücünden rahatsız. Şunu iyi bilsinlerki ülkenin kuzeyinde güneyinde doğusunda batısında yaşayan bu ülkenin vatandaşlarıdır.

SSK'yı işçi batırmadı, SSK'yı emekliler batırmadı. Yıllardır o kurumun üzerinde her türlü oyunu oynadı. Halende oynuyorlar. Milletvekillerinden istediğimiz parlamenter sistemi, çoğulcu özgürlükçü demokrasiyi koruyalım. Sorunlarımızı aza indirelim.

TÜRK-İŞ'i sokaklarda eleştireyelim. TÜRK-İŞ'i binlerinin hoşuna gitsin diye eleştirmeyelim. TÜRK-İŞ benim eserim değildir. TÜRK-İŞ'e hep birlikte sahip çıkalım. Eğer eleştirilecek bir şey varsa bunun yeri TÜRK-İŞ Genel Kuruludur" diye sözlerini tamamladı.

Genel Kurul sonucunda yeni yönetim kurulu şu şekilde oluştu:

Cengiz Teke	Genel Başkan
Mürselin Arabacı	Gen. Bşk. Yard.
Ali Akcan	Genel Sekreter
Mehmet Emin Alkan	Genel Mali Sekreter
Nazım Aksoy	Genel Eğitim Sekreteri

SAĞLIK-İŞ GENEL KURULU YAPILDI

Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası 15. Genel Kurulu 12-13 Aralık 1998 günlerinde Ankara'da yapıldı. Yabancı ülkelere çok sayıda sendikacının katıldığı Genel Kurulda Divan Başkanlığına TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, yardımcılıklarına TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç ve Sağlık-İş Genel Sekreteri Savaş Benli seçildiler.

Genel Kurulun açış konuşmasını yapan Sağlık-İş Genel Başkanı Mustafa Başoğlu ülkenin ve çalışma yaşamının içinde bulunduğu sorunlara değinerek şu görüşlere yer verdi:

"Geçen genel kurul ile bu genel kurul arasında geçen sürede, işçilerimizi de yakından ilgilendiren temel ülke sorunlarına kalıcı, kişileri ve toplumu rahatlatıcı herhangi bir çözüm getirilememiştir.

Çünkü;

İşsizlik artarak devam etmektedir. İşletmelerimizin ekonomik zorluklar karşısında, bugünlerde olduğu gibi, başvurdukları ilk çare işçi çıkarmaktır. Yüzde 20'ler seviyesinde seyreden işsiz sayımızı, bu son işten çıkartmalar, daha yüksek oranlara çıkartacaktır.

Gelir dağılımındaki adaletsizlik dar ve sabit gelirlielerin aleyhine daha çok bozulmuştur. 1987 Hanehalkı Anket Araştırma Sonuçları'na göre, nüfusunuzun büyük çoğunluğu, millî gelirden yüzde 5 ile yüzde 21 toplam yüzde

Yeniden Genel Başkanlığa seçilen BAŞOĞLU:

"Kesintisiz Demokrasi İstiyoruz"

50 oranında pay almaktadır. Buna karşı, nüfusun küçük azınlığı olan yüzde 20 tek başına, millî gelirden yüzde 50 oranında pay almaktadır. Bu rakamlar, 1984 anketi ile kıyaslandığı zaman, durumda hemen hemen ciddi bir iyileştime olmadığı görülmektedir.

Kanuna aykırı olarak 1 milyonu aşkın kamu çalışanı, memur statüsünde istihdam edilmektedir. Oysa anayasa ve 657 sayılı kanuna göre, bu kamu çalışanları işçi sayıldığı için, memur olarak çalıştırılmaları hukuk dışıdır. Bu uygulama, kamu işçilerinin toplu sözleşme ve grev haklarının gasbı sonucunu doğurmaktadır.

Sosyal güvenlikle ilgili sorunlar artarak varlığını sürdürmektedir. Nüfusunuzun hâlâ yüzde 30'dan fazlası sosyal güvenlik hakkından mahrumdur.

Vergi Kanunu'ndaki değişiklik, bu dönemde yapılan olumlu işlerden birisi sayılsa da, maalesef yeterli değildir.

Az kazandıktan az, çok kazandıktan çok vergi alma ilkesi, bu değişikliklerle de sağlanamamıştır.

İşsizlik Sigortası Kurumu kurulamamıştır. Bu işten atılan işçileri çok önemli bir güvenceden yoksun bırakmaktadır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki olumsuzluklar, varlığını sürdürmektedir.

SSK'nun verdiği sağlık hizmetlerinden kaynaklanan şikayetler azalmamış, artmıştır.

Çalışma hayatını düzenleyen kanunlarda işveren lehine olan durum varlığını ve ağırlığını sürdürmektedir.

İş Güvencesi Kanunu çıkarılmadığı için, teşkilatlanma, yani yeni üye kaydetme mümkün olamamaktadır. Bu bir yandan sendikaların giderek daha çok güç kaybetmelerine, öte yandan devletin vergi, SSK'nun prim kaybına, yol açmaktadır. Ayrıca 5 milyondan fazla işçi ve ailelerini sosyal güvenceden yoksun bırakmaktadır.

Genel Kurulda Divan Başkanlığı yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral yaptığı konuşmada bugüne kadar TÜRK-İŞ'e verdikleri destek nedeniyle Mustafa Başoğlu ve Sağlık-İş üyelerine teşekkür etti. Meral ülkenin içinde bulunduğu temel sorunları dile getirerek siyasilere artık ülke sorunlarını çözmeleri konusunda çağrıda bulundu.

Genel Kurulda yapılan seçimler sonucunda yeni yönetim kurulu şu şekilde oluştu:

Mustafa Başoğlu	Genel Başkan
Savaş Benli	Genel Başkan Vekili
Muzaffer Demir	Genel Mali Sekreter
M. Ali Tanrıverdi	Gen. Eğt. ve Teşk. Sek.

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ:

"Yoksulluk nedeniyle çok sayıda çocuğun çalışmak, sokaklarda yaşamak zorunda kalmaları Türkiye'nin geleceğini tehdit etmektedir"

- TÜRK-İŞ, ILO, UNICEF işbirliği ile, "Çalışan Çocuklar Konusunda Eğiticilerin Eğitimi" başlıklı toplantı 9-14 Kasım 1998 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirildi.
- Toplantının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç, ILO Türkiye Temsilcisi Gülşay Aslantepe, UNICEF Türkiye Temsilcisi Vekili Dr. Akif Saatçioğlu, kurumlarının yaptıkları çalışmalar ve yeni dönem projesi hakkında bilgi verdiler.

Salih Kılıç toplantının açılışında yaptığı konuşmada, "Aynın gösterilmeksizin çocukların bedensel ve zihinsel olarak korunmalarında herkese görev düşmektedir" dedi.

TÜRK-İŞ, ILO, UNICEF işbirliği ile "Çok Yönlü Eylem Programı" başlığını taşıyan yeni dönem projesi "Çalışan Çocuklar Konusunda Eğiticilerin Eğitimi" konulu bir hafta süren toplantıyla başladı. Toplantının açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih Kılıç, çocukların, çalışan çocukların çeşitli haklara sahip olduklarını, çocukların savunmasız olmaları nedeniyle özel ve ağırlıklı olarak korunmaları gerektiğini ifade etti.

Türkiye'nin de imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesine göre, bütün çocuklar sağlıklı, yeterli beslenme, eğitim görme, oyun oynama haklarına sahipken, çocukların bu haklardan mahrum kaldıklarını, çalıştıklarını ve çeşitli istismara uğradıklarını belirten Kılıç, en son İstanbul'da yaşanan ve cinayetle sonuçlanan olayın, so-

nakta yaşayan çocukların sorunlarının da herkesi ilgilendiren tehlikeli bir boyuta ulaştığına dikkat çekti.

Kılıç, bu olayın sonuçları kadar nedenlerine de işaret ederek, "artan yoksulluk nedeniyle çok sayıda çocuğun sokaklarda, çeşitli alan ve işkollarında çalışmak, sokaklarda yaşamak zorunda kalmaları, Türkiye'nin geleceğini tehdit etmektedir" dedi.

TÜRK-İŞ'in ILO ve UNICEF ile işbirliği çerçevesinde çocukların yaşama ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için çalışmalarını sürdürdüklerini söyleyen Salih Kılıç, sokakta yaşayan, tanımda ve farklı alanlarda çalışan çocuklar için en geniş korumanın sağlanması için ulusal mevzuatın asgari çalışma yaşını belirleyen ILO'nun 138 nolu sözleşmesi ve çocuk haklarının çerçevesini çizen Birleşmiş Milletler'in Çocuk Hakları Sözleş-

melerine göre düzenlenmesi gerektiğini vurguladı.

Toplantıya çeşitli üniversitelerden, ILO'dan, UNICEF'ten katılan, Cennet Engin, Oya Güneri, Yasemin Akman, Dr. Naci Yıldız ve Gülgün Müftü anılan konularda bildiri sundular, grup çalışmaları gerçekleştirdiler. Bir hafta süren toplantıya, çeşitli bölgelerden, TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalardan işçiler, işyeri temsilcileri, ÇSGB İş Teftiş Grup Başkanlıklarından iş müfettişleri, kurum ve kuruluş temsilcileri olmak üzere 30 kişi katıldı.

Proje çerçevesinde, Ankara'da "Eğiticilerin Eğitimi" toplantısına katılan uzmanlar, Ocak 1999'dan itibaren, bölgelerde seçilmiş çalışan çocuk ve ailelerine yönelik 7 hafta sürecek olan eğitimlere başlayacak olup, bununla ilgili hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri ŞEMSİ DENİZER:

"Türkiye'nin kaybedecek zamanı yoktur"

TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi Denizer, Hükümet krizinin uzaması üzerine siyasetçileri uyararak, Türkiye'nin kaybedecek zamanının olmadığını, parti liderlerinin siyasi hırslarını bir kenara bırakarak ülkenin ve toplumun çıkarlarını göz önünde bulundurulmasını istedi. Uzlaşma konusunda liderlerin siyasi tarihimizden ders almalı gerektiğini hatırlatan Denizer, dünyadaki ekonomik krizin her geçen gün Türkiye'yi biraz daha etki altına aldığına dikkati çekerek günlük politikalarla vakit geçirilmemesi gerektiğini ifade etti. Denizer şunları söyledi:

"Dünyada ciddi ekonomik kriz beklentileri var. Gelişmekte olan ülkelerdeki krizin bütün ülkeleri sarmaması için herkes kendince önlemler alıyor. Yeni dünya düzeni politikalarını uygulayan ülkelerdeki bu kriz, IMF ve Dünya Bankası'nı bile birbirine düşürdü. İflas eden bu politikaların sorumluluğunu kimse üzerine almıyor. Özelleştirme politikalarındaki başarıları övüle övüle örnek gösterilen ülkelerin hepsi yeni borç arayışındalar. Ekonomileri güven vermediği için borç bulamıyorlar.

Türkiye henüz özelleştirme batağına tamamen batmadan bu gerçeği görebilme şansını yakalamıştır. Ekonominin temel direği olan sektörlerde kamunun varlığını sürdürebilmesi satma ve kapatma politikalarının uygulanamamış olması, krizin göbeğine düşmemizi engellemiştir. Ancak,

ŞEMSİ DENİZER
TÜRK-İŞ
Genel Sekreteri

Türkiye tamamen krizin dışında değildir. Kısa ve uzun vadede önlemlerini acilen almak zorundadır.

Ülkeyi yönetenler ve yönetmeye aday olan siyasi kadrolar, dünyada ve ülkemizdeki bazı sektörlerde yaşanan krizden bihaber ya da onları görmezden gelerek kendilerini siyasi hırslarına kapırmışlardır. Ülkemiz siyasetine yön veren liderler uzlaşma konusunda siyasi tarihimizden ders almalı ve zamanı çok dikkatli kullanılmalıdır. Türkiye'nin hala mevcut olan bazı avantajlarını kullanabilme şansı vardır. Zamanın bunları alıp götürmesine seyirci kalmamalıdır. Ülkemizin ve toplumun çıkarlarını en önde tutmak için bugünkü tablodan daha kötüsü beklenemez. Siyaset ve seçim beklentilerine göre davranmak yerine sorun-

lara acil önlemler alacak kadrolar hemen görevi almalıdır.

Yüzlerce fabrikanın kapanması, onbinlerce insanın işsiz kalması söz konusudur. İşsizlerine iş bekleyen bir toplumda yeni işsizler yaratmak, istenmeyen sosyal olayların önünü açmak demektir. Bu ağır yükün altından hiç kimse kalkamaz. Böyle bir tabloda seçim zaferi olmaz.

Türkiye, biran önce KİT'lerine sahip çıkmalıdır. Fabrikaların kapanmaması için gerekli önlemler alınmalıdır. Kriz gerekçesiyle işçi çıkartılması engellenmelidir. Devlet gelişmelere seyirci kalmamalı, sosyal bir hukuk devleti olmanın gereklerini yerine getirmelidir. İthalat serbestliğine bir düzen getirilmeli, gelişmiş ülkelerin bazı sektörlerde aldığı önlemleri; Türkiye de mutlaka almalıdır. Döviz harcamayı kolaylaştırmak yerine, döviz kazanmanın yolları kolaylaştırılmalıdır. Bireylerin çıkarına değil, toplumun, ülkenin geleceğine öncelik verilmelidir.

Kamu da çalışan 450 bin dolayındaki işçi arkadaşımızın sözleşme görüşmelerine başlayacağımız şu günlerde, devlet adına görev yapan kadrolar beklenti içine sokulmamalı, asıl gündem seçim beklentisi olmamalıdır.

Her şeyi seçim üzerine kuranlar büyük bir yanılgı içindedir. Halkımız gelişmeleri yakından izliyor. Siyasi hırslarına yenilenler bunun en güzel cevabını seçim sandıklarında alacaktır."

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri SALİH KILIÇ:

“Kriz aldatmacası”

Siyasal istikrarsızlığın yarattığı güvensiz ortam ile hükümetin uyguladığı ekonomik politikalar, her iki alandaki hedefleri belirsiz kılmıştır. Buna, Rusya ve Asya krizinin sonuçları da dahil edildiğinde, yaratılan psikolojik ortamda, işverenlerin son aylarda görülen tutum ve davranışlarındaki kriz söyleminin perde arkasını da anlamak kolaylaşmaktadır.

Türk ekonomisindeki yavaşlama, durgunluk herkesin farkında olduğu bir gerçek. Bunun kriz olarak ifade edilmesi, bizce mümkün değildir. Söz konusu yavaşlamanın, durgunluğun, buna yol açan faktörler göz ardı edilerek değerlendirilmesi, daha da ötesi, bunun çalışanlara fatura edilmek istenmesi, ülkemiz için, buna neden olan çevreler için bir talihsizlik olarak tarihe geçecektir.

Türk ekonomisindeki yavaşlamaya bakıldığında, Asya ve Rusya krizlerinin sonuçlarının dış piyasa daralmasına yol açtığını, ihracatta düşüşe neden olduğunu görüyoruz. Bu dış faktörlerin yanı sıra, hükümetin enflasyonla mücadele politikaları, bunun sonucunda yatırımların durma noktasına gelmesi, kamu harcamalarının kısılması, para politikalarının sıkılması ile iç ve dış borcun aynı dönemde rastlaması, talebin hızla düşmesi gibi iç faktörlerin de bu yavaşlamada etkili olmaktadır.

İç talebin düşmesine nedenlerinden bir de, işçi, memur, emekli ve esnafın satın alma gücünün düşmesidir. Yaklaşık 9 milyonu bulan bu kesimin, gi-

SALİH KILIÇ
TÜRK-İŞ
Genel Eğitim Sekreteri

da harcaması gibi acil harcamalarının dışında harcama yapamaması da iç talebin daralmasına yol açmaktadır.

Ayrıca, yüzde 150'ye varan faiz ve repo geliri, üst ve alt gelir gruplarına cazip gelmekte, tasarruf eğilimini artırmaktadır. Buna, siyasette ve ekonomide yaratılan güvensiz ortamı eklediğinizde, yatırımların yavaşladığı bir tablo ortaya çıkmaktadır.

Bizce ekonomide ciddi bir kriz olduğu düşüncesi doğru değildir. Bazı sektörlerde, mallara talepte bir düşüş söz konusu. Bunda sektörün sorunlarına gerçekçi yaklaşmanın, yanlış müdahalelerin de etkisi var. Örneğin, gıda sektöründe, yüzde 8'den yüzde 20'lere varan bir büyüme gerçekleşmiştir. Zorunlu ihtiyaçların, uygulanan para politikalarını dinlemediğinin de bir göstergesidir.

Ekonomik göstergeler kriz

söylemini yalanlıyor, bunun bir yaygaradan fazla anlam taşımadığını gösteriyor. 1994'te yaşanan krizde ekonomi yüzde 6.1 oranında küçüldü. Sanayi üretimi yüzde 5.7 oranında geriledi. Enflasyon yüzde 149 ile rekor kırdı. Bu krizdir. Oysa, 1998'de yüzde 4.5 oranında büyüme beklenmekte, sanayi üretimi yüzde 4 dolayında bir artış göstermekte, enflasyon ise yüzde 72'lerde seyretmektedir. Diğer ekonomik göstergeler de, 1994'üneksi sonuçlarını vermemektedir.

Otomobil sektöründeki gelişmeleri incelediğimizde, ki yerli ve yabancı 8 fabrikanın olduğu en önemli sektörlerimizden biridir, otomobil satışındaki düşüşün en önemli nedeni, siyasi istikrarsızlık, ekonomik önlemler paketi ve yüksek faiz politikaları sonucunda insanların otomobile yönelmemektedirler. Bu sektörde kopanlar gürültünün haklı bir dayanağının olmadığını da yine göstergeler söylemektedir: 1997'nin ilk on ayında satılan otomobil sayısı yaklaşık 258 bindir. 1998'in aynı döneminde satılan otomobil sayısı ise yaklaşık 255 bindir. Bu sektörde bir kriz olduğu sonucunu vermez. Öte yandan, on aylık dönemde otomobil ihracatımızda yüzde 15 oranında bir artış görülmektedir. Bunun 8 bini Renault, 12 bini de Tofaş'tır.

Görüldüğü gibi, 1998'de 255 bin otomobil satılmıştır. Bunun üzücü yanı, bu otomobillerin 165 bininin yerli, 90 binin ithal araba oluşudur. 8 fabrikası olan bir ülke, kendi sanayisini korumadan, ithal otomobil satışını 1997'de yüzde 7'den,

1998'de yüzde 37'ye çıkanyorsa, buradaki hata veya yanlışlık çalışanların, halkın değil, ekonomik politikalara yön verenlerin, rantlardan nema alanlarıdır.

Polonya ve Macaristan otomobil sektöründeki olumsuzlukları, Avrupa Birliği ile anlaşarak çözdü, problemlerini ortadan kaldırdı. Aynı şekilde, İrlanda ekonomisinde, otomobil sektöründe yaşanan olumsuzluk sonucunda, oto ithalinin durdurulması yoluna gidildi.

Ülkemizi yönetenlerle sanayicilerimiz buna benzer önlemler alma yoluna bir türlü gidemiyorlar, en kolay yol olarak işçi çıkanyorlar. Bize göre bu durum, ucuz işçi istihdam etme politikasından başka bir şey değildir. 1999 yılında, otomobil satışının 1998 rakamının üzerine çıkacağı tahminini de yapmak isterim.

Tekstil sektörünün sorunları ise farklı bir özellik göstermektedir. Türk ekonomisinin lokomotif olan tekstil ve konfeksiyon sektörü yılın ilk altı ayında, gerek yatırım gerekse de yeni pazarların yaratılması açısından olumlu bir dönemi yaşarken, bunun ekonomik göstergelere yansımaları, 1998 Ocak-Haziran döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6.8'lik bir artış göstermesi, toplam ihracattaki payının yüzde 40'lara ulaşması biçimindeydi. Ancak, Rusya pazarının çökmesi, iç piyasadaki durgunluğun da etkisiyle olumlu göstergeler bozulmaya başladı. Hükümetin ve tekstil işverenlerinin de yanlış politikaları bu olumsuz koşulları besledi.

İşverenler arasındaki rekabet, Gümrük Birliği'nin yarattığı olumsuzluklar, Rusya ve Avrupa'nın cazibesi, tekstil tesislerinin kurulmasındaki deneyimsizlikler, teşvikler, kısa vadeli kredilerle uzun vadeli yatırım yapılması vb. nedenler de sek-

törü olumsuz etkiledi. Ayrıca, üretimde belli kalemlerde kalınması, talep piyasasına göre değil, klasik üretim modellerinde ısrar edilmesi, yeni pazarların yaratılamaması, hükümetin yanlış gümrük politikası ve teşvik politikasındaki etkiler de söz konusudur. Yine de öz sermayesi olan kuruluşların bu durgunluktan fazla etkilenmediği görülmektedir.

Türkiye 1990 yılında ipliğin 4'te üçünü kendi ürettiyordu, Asya ülkelerinin rekabeti karşısında şimdilerde bu oran tersine döndü. Konfeksiyon, iplik, pamuk dışından gelecek, kış sezonu siparişlerinin yüzde 30'luk payını Asya ülkelerine, Portekiz'e, Yunanistan'a kapıracaksınız ve tüm bu olumsuzluklara rağmen, tekstil ihracatındaki payı bir önceki yıla oranla yüzde 5'lere çıkaracaksınız ve şikayet edeceksiniz, anlaşılır gibi değildir.

Ayrıca, burada, Hazine Müsteşarlığının 1998 yılı Ocak-Kasım döneminde 568 trilyonluk teşvik yatırımını dokuma ve giyim sektörü kapsamına alması da şaşırtıcıdır.

Dünya Bankası'nın ekonomik beklentiler ve gelişmekte olan ülkeler raporunda, ekonomimizin genel durumu için belirtilen ifadeler, ki 36 ülke içinde ekonomik durumumuz iyi ülkelerden biri olarak görülüyor, bu kopanları yaygaraların haksız olduğunu ortaya koyuyor. Öte yandan, Avrupa Konfeksiyon ve Tekstil Örgütü tarafından yapılan araştırmada, 1996-1997 yılında AB'nin ilk 10 tekstil tedarikçisi ülke olarak ülkemizin de görülmesi dikkat çekicidir.

Bu iki son örnek, hammad-desinden işgücüne kadar güçlü bir potansiyeli olan sektörümüzün bitmesinin ve çökmesinin mümkün olmadığını göstermektedir. Çeşitli çevrelerin ve ekonomistlerin de birleşikleri

gibi ortada ciddi bir kriz yok, andığım nedenlerden dolayı yaratılan bir durgunluk vardır. Bu şartlarda, durgunluğun işçi çıkışı ile aşılabileceğini zanneden işverenler bu kolay yolu seçmekte ve kantarın topuzunu kaçırmaktadırlar. İşçi çıkışı da yol değildir.

Ortalama 100 işçi çıkaran bir işverenin, kıdem tazminatı olarak ödeyeceği rakam, tazminat tavanı 200 milyon 625 bin liradan 10 yıllık kıdem üzerinden 2.4 milyar etmektedir. Bu kıdem tazminatı riskini göğüsleyenlerin, üç dört aylık durgunluğu göğüsleyememeleri dikkat çekicidir. Durgunluğa rağmen, bu üç sektördeki büyümenin göz ardı edilerek işçi çıkarılmasına gidilmesi şaşırtıcıdır.

Bir kriz aldatmacası ile yapılmak istenen, düşük ücret ve ucuz işçi istihdamı, işçi sirkülasyonu yapılarak bunun sağlanmasıdır. İşsizliğin yüksek, işgücü talebinin olması bu uygulamaları kolaylaştırmaktadır. Bunun en büyük göstergesi 1994 yılında yaşanan krizi ifade eden İSO'nun verileridir: İfade şudur: 1994 krizini atlattımda, 1994-1995 yılında ödenen maaş ve ücretlerin etkisi önemli olmuştur. Sıfır zam ile başlayan ve 550 bin işçiyi ilgilendiren kamu toplu sözleşmelerindeki gerginlik büyük bir grevin yaşanmasına neden olmuştur.

Bu yanlış politikalar ve sonucunda, ülkemizin ve ekonominin en güçlü unsuru olan insanımızı zor durumda bırakan kararlar alınması en azından yadırganacak kararlardır. Durgunluğun yüzde 20'sini işçiler göğüslüyorsa, bu riskin yüzde 80'ini işverenlerin göğüslemesi gerekir. Siyasi irade sorunların çözümünde ve istikrarın sağlanmasında acil önlemler almalı ve güven ortamını yaratmalıdır. Siyasal istikrar ekonomik istikrar, ekonomik istikrar toplumsal istikrarı sağlar.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA SELÜLOZ-İŞ

DAVUT BOZKAN

Selüloz-İş Genel Başkanı

Ülkemizde sanayileşmenin somut adımları genç Cumhuriyetin ilk yıllarında atılmıştır. Kalkınmanın önkoşulu olarak bilinen sanayileşmenin gerçekleştirilebilmesi için özel sektörün olmadığı koşullarda ekonomik yapılanmayı ve tüm yatırımları da ha sonra özel sektöre devretmek üzere devlet yapmıştır.

1923-1980 yılları arasında Devlet tarafından kurulan KİT'ler yıllarca özel sektöre ucuz hammadde, ucuz mamül ve yanmamül mallar vererek ve devlet tarafından bilinçli bir şekilde kaynak aktarmasıyla, palazlanan, sermayesini büyüten, teknolojisini yenileyen ve hatta çoğu alanlar da Avrupa teknolojisiyle rekabet edebilen özel sektörü var etmiştir.

1980 serbest piyasa ekonomisiyle birlikte dışa açılan ekonomimiz içinde özel sektör kendi ekonomik sistemine uygun amaç düşüncesine aykırı olan rekabet piyasasının oluşması içinde KİT'ler; yürüttüğü faaliyetlerle sosyal devlet ilkesini yaşatan, özel sektör tekelleşmesi karşısında rekabet koşulları yaratarak toplumun alım gücünü dengeleyen faktör olmuşlardır. Bugüne kadar yaşadıklarımızda bunları doğrulamaktadır.

SİSTEMİN KRİZİ

Günümüze kadar birçok kriz atlatan kapitalizm, son krizinde bizim ülkemizde 5 Nisan soygun paketini açtırmıştır. Bu açılan paketin bizim toplumumuzun veya ülkenin

ekonomik koşullarının zorunluluğundan olmadığı artık açık açık hepimiz tarafından bilinmektedir. Çünkü yaşanan kriz Dünya kapitalizminin krizidir. Dolayısıyla bize de yansımıştır.

Bugünde benzer bir kriz sözkonusu ve yanlış ekonomik politikalar sonucu ortaya çıkmış bir sonuçtur.

Kriz Dünya kapitalizminin aşırı üretim kriziyle ortaya çıkmıştır. Bu krizi Dünya kapitalistlerinin aşırı üretiminden kaynaklanan "üretim fazlalığı" olarak görmek aldatıcı olur. Bu üretim fazlalığı talebin azalması ve talebin olmaması koşullarında ortaya çıkmıştır.

Çünkü; talep azalmasının altındaki nesnel koşullar, özelleştirme, işten çıkarmalar, ücret artışlarını frenleme, haftalık çalışma günlerini 4 güne çekerek ücretleri geriletmeler, sosyal yardımların kısıtlanarak periyodik olarak tamamen kaldırılması alım gücünü düşürmüştür ve bu koşullarda gelişmiş kapitalist ülkelerde yaşanmış olgudur.

ÜLKEMİZDE KAĞIT SANAYİİ

Ülkelerin kağıt üretimi, tüketimi matbaa ve basım endüstrisindeki gelişmişliği, uluslararası düzeyde ulaştıkları uygarlığı da simgeler. Çağımızda kağıt, kitap, gazete ve defter, karton gibi ürünlerin yanında temizlikten ambalaja, sigaradan paraya, izolasyondan dekorasyona kadar toplumsal yaşamın her alanında tüketilen bir maddedir.

Kağıt kullanıldıktan sonra geri dönüşümü olması, çevreyi kirletmemesi nedeniyle aynı bir önem taşır. Kağıt türlerini yazı kağıdı, gazete kağıdı, sargılık kağıt, kraft kağıt, oluklu mukavva, karton türleri oluşturur. Kağıtsız bir eğitim, kitapsız, yayınsız kalkınma, çağdaşlaşma düşünülemez. Gıda sanayii insanın biyolojik varlığını, kağıt, basım sektörü ürünleri beynini besler. Halen Türkiye nüfusunun yüzde 20-25'i okuma ve yazmadan yoksun. Dolayısıyla kağıt tüketimi ve üretimi en düşük ülkeler arasında Türkiye yer alıyor. Amerika'da kişi başına yıllık kağıt tüketimi 311 kg. Avrupa ülkelerinde ortalama bu miktar 93 kg. iken, yurdumuzda kişi başına yıllık tüketim 19 kg.

Ülkemizde basın endüstrisinin girdilerini oluşturan kağıt-karton üretiminde uluslararası kalite, çeşit ve standartlara henüz ulaşılmış değil. İmalat sanayiinde mekanik, kimyasal ve yan kimyasal kağıt hamurları üretiliyor. Ülke düzeyinde hızlı bir değişim sürecinin başlatıldığı ve özel sektöre ait yeni büyük, orta ve küçük ölçekli işletmelerin kurulduğu son on yıllık sürede SEKA bünyesinde ek kapasiteler yeterince oluşturulmadı.

Teknolojik gelişim Batı ile eşdeğerde yenileme ve atılımlar gerçekleştirilemedi. Üretim alanında en büyük paya sahip SEKA, ihtiyaca nitelik ve nicelik yönünden de yeterli bir düzeye erişememiş bulunuyor.

SEKA bugün 8 işletmesinde kamu kuruluşu olarak üretimini sürdürüyor. Dünyada birçok ülkede daha ucuz maliyetle, daha kaliteli çok amaçlı kullanılabilen kağıt, selüloz türleri üzerinde araştırmalar yapılırken, ileri teknoloji ile üretim gerçekleştiriliyor.

DİRENDİK, KAZANDIK...

02.10.1998 tarihinde Özelleştirme Yüksek Kurulu baskın bir kararla SEKA Genel

Müdürlüğü'nün Bolu'ya taşınması ve SEKA İzmit Müessesesi'nin kapatılmasına, işçilerin yasal haklarının ödenmesine ilişkin almış olduğu karar SEKA'ya tebliğ etmişti.

Alınan bu karar işimizi, ekmeğimizi yok etmeyi hedefleyen, kabul etmemizin mümkün olmadığı, adeta hepimizi diri diri mezarla gömmeyi hedefleyen bir karardır.

Biz üretmek, biz bu ülkeye katma değer yaratmak isterken, birileri bizlere üretmeyin, çalışmayın, alın bu üç kuruşu sokaklarda sürünün diyordu.

Biz, üretmek istiyoruz. Biz, işimizi, ekmeğimizi istiyoruz. 02.10.1998 Cuma gününden başlayarak başta SEKA İzmit Müessesesi olmak üzere, tüm üyelerimiz, eşleri, çocukları, diğer fabrikalarda çalışan işçiler, kamu emekçileri, esnaf, demokratik kitle örgütleri, bu haklı mücadelemize tüm ülke çapında sahip çıkmışlardır.

Bizlerin bu kararlı mücadelesini kırmak isteyen siyasi iktidar, 06.10.1998 tarihinde sözüm ona yeni bir kararla kapatmayı kaldırdığını bildirmiştir.

Oysa, 06.10.1998 tarihli kararda SEKA'nın kapatılmasından kesinlikle vazgeçilmemiştir. Sadece, "işçilerin istihdam sorunları çözülene kadar" durdurulmasının, denilerek fabrikalarımızı elimizden alıp, bizleri dağıtarak, üyelerimizin kendilerinin fabrikalarından ayrılması sağlanmaya çalışılmaktadır. SEKA Genel Müdürlüğü'nün Bolu'ya gitme kararı konusunda ise hiçbir değişiklik yoktur.

Kapatılmak istenen fabrika sıradan fabrika değildir. SEKA İzmit Müessesesi Cumhuriyetin ilk 7 fabrikasından birisidir. SEKA İzmit Müessesesi 1936'da bir kamu kuruluşu olarak İzmit'te üretime başlamıştır.

02 Ekim 1998 tarihinde ekonomik ömrünü tamamladığı, hurdalık haline geldiği id-

dia edilen SEKA İzmit Müessesesi çok büyük harcamalar yapılmaksızın yapılacak yatırımlar, SEKA'nın rekabet gücünü arttıracak olmasına karşın, tüm KİT'lerde olduğu gibi bu yatırımların yapılmasına için verilmemiştir. Son 3 yılda ise bir çivi dahi çakılmamıştır.

Öte yandan enerji üretimi için düşünülüp, izin alınamayan yatırımlar SEKA'yı 1,5 trilyonluk elektrik faturasından kurtaracaktır.

Tüm bu olumsuzluklara karşın bir işletme için çok önemli olan bir verimlilik ölçüsü olan kapasite kullanımı %85'tir. SEKA en büyük 500 sanayi kuruluşları sıralamasında 136. sırada, Kamu kuruluşları sıralamasında 35. sırada yer almaktadır. Özelleştirme İdaresi Başkanı Sayın Uğur Bayar'a göre SEKA İzmit Müessesesinin modernize edilebilmesi için 26 milyon Dolar'a ihtiyaç vardır. Bu paranın bulunamaması Sayın Bayar'a göre SEKA İzmit Müessesesinin kapatılma gerekçesidir. Sayın Bayar, bu sözleri ile kelimenin tam anlamıyla suçüstü yakalanmıştır. Sözü edilen rakamın oldukça abartılı olmasını bir kenara bıraksak dahi 26 Milyon Dolar Türk lirası karşılığı 7,5 trilyon'dur. Daha 2 ay önce SEKA'ya ait 20 trilyon'luk 1600 dönümlük arazi KOÇ-FORD ortaklığına bedelsiz verilmiştir. SEKA için 7,5 trilyonu kapatma gerekçesi olarak sunan Sayın Uğur Bayar, 20 trilyonluk SEKA arazisinin 20 Trilyonunu KOÇ-FORD ortaklığına hibe ettiğini nedense aklına getirmemektedir. Sorun 7,5 trilyonun bulunması ise, adres bellidir. SEKA'nın 20 trilyonu Koç-Ford ortaklığından geri alınır. Bunun Bayar'ın rakamlarına göre 7,5 trilyonu ile bize göre çok daha düşük bir maliyetle SEKA modernize edilebilir.

Tüm bu gerekçelere kulaklarını tıkayarak kamuoyunu ve basını yanıltarak, bizi oyalayarak, söz oyunları yaparak teslim almaya çalıştılar.

Bu teslim alma saldırısına üyelerimizin, esnafımızın, halkımızın, sınıf kardeşlerimizin verdiği destek sağladığı dayanışma ruhunun gücüyle boyun eğmedik. Bu oyunları bozduk. Fabrikalar evimizdir. Fabrikalarda üretmekten gelen gücümüzü kullanıp, bize üretirmek istemeyenlere üretimimizle cevap verdik.

SEKA çalışanları yaşadığı bu süreçte bulunduğu her yerde, Giresun'da, Kastamonu'da, Çaycuma'da, Balıkesir'de, Afyon'da, Dalaman'da, Silifke'de, Kocaeli'nde ve her yerde esnafıyla, işçisiyle, kamu çalışanlarıyla, tüm halkla bütünleşmiştir.

Herbirimiz Cumhuriyetin 75. yılında fabrikalarımızı yaşatmak için, çoluğumuz, çocuğumuzla, sınıf kardeşlerimizin dayanışmasıyla fabrikalarımızı evimiz yaparak 35 gün fabrikalarımızda yaşadık.

Biz işçi sınıfının temsilcileri olarak çok iyi biliyoruz ki; ülke yönetiminden sorumlu olan ve büyük iddialarla işbaşına gelen hükümetler, çözüm yerine başarısızlıklarına gerekçe üretiyorlar.

Biz Türkiye'de sendikal birlik istiyoruz. Türk-İş, Hak-İş, DİSK, KESK aynını yapmaksızın birlikten, mücadeleden yanayız. Çünkü biz biliyoruz ki, Özelleştirme, Sendikasızlaştırma, işsizlik, taşeronlaştırma, düşük ücretle kaçak işçi çalıştırma, yağma, talan, özel sektöre kaynak aktarma, özelleştirme yoluyla sadece fabrikaların yağmalanmadığı, halkımızın alınteriyle kurulan bu fabrikaların ÇETELERE, MAFYAYA, KARAPARA BABALARINA PESKES çekildiği ortaya çıkmıştır. SEKA'nın kapatılmasında Uluslararası Kağıt tekellerinin, kağıt ithalatçılarının servetine servet katma amaçlıdır. Bunların karşısında sınıf kardeşlerimizle birlikte dayanışma içerisinde direnmek zorundayız.

Tekel'in, Enerji Santrallerinin, Telekom'un, Petkim'in, Maden'lerin, Petrol Ofisi'nin, SEKA'nın yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekilmesine karşı çıkmak, siyasetin, altın üretimine tepki göstermek, bağımsızlık mücadelesinin bir unsuru halinde ve antiemperyalist bir nitelik taşımaktadır.

Tüm bu isteklerimiz haklı ve meşrudur. IMF ve Dünya Bankası politikalarını hayata getiren Hükümetler, halkımızın oylarını alıp geleceğini satmaktadırlar. Ulusal bağımsızlığını, emperyalizmi yenerek koruyan emekçiler, SANAYİNİN ve ÜLKEMİZİN kaleleri olan fabrikaları da ulusal onurlarına sahip çıkarak SEKA'da 35 gün direnerek korumuşlardır ve ülkenin diğer kalelerinde koruyacaklardır.

Yapabiliriz. Tüm bunları kazanabiliriz. BİZ HALKIZ, Yaşamak için ekmek ne ise, düşünmek için kağıt odur. İkisini de topraklarında yetiştirmeyen uluslar eksekli olur diyen M.Ali Kağıtçı'nın torunlarıyız. Bir memleket kağıdını kendi yapmadığı zaman ulusal kültürünü yabancı lütfuna bağlar diyen ulusların özgürlük ve bağımsızlığın sembolü olan Mustafa Kemal ATATÜRK'ün öğrencileriyiz. Biz birlik olursak, biz örgütlü olursak bizi yok sayamazlar.

Teknolojisi yenilenmiş, yönetimi özerk ihanetten ve peşkeşten arındırılmış KİT'ler her türlü rekabete hazırdır. KİT'ler yok edilirse, uluslararası tekellere teslim edilirse oluşacak haksız rekabet ortamında bütün halk ezilecektir. Ülkemiz tarihin en önemli noktasında, yol ayrımındadır. Gün durup bekleme, bizim adımıza birileri yapar deme günü değildir. Gücümüzün birlikte kullanıldığında farkına varılması günüdür. Gün karar günüdür. Hep birlikte yollarımız için, 21.Yüzyıl Dünyasında bize yakışan yeri almak için karar günüdür. Gün KİT'lerin yağmalanması için pusuda

bekleyenlerin heveslerini kursaklarında bırakmak için mücadele günüdür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma hayatındaki yüzlerce sorunun içinden; öncelikli olan ve ülke nüfusunun yarısının desteğini alacak olan milyonlarca insanı ilgilendiren sorunların içinden bir elin beşparmağı kadar olan çok önemli 5 sorunun gündeme getirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

1-Örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalı, iş güvencesi yasa tasansı, işsizlik sigortası kanunu çıkartılmalıdır.

2-Özelleştirme durdurulmalı, 4046 sayılı Yasa iptal edilmelidir.

3-SSK'nun çağdaş insan sağlığının önüne yaraşır sağlık hizmeti veren bir kuruluş haline getirilmelidir.

4-Zorunlu tasarruf fon uygulanmasına çalışanların talebi doğrultusunda son verilmelidir.

5-Kamu emekçilerinin Grev'li Toplu İş Sözleşmeli sendikal haklarının yasallaştırılmasının sağlanmalıdır.

Sendikamız, yukarıda bahse konu olan sorunlar, çalışanlar ve halkımızın lehine çözümleninceye her platforma taşımaya, savunmaya ve temsil ettiği üyeleriyle birlikte demokratik tepkilerini daha kararlı, daha inançlı bir biçimde vermeye mücadeleci anlayışını sürdürmeye devam edecektir.

1999 kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri de yakında başlayacaktır. Bu görüşmeler sırasında, ekonomik kriz bahanesiyle işçinin mağduriyetine yol açacak girişimleri kesinlikle kabul etmiyoruz.

EKONOMİK KRİZ ve EMEKÇİLER

Prof. Dr. KORKUT BORATAV

SBF Öğretim Üyesi

Ekonomik kriz içine girdik mi? Bu sorunun yanıtı krizden ne anladığımıza bağlı. Finansal kriz rüzgân Asya ve Rusya'dan sonra Türkiye'yi yalayıp geçti. Yabancıların İMKB'den 5-6 milyar dolar çekmeleri, resmi rezervlerde 7 milyar dolarlık bir erime ve faizlerin yüzde 150'ye yaklaşması sonunda bir finansal kriz tehlikesi şimdilik geçiştirilmiş görünüyor.

Türkiye yapısındaki bir ekonomide bir finansal kriz tehlikesinin sinyallerini veren birkaç belirti vardır. Bunlar *krizin başlangıç göstergelerini* oluşturur: Borsa çöker. Döviz talebi artar. Resmi rezervler erir. Faiz hadleri hızla tırmanır. Krizin patlak vermesi ise daha farklı biçimlerde ortaya çıkar. Bunlara doğrudan doğruya *kriz göstergeleri* diyelim: Birinci olarak döviz fiyatları Merkez Bankası'nın denetiminden çıkar ve büyük boyutlu bir devalüasyon kaçınılmaz olur. İkinci olarak dış kreditorler, yerleşik mevduat ve plasman sahipleri bankalar sistemine hücum eder ve yaygın banka iflas ve kapanmaları gözlenir. Yukarıda değindiğim gibi Türkiye'de bu zincirin sadece ilk halkaları (başlangıç koşulları) gözlemlendi. Döviz fiyatları kontrolsüz bir biçimde tırmanmadı ve bankalara finansal sistemi saracak bir hücum gerçekleşmedi ve kriz göstergeleri ortaya çıkmadı.

"Kriz tehlikesi ortadan kalkmış" değil, "geçleştirilmiş" diyorum. Zira, yukarıda krizin *başlangıç göstergeleri* diye adlandırdığım değişikliklerin dışında bir de finansal krizlerin *önkoşullarından* söz etmek mümkündür. Finansal sistemi bir hayli sağlam, özel ve kamusal tasarruf oranları düşük, hele yüksek enflasyonla yaşayan bir ülke, kısa vadeli sermaye hareketlerini de serbest bırakmışsa, tanım gereği finansal bir krizin önkoşullarını taşıyor demektir. Farklı bir ifadeyle, büyüme hızı makul ölçülere çıktığı zaman büyük boyutlu dış açıklar veren ve bu açıklarını kısa vadeli sermaye girişleri ile karşılamayı bir hayat tarzı haline getiren her ekonomi finansal bir krizin önkoşullarını taşımaktadır. Kamu açıklarının

varlığı ve yokluğu ise (Meksika ve Asya krizlerinin gösterdiği gibi) ana belirleyici değildir.

Türkiye bu anlamda on yıldır finansal bir krizin önkoşullarını içermektedir ve bunların ortadan kalkacağı da yoktur. Asya krizi geçirilmiştir ama bunun maliyeti ortadadır: Borsada büyük boyutlu bir reel genileme, rezervlerde erime ve tırmanan faizler...

1998'in ikinci yarısında karşılaşılan ekonomik sorunlar, bu anlamda finansal bir krizin başladığını değil, Türkiye ekonomisinin reel anlamda ve talep kaynaklı bir krize girmeye başladığını ortaya koyuyor. Eğer böyle ise ve krizi aşmak istiyorsak, çözüm, hastalığın (yani talep yetersizliği sorunlarının) tedavisinde aranmalıdır.

"*Talep kökenli*" bir kriz söz konusu ise, hangi talep kalemlerini, hangi nedenlerle gerilediğini saptayalım ve hastalığın ilaçlarını kısaca tartışalım.

Dış dünyanın Türkiye'nin ihracat ürünlerine talebi düşmüştür ve Asya-Rusya krizlerinin doğrudan etkisi buradadır. Dünya ekonomisinin 1998 yılı büyüme hızı öngörülleri bu krizlerden sonra yan yana indirilmiştir. Tüm ülkelerde ihracatın bu nedenle aşağıya çekilmesi doğaldır. Dahası, paraları büyük ölçüde değer yitiren Asya ülkeleri Türkiye gibi döviz kurlarını istikarda tutmaya çabalayan ülkeler karşısındaki rekabet güçlerini (hem dış pazarlarda, hem de Türkiye içinde) hızla artırdılar. İhracatçılarımızın halen süregelen dış bağlantıları tamamlandıktan sonra Türkiye ihracatındaki yavaşlamanın daha da hızlanması beklenmelidir. Benzer ülkelerin karşılaştığı sorunlara ek olarak Türkiye, Rusya krizinin cari işlem dengesi üzerindeki yansımalarından daha fazla etkilenmiştir.

Çözüm nedir? GATT, Dünya Ticaret Örgütü ve Gümrük Birliği kurallarını zorlayarak ihracat teşvikleri, anti-damping uygulamaları, sektörel koruma önlemleri ile fazla mesafe alınca-

maz. Kimsenin kanşamayacağı bir yöntem, döviz fiyatlarını hızlanan bir tempoyla yükseltmek, yani TL'nin dış değerini reel olarak düşürmektir. Ancak bu, devalüasyonun sürececeği beklentilerini besler ve bugünkü liberal rejim içinde sermaye kaçışına yol açabilir. Döviz kurunu bir ticaret politikası olarak kullanmaya yeniden başlamak istiyorsak, sermaye hareketleri üzerinde yeniden kontrol sağlanması gerekecektir.

İkinci olumsuz etken yatırım talebindeki gerilemelerden kaynaklanıyor. Bir yandan genel durgunluk ve kötümserlik, bir yandan da astronomik boyutlara yükselen kredi faizleri buna katkı yapmıştır. Türkiye'de Mekez Bankası Amerika'da Federal Reserve Başkanı Greenspan'ın izlediği anti-konjonktürel para politikasını niçin uygulayamıyor? Yani, Greenspan'ın birkaç hafta önce yaptığı gibi para politikasını ekonomiyi canlandırmak amacıyla kullanmayı, artan işsizliğe karşı faizleri düşürmeyi niçin beceremiyor? Nedeni açıktır: Faizlerin aşağıya çekilmesi, aynen devalüasyon beklentilerinde olduğu gibi, dövize hücum ve sermaye kaçışına yol açacaktır da ondan... Kısacası, sermaye hareketleri serbest tutuldukça, Türkiye kur ve faiz politikası araçlarından en azından birini, hatta ikisini birden köreltmış olmaktadır. Daha açık ifade edelim: Döviz kuru politikası, esas olarak, finansal krizin önlenmesi amacıyla kullanılmaktadır; bir dış ticaret politikası (ihracatı teşvik, ithalatı caydırma) aracı olarak değil... Para (faiz) politikası ise döviz kurlarında istikrar bozucu oynamaları önlemeyi hedef almaktadır; toplam talebi genişletip, daraltmayı değil...

Üçüncü olumsuz etken tüketim talebindeki düşmeden kaynaklanıyor. 1994'ten beri gelir dağılımı ücretli-maaslı (yani tüketim eğilimi yüksek) katmanların aleyhine, finans ve rantîye çevrelerinin (yani hem yatırımcı özellikleri, hem de tüketim eğilimleri zayıf) çevrelerin lehine seyretmektedir. Demek ki, krize karşı etkili bir yaklaşım, bu eğilimleri tersine çevirmek; örneğin 1999 yılı toplu sözleşmelerinde çitanın biraz yüksek tutulmasını sağlamak ve destekleme politikalarında muslukları gevşetmek olacaktır. Bu çerçevede içinde burjuvaziden, özellikle de finans çevrelerinden gelen vergi indirimi taleplerine kulak tıkayıp, KDV oranlarının düşürülmesi savunulmalıdır.

Toplam talebin dördüncü ana kalemi olan

kamu harcamalarına bakalım. Kronikleşen ve bir türlü düşürülemeyen kamu açığı sayesinde toplam talep canlı tutulmamakta mıdır? Ne var ki, kamu açıklarının bileşimi bu etkiyi sınırlı kılmakta. Kamu kesimi giderek *birincil fazla* vermekte; yani faiz-dışı harcamalar kamu gelirlerinin gerisinde kalmakta; bütçe açıkları tamamen faizlerden kaynaklanmaktadır. Bu da, kamu harcamalarının, bir kez daha harcama (tüketim ve yatırım) eğilimleri düşük katmanlara intikal etmekte olması anlamına gelmektedir. Hükümet, toplam kamu harcamalarını ve kamu açığını hiç değiştirmeden, faiz ödemelerini düşürüp, kamu yatırımlarını ve memur maaşlarını aynı miktarda artırmayı bir becerebilse, ekonomik durgunluğun aşılmasına önemli bir katkı yapacaktır.

Bütünüyle ele alınırsa bu önerilerin bir adı Keynes'gil bir genişleme (veya anti-depresyon) politikasıdır. Bir diğer adı ise "seçim ekonomisi"dir. Kapasite kullanım oranlarının düştüğü koşullarda bu tür yönelişlerin enflasyonist sonuçlar vermemesi beklenmelidir. Ancak, ekonomiyi yönetenler burada sözü geçen politika araçlarının çoğunu köreltiler; unuttular. İktisat politikalarının nihai hedefi olarak istikrar kavramına öylesine saplanıp kalmışlardır ki, "seçim ekonomisi", "parasal genişleme", "toplam talebi artıncı maliye politikaları, yani bütçe açıklarının büyümesi" onlar için düşünülmesi bile günah olan büyük ayıplar haline gelmiştir. "İstikrar" tutkunlarına hatırlatalım ki en istikrarlı durum ölüm halidir. Hoca'nın tam açlığa alışırken ölen eşeğini de unutmayalım.

Sorun, sadece fikir planında yanlış algılamalardan kaynaklanmıyor. Kapitalizmin tarihi, emeği disiplin altına almak için zaman zaman krizlere gereksinim duyulduğunu göstermiştir. Bu nedenle burjuvazinin bazı katmanlarının krizi aşmak istediği şüphelidir. Bu çevreler içinde, bu krizi bir fırsat olarak gören ve "işlerin biraz düzelmesi için kriz biraz süregelsin" diyenler yaygınlaşmaktadır.

Sendikal hareketin ve emek cephesinin bu safsatılara kapılmaması büyük önem taşıyor. Hiç çekinmeden, açık ve seçik genişleyici para ve maliye politikalarını savunmanın ve bu politikaların önündeki yapısal engellerin (yani neo-liberal kösteklerin) kaldırılmasını talep etmenin tam zamanıdır.

KRİZ KONUSUNDA NETLEŞMEK

Prof. Dr. OĞUZ OYAN

TÜRK-İŞ Araştırma Müdürü

KRİZİN GÖRÜNÜMÜ

Yaklaşık 1 yıldır dünyada etki alanını genişleten bir kriz ile karşı karşıyayız. Gelişmelerin hayırlı tarafı küreselleşme hareketinin tartışılabilir duruma gelmesi oldu. Küreselleşmenin sorgulanması, bu konuyu bir tabu olmaktan çıkardı. 1980'lerden sonra sermaye birikimi daha küresel, ulusal sınırların dışına çıkan, daha dışa açık bir yapı altında gerçekleşti. Tüm bunların arkasında dünyanın tek biçimli dönüşümünü programlayan Dünya Bankası, IMF gibi uluslararası sermaye kuruluşları vardı. Ülkelere dayatılan program şuydu: Önce ticareti, sonra sermaye dolaşımını serbestleştirin, kamu kesimini küçültün, kamu hizmetlerini "yararlandıkça öde" ilkesine bağlayın, vergileri indirin vb. Bu tür politikalar dünyada farklı süreçlere yol açtı. Örneğin, gelişmiş dünyada küreselleşme hareketi dahil neoliberal politikalar devleti küçültmedi, tam tersine büyüttü. Buna karşılık, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde devlet, eski gücünü kaybetme noktasına geldi, iktidarsızlaştırıldı, elindeki iktisat politikası araçları sınırlandırıldı ve bazı bölgelerde gerçekten küçültüldü. Her şey başta yolunda gözüküyordu. Gelişmiş ülkelerdeki borsalar geliştiği gibi, yükselen pazarlar denen borsalar da çok yüksek reel getiri sağlıyorlardı. Ancak, hızla devinen mali sermaye hareketi, reel ekonomide üretim olarak karşılığını bulamadığından, bir başka deyişle reel kesim ile mali kesim arasındaki açıklık giderek büyüdüğü için sistem kız tohumlarını içinde taşıyordu.

Krizin, bu anlamda Uzakdoğu'da patlaması anlamsız değildi. Bu bölgenin yükselen ekonomileri kendi imkânlarının üzerinde üretim yapıyorlardı. Özel kesim borçlanmayla çok fazla kapasite yaratmaya yönel-

mişlerdi. Finansal anlamda imkânları sınırlıydı, bu yüzden yarattıkları üretim kapasiteleri, talep yönünden sıkıntılar da ortaya çıkınca başlarına dert olmaya başladı. Bol kepçe finansman sağlama mekanizması kriz yaratıcı sonuçlar doğurdu. Dolayısıyla ürettiğini ihraç edemez noktaya düşen bu ülkelerin son 25 yıllık gelişme hamlelerini önemli ölçüde bastıran bir durgunluk gündeme geldi. Güney Kore, Endonezya ve Malezya'da son bir yılda yüzde 5 - yüzde 15 arasında milli gelir gerilemesi yaşandı. Buna karşın IMF'nin bu ülkelere klasik reçetesi olan daraltıcı politikalar önermesi, özellikle de açık vermeyen kamu kesimini harcamalarını kısıtmaya zorlaması şaşkınlıkla karşılanıyor. Oysa, özel sermayenin dış borç yükümlülüğünün kamu kesimi üzerine yıkıldığı dikkate alınırsa, IMF'nin, alacaklı mali kurumların ve devletlerin sadık bekçiliğini öncelikli iş edindiği anlaşılır.

Ayrıca, 1980 sonrasında sadece reel ekonomi ile mali sermaye hareketi arasındaki açıklık büyümemiş, artan üretim kapasiteleri ve emek verimliliği ile yerinde sayan veya gerileyen ücret düzeyleri arasındaki açıklık da büyümüştür.

Olaya farklı bir açıdan da bakılabilir: Sistemin egemen ülkeleri, kendilerine Güney Kore vs. gibi yeni rakiplerin çıkmasını istemiyorlar. Bu örneklerin tekrarlanabilir örnek olması, mevcut pastanın başkaları arasında da bölüşülmesi anlamına gelir ki, egemenler bundan memnun olmazlar. Ancak, dünyanın bütününü kapitalist sistemin egemenliğine razı edebilmek için de, gelişmekte olan ülkelerin önüne uygun örnekler konulması gerek. Tıpkı, "Amerika'da herkesin milyarder olma şansı vardır" fantezisi gibi. Dünyada örneklere gerek var ama, bu örnekle-

rin de haddini bilmesi gerekiyor. Amerika, sistemin haddini bildiren egemen gücü olarak gelişmeleri kontrolü altında tutabilirse işten kazançlı çıkabilir. Kontrol edilemez bir süreçte ise, Amerika'nın kendisi de bu uçuruma yuvarlanabilir. 1999 yılı bu açıdan kritik geçecek gözüküyor.

TÜRKİYE'DE ÇÖZÜM NEREDE?

Türkiye, yeni birikim modeline 1980 sonrası ayak uydurmaya çalışırken, neoliberal politikaların peşinden ihtiyatla gitmek yerine, onun önüne geçmeye heves etti. Devleti küçültme açısından Reagan Amerikası ile Thatcher İngilteresi'nden daha çok yol almaya çalıştı. Oysa, devlet Türkiye'de zaten küçüktü. 1980'lerdeki I. Özal hükümeti, bütçe müdahaleleriyle Türkiye'de bu küçük devleti daha da küçültmeyi öngördü. Türkiye, sermaye hareketlerini de birçok gelişmiş kapitalist ülkeden daha önce serbestleştirdi.

Çözümlere bakılırsa, Türkiye'de kamunun önündeki engeller kaldırılmalı ve kamu ekonomisi sistemi çok daha üretken bir yapıya kavuşturulmalı, yatırımların önü açılmalı. Özelleştirmelerden vazgeçilmeli, KİT'ler yeniden organize edilmeli, KİT'lerdeki kaynak aşındırma politikalarından vazgeçilmeli. 1999 bütçesi tasansında KİT'lerden bütçeye 335 trilyonluk kâr transferi öngörülüyor. KİT'lerin bütçeye vergi yönünden katkıları ise 1999'da 5 katrilyon liradan aşağı olmayacak denilebilir. Demek ki, KİT mekanizması ortadan kaldırılırsa, başta vergiler olmak üzere birçok kamu geliri daha zor tahsil edilir hale gelecek. Bu açıdan KİT sistemine sahip çıkılmalı. Özellikle emekçilerin bu konuda netleşmesi ve kararlılıkla bu mekanizmaya sahip çıkmaları gerekiyor. Ayrıca, geleceğine daha fazla yatırım yapan, teknoloji üreten, araştırma geliştirmeye önem veren, özel sektörü dışlamadan uzun vadeyi planlayan bir ekonomi politikası geliştirilebilirse, bugünkü kısır döngüleri aşabilme olanağı doğar.

Kısır döngüleri aşmanın bir yolu da talebi destekleyen politikalar olacaktır.

Gelişmiş ülkelerin kendi içlerinde reel ücretlerin artmaması hatta yer yer gerilemesi olgusu, gelişmekte olan ülkelere daha da dramatik gelir dağılımı bozulmaları olarak ortaya çıktı. Türkiye örneğini anımsarsak, 1980 sonrası dönemde, 1989-1993 iyileşmesi hariç, sürekli olarak ücret gerilemeleri yaşandı ve yaşanıyor. 1979-1988 döneminin en kötü yıllarından ikincisi olan 1987'de yapılmış DİE gelir dağılımı araştırması sonuçlarının, 1989-93 dönemi görece iyileşmesine rağmen DİE 1994 araştırmasında daha da bozulmuş olarak karşımıza çıkması, Türkiye'de ekonomi ve siyaset dünyasının gelir politikalarını belirleyen etkili çevrelerini düzeltici önlem almaya sevketmedi. Tam tersine 1994 araştırması henüz 5 Nisan 1994 kararlarının tüm olumsuzluklarının ortaya çıkmadığı bir dönemde yapılmıştı. Üzerine 1994-1998 reel ücret gerilemeleri yüklendi.

Bugün 1999 yılına yönelik kamu toplu iş sözleşmeleri gündemde. Ancak siyasetteki kargaşanın ne getireceği bilinmiyor. IMF ile yapılan Yakın İzleme Anlaşması'nın akıbeti de belirsizliğe sürüklenmiş durumda. Bir geçiş hükümetinin 1999'a ilişkin bütçe ve program hedeflerinin ne ölçüde dışına çıkabileceği kestirilemiyor.

Şu kadını söylemekte yarar var: "Enflasyona karşı mücadele" programına bir saplantı düzeyinde sanılmak doğru değil. İki nedenle: Birincisi, enflasyonla mücadele bugünün temel meselesi olmaktan çıkmıştır. Durgunluğu körükleyen değil, durgunluğa karşı mücadele eden genişletici politikalara gereksinim vardır.

İkincisi, gelir dağılımı bozulmaları hızlı bir kentleşmenin sancılılarıyla birleşerek Türkiye'de sosyolojik yapıya güçlü bir altüst edici etken olarak yansımakta ve oradan da siyasal dengeleri sarsıcı sonuçlara ulaşmaktadır. Bugünkü siyasal istikrarsızlığın giderilebilmesi için, mevcut sistemin herkese insanca yaşayabilecek bir refah payını sağlamakta çıkan vardır. Sermayenin ve hükümet edenlerin bunu asla gözden ırak tutmamaları gerekir.

Türkiye günümüzde ikili bir ekonomik kriz yaşamaktadır. Dünyada yaşanan ekonomik kriz, etkilerini ülkemizde de hissettirmeye başlamıştır. İç dinamiklerimiz de bir kriz üretmektedir. Bu iki birbiriyle bağlantılı krizin eşzamanlı olarak ortaya çıkması, 24 Ocak istikrar programı öncesinden ve 1994 yılındakinden daha ciddi sorunlar yaratmaktadır.

Ekonomik krize çözüm, krizin mantığının doğru kavranmasından çıkar.

Günümüzde iktisatçılar mali sektörün reel sektör üzerindeki baskısından söz etmektedir. Bu kavramlar yerine, "üretken emek" ve "üretken olmayan emek" ile "üretken alanlarda yatırılmış sermaye" ve "üretken olmayan alanlarda yatırılmış sermaye" kavramlarını kullanmak daha yol göstericidir.

1970'li yıllardan itibaren, dünyada toplam sermayenin üretken olmayan alanlarda yatırılan bölümünün payı hızlı bir biçimde arttı. Üretken olmayan alanlarda yatırılan sermaye katma değer üretmez, üretilmiş katma değerden pay alır. Ancak, kapitalizmin genel işleyiş kuralları içinde, üretken olmayan alanlarda yatırılan sermaye ile üretken alanlarda yatırılan sermayenin kârları dengelenir. Kâr oranları belirlenirken, sermayenin üretken veya üretken olmayan alanlarda yatırılmış olması dikkate alınmaz. Bu durum, nispi payı giderek azalan sermaye parçasının, sermayenin bütününe kâr oranının düşmemesi için giderek daha fazla katma değer yaratması zorunluluğunu doğurdu.

1970'li yıllardan itibaren özellikle gelişmekte olan ülkelerin hızla borçlanması, sermayenin giderek üretken olmayan alana kaymasına neden

oldu. Ayrıca, gelişmiş kapitalist ülkeler de borçlandı. Dünya ve Türkiye, çok kullanılan tabirle, "üretenin ve çalışanın değil, paranın para kazandığı" bir duruma dönüştü. Böyle durumlarda para para kazanır, ama bu süreçte bir katma değer yaratılmadığından, ortalama kâr oranlarının düşme eğilimi güçlenir.

Toplam emek içinde üretken olmayan emeğin payı da son dönemlerde hızlı bir biçimde arttı. Nüfusun giderek artan bir bölümü hizmetler sektörüne kayd.

Bu koşullarda, sermayenin ortalama kâr haddinin düşmesini önlemenin yolu, üretken alanda faal olan sermayenin üretim sürecinde yarattığı katma değerın yükseltilmesiydi. Bu yapıldı. Bilgisayar teknolojisindeki büyük sıçrama ve ulaşım ve iletişim alanlarında yaşanan büyük gelişmeyle, bir taraftan emek üretkenliği büyük oranlarda artıncı; diğer taraftan, dünyada hızlı bir mülksüzleşme süreci başlatıla-

rak, yeni uluslararası işbölümü çerçevesinde ucuz işgücü kaynağı olan ülkelere ve kesimlere ulaşıldı; ayrıca endüstrileşmiş ülkelerde toplam işgücü maliyeti mutlak anlamda da azaltıldı. Esneklik, kaçak işçilik, sendikasılaştırma gibi uygulamalar yaygınlaştı.

Dünyada yaşanan hızlı mülksüzleşme, ücret düzeyindeki değişikliklerin dünya nüfusunun daha büyük bir bölümünü etkilemesi sonucunu doğurdu. Mülksüzleşme süreci ve gerçek ücretlerin düşürülmesi, işsizliği ve yoksulluğu artırdı, gelir dağılımı adaletsizliğini daha da bozdu. Bu da dünyadaki ve Türkiye'deki toplam talebin düşmesinde önemli rol oynadı. Ayrıca, üretken alanlara yatırılmamış sermayenin faiz gelirinin sağlanabilmesi için sosyal devlet tahrir edildi.

IMF, borçların aksatılmaksızın geri ödenmesini sağlamayı temel görev kabul etti ve böylece krizin daha da derinleşmesinin koşullarını oluşturdu. Sosyal devletin talebi artıncı etkisi de azaldı.

Bu kriz, kapitalizmin eksik tüketim eğilimi açısından, 1929 krizine benzemektedir. Ancak, 1929 krizinden çıkışta artırılan kamu harcamalarını günümüzde uygulamak kolay değildir. Kamu harcamaları içinde faizin payının büyüklüğü, devletin talebi artıncı müdahalelerinde gücünü ve etkisini sınırlamaktadır. Çözüm, ulusal demokratik devletin güçlendirilmesinden, sosyal devletin hayata geçirilmesinden, sermayenin devletin denetimi altına alınmasından, sermaye ve servet sahiplerinin etkili bir biçimde vergilendirilmesinden, demokratik katılımdan, ulusötesi sermayeye karşı işçi sınıfının önderliğinde bir ulusal cephenin oluşturulmasından geçmektedir.

SOSYAL GÜVENLİĞE ÇÖZÜM ARAYIŞLARI - 2 -

AHMET ŞEN

TÜRK-İŞ Sosyal Güvenlik Uzmanı

Son günlerde bütün basın ve medya kuruluşlarında ortak iki konu üzerine devamlı durulduğunu gözlemlemekteyiz.

1- Türk emeklilik sistemleri çöküyor,

2- Türk sosyal güvenlik kurumları iflasa sürükleniyor.

İşçilerimizin ve bütün çalışanların yüreğini hoplatan ve içini karartan bu yaklaşımlar karşısında adeta beklenen bir felaketten kurtulma psikolojisi içinde ilgili, ilgisiz yahut yetkili yetkisiz herkes bir çıkış yolu önermekte ve kendi anlayışları doğrultusunda görüşler ve fikirler ileri sürmektedirler. Bu yöndeki çalışma ve gayretlerin hepsi toplumun konulara duyarlılığının ölçüsü bakımından takdirle karşılanabilir isede çözüm aşamasında olayın sanıldığı kadar kolay ve basit yaklaşımlarla sağlıklı bir sonuca ulaştırılabileceği zannedilmemelidir. Konunun önemini vurgulamak bakımından mevcut Türk sosyal güvenlik sistemlerinin mevzuat bazında zeminini kronolojik olarak açıklayalım:

A) 4792 Sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu

Sosyal Sigortalar Kurumunun teşkilat yasasıdır. Bu kurum 1945 yılında "İşçi Sigortaları Kurumu" adıyla işçi kesimini çalışma hayatındaki türlü hallere karşı korumak ve ilgili Sosyal Sigortalar Kanunun hükümlerini uygulamak üzere özerk yapılı ve özel Hukuk hükümlerine tabi mali ve idari bakımdan muhtar bir kuruluş olarak kurulmuş ve 1965 yılında ismi Sosyal Sigortalar Kurumu olarak değiştirilmiştir. Şu kadarki zaman içinde 18 ayrı kanunla yapılan değişiklikler ile bu Kurumun ne özerkliği kalmış, ne özel Hukuk hükümlerine tabi olma hali kalmış ve nede personel istihdamı yönünden Demokratik bir yapısı kalmış-

tir. İşçiler için kurulan bu Kurumda işçiler ikinci plana itilmiş sosyal boyutuda nerde ise kaldırılmak üzeredir.

B) 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu

İşçi kesiminde sağlık sigortaları olarak tanımlanan; İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları, Hastalık ve Analık, emeklilik sigortaları olarak tanımlanan; Malütlük, Yaşlılık ve Ölüm sigortaları olmak üzere 7 sosyal sigorta kolunun uygulama kanunudur. Bu sigorta kollarnın finansmanı tamamen % 14 işçi, ortalama % 19.5 de işveren payı olmak üzere % 33.5 nisbetinde işçi ve işverenler tarafından karşılanır, sosyal hukuk devleti olmamıza rağmen devletin bu kesime hiçbir katkısı yoktur. SSK açıklarının Hazine tarafından kapatılması katkı değildir.

C) 2925 Sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu

Tarım işyerlerinde nitelikleri bakımından en çok 30 gün veya daha az süreli işlerde Hizmet Akdi ile çalışan tarım işçileri Sosyal Sigorta Kanunudur. Analık Sigortası hariç diğer sigorta kolları uygulanır. SSK'nın taban sınırı üzerinden her ay 15 gün için % 20 tutarında prim tahakkuk ettirilir ve ilgili sigortalılar öder. Devletin katkısı yoktur.

D) 1479 Sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu

Genel anlamda herhangi bir kimseye bağlı olmayan ve kendi nam ve hesabına çalışan kimseleri kapsayan Sosyal Sigorta Kanunudur. Analık sigortası hariç diğer sigorta kolları uygulanır. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları sigortası ise mevzuatında doğrudan yer almaz, işçi kesimindeki uygulamalar kıyasen tatbik olunur. Sigortalıların

nın seçtikleri basamak üzerinden % 20 prim alınır. Ayrıca % 12 de sağlık primi alınır, Devletin katkısı yoktur.

E) 2926 Sayılı Tanımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu

Tanım işlerinde kimseye bağlı olmaksızın kendi adına çalışan kimselerin Sosyal Sigorta Kanunudur. Analık sigortası hariç diğer sigorta kolları uygulanır. İş Kazası ve Meslek Hastalığı sigortası da BAĞ-KUR Kanununa paralel bir anlayışla tatbik edilir. Belirlenen basamağın % 20 si tutarında prim ödenir. Bu kesimde sağlık sigortalıların uygulaması 4.11.1998 tarih 4386 sayılı Kanunla başlamıştır ve bunun içinde % 12 ayrıca sağlık primi ödeyeceklerdir. Devletin katkısı yoktur.

F) 657 Sayılı Devlet Personel Kanunu

Kamu kesiminde ve memur statüsünde çalışan kimselere sağlık sigortalı uygulanır ve bunun için çalışanlardan herhangi bir prim alınmaz, kamu personeline yapılan sağlık yardımlarının finansmanı tamamen idareleri yani devlet tarafından karşılanır.

G) 5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanunu

Genel anlamda memur olarak nitelendirilen kamu emeklilerinin sosyal sigorta kanunudur. 7 sigorta kolunun tamamı uygulanır, bunun için % 15 memurlardan % 20 de idarelerinden prim alınır. Bu % 20'ler doğrudan olmasa bile dolayısıyla bütçe giderleri içinde yer alan devlet katkısıdır. Zira burada Devletin işverenliği söz konusudur.

H) 3201 Sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Kanunu

Kesin dönüş ve isteğe bağlı olarak uzun vadeli sigorta kolları yönünden yurt dışında geçen sürelerin geriye dönük olarak borçlanma suretiyle hizmetlerden sayılmasına imkan veren sosyal sigorta kanunudur. Halen bu kanundan yararlanmak isteyenler her borçlanılan gün için 2 Amerikan doları öderler. Taraf devletlerin bir katkısı yoktur.

İ) 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu

Kanunda tanımı yapılmış olan Aday Çırak, Çırak ve İşletmelerde Meslek Eğitimi gören öğrencilerin sosyal sigorta işlemlerini açıklayan kanundur. Sadece çırakları kapsamak üzere İş Kazaları, Meslek Hastalığı ve Hastalık Sigortası uy-

gulanır. İş kazası normalde % 1.5 azamide % 7'ye kadar Hastalık Sigortası primi de % 4 olarak tahakkuk ettirilir ve yaşlarına göre asgari ücretin % 50'si üzerinden Devlet tarafından karşılanır.

J) 2829 Sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Kanunu

Yukarıda sayılan kanunlara tabi olarak geçen sürelerin emeklilik sigortalı yönünden bir sosyal güvenlik kurumunda toplamaya yönelik sosyal sigorta kanunudur.

Sadece uygulanan sigorta kolları ile prim tahakkuk nisbetleri ve devletin katkısı bazında açıklamaya çalıştığım ülkemizdeki sosyal sigorta uygulamalarının zeminin teşkil eden bu kanunlar arasında hiçbir standartlık ve norm birliği bulunmadığı gibi sigorta kollarının şartları, yardımları ve yararlanma usulleri hakkında da hiçbir uyum ve uygunluk yoktur.

Görülüyor ki, Türk Sosyal Güvenlik sistemleri ana kanun bazında bir birlerinden çok kopuk ve uyumsuz durumda 10 zemine yaygınlaştırılarak olabildiğince dağıtılmış sonrada bir kanunla toparlanmaya çalışılmıştır.

Burada akla hemen şu soru gelebilir, efendim 657 sayılı Kanun TÜRK personel yasasıdır yahut 3308 sayılı Kanun İşletmelerde tatbiki eğitimi amaçlayan bir eğitim ve öğretim kanunudur. Bunları sosyal güvenlik yasası olarak nasıl değerlendirebilirsiniz. Esasen vurgulamak istediğim konuda budur. Zira İLO'nun 102 sayılı sözleşmesinde 9 sigorta kolunda bahsedilmiş ve bunlardan 7'si halen ülkemizde uygulanmaktadır. Şimdi bu 7 sigorta kolundan sağlık yardımlarını içeren sigorta kolları adları değişik olsa bile, memur ve aile emeklilerine personel kanunu hükümlerine istinaden yapılmaktadır. Gayet tabii ki, bu kanun aynı zamanda bir sosyal güvenlik yasasıdır. Çıraklık yasası da bunun benzeridir, belki sosyal güvenliği kurtarmaya soyunanların dikkatlerinden kaçan da burasıdır.

Bununla şu neticeyi açıklamak istiyorum. Türk sosyal güvenliği: Sadece 506 sayılı Kanunu veya 5434 sayılı Kanunu yahutta 1479 sayılı Kanunu reform bir anlayışla ele alarak değiştirmekle asla bir düzlüğe çıkarılamaz, bu konularda çalışma yapanlarda sadece birisinden hareketle sağlıklı bir sonuca ulaşamazlar, bu bakımdan yapılacak reformlarda:

- * İlk önce zeminde toparlanma,
- * Sonra sigorta kolları itibarıyla teşkilatlanma,
- * Daha sonra da tavanda ve resmi olarak kurumlaşma, şarttır.

SERBEST İHRACAT BÖLGELERİ

SELAHATTİN OKUR

DERİ-İŞ Sendikası Uzmanı

Dünyada Durum:

Dünyada Serbest Bölge uygulamaları 19. yy. kadar gider. İlk uygulamalar Serbest Ticaret Bölgeleri şeklinde başlamıştır. Ancak **İhracatta Yönelik Serbest Üretim Bölgeleri** ilk olarak 1965 yılında Taiwan'da gerçekleştirilmiştir. İhracata Yönelik Serbest Üretim Bölgeleri farklı nitelikte ve yeni bir olaydır.

1995 yılında **Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu** nun Asya-Pasifik Bölgesel Organizasyonu tarafından hazırlanan bir Rapor'da altı Asya ülkesinde 30,5 milyondan fazla işçinin Serbest Üretim Bölgelerinde 2 milyondan fazla işçinin de dünyanın diğer serbest bölgelerinde çalıştığı belirtiliyor. Asya ülkelerinde özellikle Güneydoğu Asya ülkelerinde tekstil, deri, elektronik sanayinde üretimler **Serbest İhracat Bölgelerinde** gerçekleştiriliyor.

Neden Serbest İhracat Bölgeleri?

Özel olanaklar ve ayrıcalıklarla donatılmış **Serbest İhracat Bölgeleri** az gelişmiş ülkelerde dünya pazarlarına yönelik sınai üretimin gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. İşgücünün bol ve görece olarak ucuz olduğu tüm ülkelerde salt ucuz işgücü ile uluslararası pazarlara yönelik rekabetçi üretim yapmak olanaksızdır. Bu şartlar, **yani işgücünün bolluğu ve ucuzluğu uluslararası sermayenin bir ülkeye gelmesi için yeterli değildir. Ucuz işgücünün üretimde kullanılması, gerekli diğer girdilerin düzenli, sürekli ve süratli temin edilmesi yanı sıra yeterli düzeyde** ALTYAPI'da gerektirir. Az gelişmiş ülkelerde söz konusu koşulların sağlanması özel düzenlemelere bağlı. **Serbest İhracat Bölgeleri** büyük ölçüde bu tür gereksinmelerin karşılanması için oluşturulmuştur.

Tanımlamalar;

a) Bir tanıma göre **"Serbest İhracat Bölgesi ihracat amacıyla üretime tahsis edilmiş, ithal edilen hammadde ve ara girdilerin nihai ürüne dönüştürüldüğü fiziki ve idari olarak gümrük işlemlerinin dışında kalan bir Sanayi bölgesidir."**

Bu tanıma başlıca unsurlarına ayırırsak şu temel özellikleri görürüz:

- * Serbest İhracat bölgeleri, **ihracat amacıyla üretime tahsis edilmiştir.**
- * Hammadde ve ara girdilerin **nihai ürüne dönüştürüldüğü bölgelerdir. Üretim Bölgeleridir.**
- * **Fizik ve İdari** olarak gümrük işlemlerinin dışında kalan **Sanayi** bölgeleridir.

b) Diğer bir tanıma göre ise **"Serbest İhracat Bölgesi, ülkenin diğer kesimlerinden fizik olarak tecrit edilmiş, bir çok durumda özel Bölge Polisi tarafından korunan, gümrükler ve ülke yasaları açısından tam bir Torba Bölge niteliğinde olan ve adeta ülke içinde ülke izlenimi veren bir bölgedir.**

Bu tanıma temel unsurlarına da şöyle ayırabiliriz.

- * Serbest İhracat Bölgeleri, ülkenin diğer kesimlerinden **Fizik olarak tecrit edilmiş, ayrılmış, özel polisi olan bölgelerdir.**
- * Adeta **ülke içinde ülkedirler.**
- * İhracatı hedeflemişlerdir.

c) Bir başka yaklaşımda da, **"Serbest İhracat Bölgelerinin temel işlevinin ucuz olan işgücünün uluslararası üretimde etkin biçimde kullanılmasının gerektirdiği**

özel koşulların sağlanması olduğu vurgulanarak, ucuz işgücünün kullanılması ögesi ön plana çıkarılmıştır. Gümrük ve diğer yasal düzenlemelerin sağladığı ayrıcalıklar ikinci plana itilmiştir.”

Yani Serbest İhracat Bölgeleri, İşgücünün sömürülmesi için özel koşulların sağlandığı bölgelerdir.

TEMEL NİTELİKLER

Birinci : Serbest İhracat Bölgeleri, ticaret bölgeleri olmaktan çok üretim bölgeleridir.

İkincisi : Serbest İhracat Bölgeleri, adı üstünde **ihracata yöneliktir**. Ürettiği malı dünya pazarlarına satar. Sermaye uluslararası pazarlara ihracat yapmak için bu bölgelere üretim yapmaya gelir. Bu bölgelerde sunulan ucuz işgücünü ve özel olanakları kullanır.

Olanaklar:

- 1) Koşulsuz ve sınırlamasız **kâr transferi**,
- 2) Gelir ve Kurumlar Vergilerinden bağışıklık,
- 3) Yatırım mallarının ve diğer girdilerin vergilerden bağışık ithali,
- 4) Yatırımı özendirici dolaysız vergi bağışıklığı,
- 5) Yatırım ve girdilerin sübvansiyonu; örneğin bölge içi fabrika inşaatı ve elektrik bedava, taşıma, kiralara devletçe ödenmesi, işgücünün devletçe eğitimi, ücretlerin devletçe ödenmesi,
- 6) İşçi haklarını kısıtlayan ve ortadan kaldıran düzenlemeler. Örneğin; Ülke çapında geçerli olan hakların bölgede çalışanlara verilmemesi. Asgari ücret uygulamasının bölge içinde geçerli olmaması.
- 7) Sendikaların bölgeye sokulmaması, firmaların sosyal güvenlik primlerinden muaf tutulması.

Özel Durum:

Birincisi : Dünyada Serbest İhracat Bölgelerinin amacı veya niteliği uluslararası pazarlara mal satmak için üretim yapmaktır. Bizde ise bugün Serbest İhracat Bölgelerinde üretimden çok ticaret yapılmaktadır. Bu bölgeler ticaret, alım-satım merkezleri olarak çalışıyor.

İkincisi : Dünyada Serbest İhracat Bölgeleri uluslararası piyasaya ihracat yaptığı halde, bizde dış piyasa-dan çok iç piyasaya mal satıyorlar.

İSTİHDAMIN YAPISI

Cinsiyet ve Yaş:

Serbest İhracat Bölgelerinin bulunduğu ülkelere endüstrinin kaymasının en önemli nedenlerinden biri **bol ve ucuz işgücünün** varlığı olduğunu belirtmiştik. Bu koşullar Serbest İhracat Bölgelerinde fazlasıyla bulunuyor. Bu bölgelerde genel olarak yüksek oranda **kadın ve genç işçi** çalıştırılmaktadır.

İstihdamın ortalama % 70'i kadın işçidir. Bu oran Malezya'da % 83, Güney Kore'nin Masan Serbest Bölgesinde % 71, Taiwan'da % 79, Meksika sınır bölgesinde % 80'dir.

Çalışanların büyük çoğunluğu 16-25 yaş gurubundadır. İşçilerin Taiwan'da % 90'ı, Güney Kore'de % 80'i 30 yaşın altındadır. Zaten düşük olan ücret düzeyi kadın işçi söz konusu olduğunda daha da düşmektedir. Ortalama olarak kadın işçilere ödenen ücret, erkek işçilere ödenenin % 58'i kadardır.

Çalışma Süreleri:

Öte yandan genel olarak serbest bölgelerde çalışma süreleri görece olarak daha uzundur. Honkong'da bu süre 60 saate, Kore'de ise 84 saate kadar çıkmaktadır.

Gerek ücretler, gerekse çalışma koşulları açısından Serbest İhracat Bölgeleri, ihraca-

ata yönelik sanayilerin kurulup yaşaması için zorunlu olan koşulları sağlamaktadır. Zaten **Serbest İhracat Bölgelerinin** kurulma amacı da budur. **Ancak ücretler ve çalışma koşulları açısından bu özel düzenlemelerin sağlanması mutlak bir otoritenin varlığını gerektirir. Ülke içinde ülke özelliği gösteren Serbest İhracat Bölgelerinin en önemli özelliklerinden birisi olan bu otorite eksiksiz sağlanmıştır.**

Sendikal Haklar:

Kural olarak Serbest Bölgelerde, işçilerin örgütlenmesi, Sendikal haklar ve uyumsuzlukları yasaklanmıştır. Bölgeler kendi otoritesine ve yönetimine sahiptir ve çoğu kez kamu otoritesi (Devlet) yetkilerini bölge yönetimine devretmiştir.

Bizde bugün 11 Serbest Bölgenin 2'si kamu tarafından işletiliyor. Diğerleri özel, yerli ve yabancı şirketler tarafından işletiliyor. Devlet yetkilerini özel şirketlere devretmiş durumda.

DERİ SEKTÖRÜNDE SERBEST BÖLGE TARTIŞMASI

Deri Sanayicileri bir yıldır Tuzla Organize Deri Sanayi Bölgesinin Serbest Bölge yapılmasının faydalarını tartışıyor. Bu tartışma İzmir Menemen Organize Deri Sanayi Bölgesinin, **Serbest Bölge** ilan edilmesi ile gündeme geldi. Bir yıldır da sürüyor. Sanayiciler Hükûmete başvurma noktasına kadar geldiler.

Dericiler Niçin Serbest Bölge İstiyor?

Bunu Deri Sanayicilerinden dinleyelim: **Türkiye Deri Sanayi İşverenleri Sendikası Başkanı Hakkı Matraş:** "Mademki Menemen de böyle bir hak verilmiş, bütün organize sanayi bölgelerinde böyle bir hak verilmesi gerekiyor. Herkesin bu haktan yararlanmak istemesi doğaldır." diyor Hakkı Matraş "Türkiye gibi bir ülkede, yani haksız rekabetin olduğu bir ülkede, insanlar ayda yirmi dolara, elli dolara çalışıyorlar... şimdi-

ye kadar kayıtsız, faturasız çalışmış insan için bundan sonra herşey kayıtlı hale gelecektir." diye devam ediyor. Kısacası **Hakkı Matraş** iç piyasadaki **haksız rekabetten** yakınıyor, bunun ortadan kalkması için **Organize Sanayinin Serbest Bölge** yapılmasını istiyor.

Deri Sanayicilerinden Seyit Ali Gündüz ise Serbest Bölgenin avantajlarını şöyle sıralıyor: "Serbest Bölgelerin **vergi muafiyeti, 10 yıl süre ile Grev ve Lokavt yasağı, TSE şartları aranmaması, bürokrasinin azlığı, işlemlerin döviz üzerinden yapılması, teşviklerden yararlanma ve öteki ülkelere Serbest Ticaret** gibi birçok avantajı var." Seyit Ali Gündüz avantajları ne güzel sıralıyor.

Seyit Ali Gündüz başka bir noktaya da dikkati çekiyor: "**Deri sektörü özellikle son yıllarda dünya ölçeğinde karan kırına bir rekabete sahne oluyor. Örneğin Çin bu rekabette üstün duruma geçebilmek için ham deri ithalatında % 37 oranında devlet desteği sağlıyor. İşgücü maliyetindeki muazzam avantajına ek olarak bu yöntemle rekabet gücünü geliştirmeye çalışıyor.**" Bunlar da doğru, dünya ölçeğinde rekabet dericileri zorluyor.

Zeytinburnu Deri ve Deri Konfeksiyoncuları Derneği Başkanı Yaşar Erez'de uluslararası rekabete ve Devlet desteğine değiniyor. "**İtalya ve İspanya'nın yanı sıra Uzakdoğuda çok önemli rakiplerimiz var. Tabi o ülkelerde sektöre büyük teşvikler var. Türkiye bu konunun önemini anlamadı ya da biz yeterince anlatamadık. Tamamen korumasız bir durumda Gümrük Birliğiyle birlikte, tam rekabet eder durumda ortadayız. Teşvikler verildiği takdirde bugünkü rakamları ikiye üçe katlamak çok mümkün"**

Sanayicilerin yukarıdaki sözlerinden hem iç piyasadaki **haksız rekabetten** hem de uluslararası piyasalardaki rekabetten yakındıklarını görüyoruz. Rekabet şartlarını biraz daha açalım.

REKABET ZAAFLARI

1. Deri Sanayicileri, Hamderi alımını (ithalatını) kendi aralarındaki rekabet yüzünden, **Yüksek Fiyattan yapıyorlar**. Burada hata kendilerinde.

Örneğin Avusturalya'dan deri alırken kendi aralarında yaptıkları kırıncı kırıncı mücadele, fiyatları yükseltiyor. Şimdilerde deri alımını tek elden yapmak için şirket kuruyorlar. Yani kendi aralarından rekabeti önlemeye çalışıyorlar.

2. Kimyasal maddeleri **yüksek fiyatla alıyorlar**, kimyevi madde tekelleri canlarını alıyor. Ama onlara dış geçiremiyorlar.
3. **İşçi ücreti** sendikal nedenlerle Organize Deri Sanayide **yüksek**.

İçerde Rekabet Şartları: Ücretleri; Deri Organize Sanayi'de 450-500 \$/aylık Diğer bölgelerde 100 \$ bile değil

Hakkı Matraş aylık 20 \$, 50 \$ olduğunu söylüyor. Tuzla dışında **ücretler çok düşük ve kayıtdışı çalışma yaygın, Sigorta yok, vergi yok. sendika yok.**

Dış dünyada rekabet şartları: Güneydoğu Asya'da ve diğer Serbest Bölgelerde aylıklar 25-50 \$ dolar, üstelik ham maddeler çok ucuz.

Şimdi Dericiler; Bu zaafları Serbest Bölge ile aşmayı düşünüyorlar. O zaman, vergi vermeyecekler.

- 1) **Gelir ve Kurumlar vergisinden ve her türlü vergiden muaf olacaklar.**
- 2) **Ücretleri Güneydoğu Asya ülkeleri düzeyine veya içerde asgari ücret düzeyine düşürecekler.**
- 3) **Alıcı şirket kuruyorlar, hem ham deriyi gümrüksüz getirecekler, ham deriyi ucuza alacaklar.**
- 4) **İhracatı gümrüksüz yapacaklar. (Vergisiz)**
- 5) **Kimyasalları, kimyevi maddeleri ucuz alacaklar.**

- 6) **Yabancı ortaklarla birleşecekler, büyüyecekler, sermaye yetersizliklerini gidecekler**

Bu avantajları onlar için hayati öneme sahip.

ZAYIF NOKTALARI VE ÇELİŞKİLERİ

- 1) Hasan Yelmen'in dediği gibi **"Bu hak Anayasaya dahi aykırı"** **"Bu ülkede sanayici vergi vermeyen sendikaya tabi olmayan bir kitle olarak ortaya çıkıyor."**
- 2) Gümrük Kanunu 6. ve 7. maddesinde **"atıkların Türkiye'ye sokulmayacağı yönündeki hükümler, önümüze, görmezlikten gelinmeyecek meseleler koymaktadır."** Bu yüzden belki Menemen iptal edilebilir.
- 3) **"Menemen'in Serbest Bölge olması istenirken burada üretilecek malın büyük ölçüde ihracata yöneleceği ifade edilmişti. Ancak şimdi görüyorum ki, daha çok iç piyasaya yönelik çalışıyorlar."** diyor. Serbest Bölgeler Genel Müdürü Erkut Duran, burada iki şey akla geliyor. Ya Erkut Duran'ı kandırıyorlar, ya da Erkut Duran doğru söylemiyor. Ama gerçek olan şu ki Menemen amacına aykırı işliyor, iptal edilmesi gerekir.
- 4) Bugüne kadar 11 tane Serbest Bölge kuruldu. 11 tanesi de yolda. **Serbest Bölgelerin** açılması ve yaygınlaştırılması politikası **Avrupa Birliği'ne** giriş politikası ile ilişki oluşturuyor. Bir yandan **Türkiye'nin Avrupa ülkeleri standardında** olduğu iddia edilerek AB'ne girme talebinde bulunuluyor, bunun için bir savaşım veriliyor. Diğer taraftan **Güney Doğu Asya ülkeleri gibi** ülkelerin kullandığı **yöntemler, araçlar ve modeller** kullanılıyor. Böyle giderse **AB, Serbest Bölge** çıkışlı mallara **telafi edici vergi** koyabilir.
- 5) Serbest Bölgelerin kurulması olayı, tüm Avrupa ülkelerinin onayladığı ve uygu-

ladığı ILO standartlarına aykındır. Yürürlükte olan Serbest Bölgeler Yasası 10 yıl süre ile Grev ve Lokavt'ı yasaklıyor. Uyuşmazlık halinde Toplu İş Sözleşmesi yapma hakkını Yüksek Hakem Kuruluna veriyor. Bu yasa ILO'nun 87 ve 98 sayılı sözleşmelerine açıkça aykırıdır. Serbest Bölgeler Yasası Sendikal örgütlenme ve Toplu İş Sözleşmesi yapma hakkını kısıtlıyor.

ILO'nun 87 sayılı sözleşmesi şöyle diyor:

Madde - 2: "Çalışanlar... herhangi bir ayırım yapılmaksızın, önceden izin almaksızın istedikleri kuruluşları kurmak ve bunlara üye olmak hakkına sahiptirler."

Kuruluşu ve işletmesi işverenlere verilmiş Serbest Bölgelerde işçiler sendikaya nasıl üye olacaklar? Üye olma hakkını nasıl kullanacaklar? Kapısı Turgut Koşar tarafından tutulmuş bir Serbest Bölgeye Sendika nasıl girecek, işçiler sendikaya nasıl üye olacaklar?

Madde 3'de belirtilen işçilerin örgütlenme yani sendikaları "yönetim ve etkinlikleri belirleme hakları" nasıl kullanacaklar? Kamu makamları Serbest Bölgeler yasası ile sendikal örgütlenme hakkımıza ve Toplu Sözleşme hakkımıza müdahale etmiştir, kısıtlamıştır.

Bugünkü Serbest Bölgeler Yasası ILO'nun 98 sayılı Örgütlenme ve Toplu Sözleşme hakkına dair Uluslararası Sözleşmesine de aykırıdır. Bu sözleşmenin birinci maddesi "işçilerin sendika hürriyeti tam olarak korunacaktır" der. Yine bu madde "bir işçinin çalıştırılmasının, bir sendikaya girmemesine veya bir sendikadan çıkma şartına bağlanamayacağı" belirtir.

Yine bu sözleşmenin ikinci maddesi "bilhassa işçi kuruluşlarını bir işverenin veya bir işveren kuruluşunun kontrolüne tabi kılmayı, bir işverenin veya bir işveren kuruluşunun kendi nüfuzu altına alınmış işçi sendikaları ihdasını tahrik etmeyi" bir müdahale sayar.

Mevcut Serbest Bölgeler Yasasının Grev hakkını on yıl yasakladığını ve uyuşmazlık halinde Toplu Sözleşme yapma yetkisini de Yüksek Hakem Kuruluna verdiğini yukarıda belirtmiştik.

Serbest Bölgeler Yasası ve Yönetmeliği ayrıca bu bölgelerin kurulmasını ve işletmesini özel şirketlere veriyor. Bugün Türkiye'de iki serbest bölge hariç, diğerlerini özel şirketler yönetiyor. Devlet bu alanda yetkisini özel şirketlere devretmiş durumda.

Şimdi bu durumda özel şirketler tarafından kurulan, özel şirketler tarafından yönetilen bu Bölgelerde Sendika Hürriyeti nasıl korunacaktır? Nasıl garanti altına alınacaktır? Bugünkü Serbest Bölgeler Yasası ve Yönetmeliği işçi sendikalarını işverenlere ve işveren kuruluşlarına tabi kılıyor, onların kontrolü altına sokuyor. Ülkemizdeki Serbest Bölgeler Yasası Yönetmeliği ve uygulamaların ILO'nun 87 ve 98 sayılı sözleşmelerine aykırı olduğu son derece açıktır.

TÜRK-İŞ bu durumu ILO'ya iletmış, ILO örgütlenme komitesi de 21 Mart 1996 tarihli raporunda TÜRK-İŞ'in iddiasını haklı bulduğunu bildirmiştir. Bu rapor daha da sonra ILO Yönetim Kurulu tarafından da onaylanmıştır. Ama Türkiye'de siyasi iktidarlar ve sermaye çevreleri bu uluslararası kuruluşları aldatmaya devam ediyorlar. Daha doğrusu onları iplemiyorlar.

KAYNAKÇA

1. Serbest Bölgeler Yasası ve Serbest Bölgeler Yönetmeliği
2. Serbest Bölgeler (Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı)
3. Uluslararası Yeni İş Bölümü ve Serbest Bölgeler
Araştırmacılar : Folker FRÖBEL
Jürgen HEINRICH
Otto KREYE
4. Dünya'da ve Türkiye'de Serbest Bölgeler (Cem ALPAR)
5. Serbest Bölgeler (Prof. Taner BERKSOY)
6. Serbest Bölgeler (Prof. Dr. Hüsnü ERKAN)
7. Serbest Bölgeler, İhracata Yönelik Politikada Önemli Bir Araç (Prof. Dr. Canan BALKIR)

TÜRKİYE'DE GIDA GÜVENLİĞİ KÖTÜYE GİDİYOR

SİNAN VARGİ

TÜRK-İŞ Teşkilat Uzmanı

YEDİĞİMİZ EKMEKTE NELER VAR ?

- *Ülkemizde ekmeğin yapımında kullanılan, buğday, tuz ve suda 15 zehirli tarım ilacının, 20 zehirli kimyasal bileşiğin, 7 zehirli metalin bulunması normal karşılanıyor..*
- *Bir kilo domatesde 36, bir kilo şeftalide ise 38 değişik tür tarım ilacı ile dokuz ayrı tür büyütme hormonunun bulunması yönetmeliklere göre normal..*
- *Yalnızca bir ekmekten ve bir dometesten aldığımız tarım ilaçları, ağır metaller ve hormonlar sonuçta insan vücudunda birleşerek sinerjik (birbirinin etkisini arttıran) bir etki yaratarak hepimizi zehirliyor.*

Türk-İş Tüketici Bürosu tarafından yapılan bir araştırma ile ülkemizdeki gıda güvenliği konusuna bir kez daha dikkat çekiliyor. Sorunun ekmek ambalajı üzerinde yoğunlaştırıldığına dikkat çekilen araştırmada, buğdayda metal olarak kadmiyum'un ve çoğu kanserojen olan 15 tür tarım ilacının (kiloda, miligram olarak) bulunmasının yönetmeliklere göre normal karşılandığı ifade ediliyor. Tuz'da ise başta Arsenik ve Civa olmak üzere 5 zehirli maddenin de bulunmasının normal karşılanması, içme suyu kalitesinde olmak üzere ekmek yapımında kullanılan suda 7 tür metal'in ve 20 tür yabancı maddenin de bulunması ülkemiz yönetmeliklerine göre normal karşılanıyor. Türk-İş Tüketici Bürosu tarafından, 16 Kasım 1997 tarih ve 23172 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan " Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği " verileri esas alınarak yapılan araştırma da şu görüşler yer alıyor.

"Ambalajdan önce, ekmek yapımında kullanılan hammaddelerin de sağlıklı olması gerektiğine inanıyoruz. Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği, ekmek yapımında kullanılan buğday'da, su'da ve tuz'da birçoğu kanserojen olan tarım ilacının, arsenik, civa, kadmiyum gibi zehirli maddelerin bulunmasını kiloda, miligram olarak kabul edilebilir en yüksek değerler olarak normal karşılıyor. Ancak ülkemizde özellikle tarım ilaçlarının gereğinden fazla

kullanılması, gıdalardaki tarım ilacı kalıntıları konusundaki araştırmaların, alt yapı, ve özellikle eleman yetersizliği nedeni ile yeterince yapılamadığı Tarım ve Köyşleri Bakanlığı tarafından düzenlenen 1.Tarım Şurası raporunun 168.sayfasında yer almaktadır. Ayrıca yine aynı raporda (Türkiye gibi) gelişmekte olan ülkelerde gıda kontrolünün yetersizliğine de yer verilmektedir."

TÜRK-İŞ Tüketici Bürosu'nun araştırmasında ülkemizde en çok kabul edilebilir değer olarak verilen miktarların çok üzerinde bir gıda kirliliği yaşandığı belirtiliyor. Tarım alanlarına çok yakın bölgelerde fabrikaların kurulması, her geçen yıl daha fazla tarım ilacı kullanılması mecburiyeti ve tarladan, tüketiciye ulaşan sebze ve meyveler ile bir çok gıda maddesinde ağır metal, zehirli tarım ilacı artışı limitlerinin gerekli ölçüde ve gerekli sıklıkla test edilemediği vurgulanıyor.

Türk-İş Tüketici Bürosunun açıklamasında, Tuz gölündeki ve diğer tuzlalaradaki aşırı kirlenmenin tuz yataklarını aşırı derece de kirlettiği, ayrıca araştırmada verilen değerlerin içme suyu için verildiği bu nedenle kullanma suyunda daha fazla kurşun ve tarım ilacı kalıntısı bulunabileceği de ifade ediliyor.

Araştırmada bazı tanımsal çevrelerin verimi artırdığı gerekçesi aşırı tarım ilacı ve hormon kullanımına, itiraz etmedikleri ifade ediliyor. Bunun karşılığı görüşte olan bazı çevrelerin ise ürünlerin artık birer zehir ve hormon deposu haline gelmesinin insanlarda hastalıkları artırdığı, özellikle insan vücudunda biriken hormon ve tarım ilaçlarının etkisinin on yıl sonra kanser hastalıklarında artışa yol açacağı ifade ediliyorlar.

Alman Üniversitesi 1983'te tesbit etti.

ANNE SÜTÜNDE TARIM İLACI.

Türkiye'de tarım ilaçlarının hepimizi nasıl zehirlediği, şu örnekten de açıkça görülüyor. Çukurova Üniversitesinde verilen bir konferansta, 1983 yılında bir Alman Üniversitesi tarafından Çukurova'da yapılan bir araştırmaya değinilerek şu gerçekler ortaya konuyor. (Konar)

"Türkiye'de Adana dahil çeşitli bölgelerden alınan anne sütü örneklerinde, ortalama değer olarak en yüksek Tarım ilacı kalıntısı, Adana'dan bizzat temin ettiğimiz anne sütlerinde bulunmuştur. Bulunan kalıntı miktarı ise anne sütlerinde dünya literatüründe bildirilen en yüksek değerlerin çoğunu geride bırakıyordu."

BİR KİLO DOMATESTTE 36 TARIM İLACI İLE DOKUZ TÜR HORMON.

Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği'ne göre, bir çoğu kansere, genetik bozukluklara ve erken doğuma yol açan tarım ilaçlarından 36 değişik türünün, değişik ağırlıklarda domesteste kullanılması normal kabul ediliyor. Uygulamada ise bazen sulandırılarak atılması gereken bazı tarım ilaçlarının sulandırılmadan toz halinde domateslerin üzerine atıldığı görülüyor. (Konar Atilla; Çukurova Üniv.)

Domates tarımında kullanılmasına izin verilen 36 tür tarım ilacının hepsinin birden kullanılması çiftçi açısından ekonomik zarara yol açsa bile, pazarda üzerinde 36 değişik tarım ilacı kalıntısı bulunan bir kilo domates ile üzerinde 38 ayrı tür tarım ilacı kalıntısı bulunan 1 kilo şeftalinin tüketiciye satışı TÜRK GIDA KODEKSİNE uygun.

Domates'te "Türk Gıda Kodeksi"ne göre bulaşmış olarak bulunması normal kabul edilen, Parathion-Methyl ve Methamidphos konusunda Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü üye ülkelere uyarılar göndererek bu tarım ilaçlarının tehlikeli olduğu ve hem kullanan işçiler açısından hem de tüketiciler açısından çok yüksek zehirlenme riski taşıdığını ifade etmişti.

Özellikle kış aylarında seralarda domatesin çabuk yetiştirilmesini sağlamak için dokuz değişik tür hormon kullanılabileceği yönetmeliklerde yer alıyor. Oysa bir çok seracı kendi ailesi için ürettiği sebze ve meyvelerde kesinlikle tarım ilacı ve hormon kullanmıyor. Domates'te hangi hormonun hangi miktarlarda kullanıldığı ise bilimsel araştırmalarla yeteri sıklıkta kontrol edilmiyor. Sonuçta hormonla büyütülmüş domates, biber, ve salatalıklar ile devleşmiş çilekleri Türk tüketicisi kış aylarında tüketmek zorunda bırakılıyor. Üstelik bu ürünlerin fiyatları da hem turfanda olmaları hem de sera ısıtma ve hormon giderleri nedeniyle kat kat artıyor.

AMBALAJ TARTIŞMASI FİYAT KARMAŞASINA YOL AÇTI.

Ekmekteki ambalaj uygulaması, ekmek fiyatlandırılması konusunda ülkemizde tam bir karmaşa yaşanmasına yol açtı.. Halkımızın temel gıda maddesi olan ekmek çoğu yerde ambalajsız satılmasına rağmen fiyatı anormal şekilde artmıştır. Asgari ücretli bir kilo ekmek satın alabilmek için 1 saat 4 dakika çalışmak zorundadır. TÜRK-İŞ olarak ambalaj gerekli mi değil mi tartışmasından önce, ekmek

yapımında kullanılan hammaddenin ve ekmek yapımı sırasındaki üretim biçiminin sağlık açısından daha sıklıkla kontrol edilmesini istiliyoruz Aynıca ekmek fiyatlarının halkın yararına sabit tutulması gerektiğine inanıyoruz. Çevre kirliliğinin önlenmesi ve sıcak ekmeğe eriyen naylonun bulaşması için ekmeğin süratle yeniden kazanılabilir kağıt ambalajlarda satılması gerektiğine inanıyoruz

TÜRKİYE'DE TARIM İLAÇLARI

1. Türkiye tarım ilacına yılda 150 milyon Dolar yani 41 trilyon 625 milyar lira ödüyor.

2. Birçok böcek ve tarım zararlısı, kullanılan tarım ilaçlarına karşı bağışıklık kazandığı için, her yıl daha zehirli ve daha fazla tarım ilacı kullanılmak zorunda.

3. Gelişmiş ülkeler kendi ülkelerinde ürettikleri ancak kendi ülkelerinde kullanımını yasakladıkları tarım ilaçlarını Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere satıyorlar. Türkiye ise bu tarım ilaçlarını sebze ve meyvede kullanıp, tarım ilacını satın aldığı ülkeye gönderdiğinde, gümrükte yapılan kontrollerde, tarım ilacı kalıntısı bulunduğu gerekçesiyle mallar geri gönderiliyor. Aynı sorun pamuk tarımında kullanılan tarım ilaçlarının tekstil ürünlerine geçmesi nedeniyle tekstil dış satımı için de geçerli..

4. Tarım ilaçları, sonuçta başta kullanan tarım işçisi olmak üzere, yediğimiz ekmekten, domates-ten, şeftaliden ve daha yüzlerce gıdadan vücudu- muza girerek bizleri hasta ediyor.

5. Yabancı ülkeler, tarım ilacı kullanmak yerine entegre mücadele tekniği ve böceği böceklerle yok etmek gibi bir çok tekniği yıllardır deniyorlar.

ÜLKEMİZDE HORMON KULLANIMI MİLLİ FELAKET HALİNE GELDİ

Domesteste, üç ayrı tipte olmak üzere, dokuz çeşit hormon kullanılıyor, meyvelerde kullanılan hormon sayısı ise yirmiyi geçiyor.

Domates ve meyvelerde de kullanılan bazı hormon türlerinin bir litre suya sulandırılma miktarının yasal limitleri, litrede 14.53 gram veya litrede 16.6 gram gibi hassas ölçüm yapılmasını gerektiren değerlerde olması, bu hormonu kullanan kişilerin kuyumcu terazisi ile çalışmalarını gerektiriyor. Bu da yapılmayınca hormonlar göz kararı sulandırılıp meyve ve sebzelere veriliyor. Bunun sonucunda da şekli bozuk ve insan sağlığı için zararlı sebze ve meyveler seralardan pazarlara ordana de evimize giriyor.

Türkiye'de 117 çeşit, bitki hormonu yasal izinle kullanılıyor. Ancak yasal olan miktarlarda kullanılıp kullanılmadığı yeteri kadar kontrol edilmiyor. Üreticiler tarafından litrede gram olarak sulandırılması gereken hormonlar genellikle yasal limitlerin-

den daha fazla kullanıldığı için başta domates, biber, salatalık olmak üzere sebze ve meyvelerde şekil bozukluklarına yol açıyor.

Kış mevsimine girdiğimiz şu günlerde, tüketicilerin sebze ihtiyacının karşılandığı seralarda, bilimsel adı bitki gelişim düzenleyicileri olan ancak halk arasında hormon olarak bilinen kimyasal maddelerin kullanımı giderek artıyor.

Yıllardır halkımız arasında hormonlu sebze ve meyvelerin artan kanser hastalıklarının baş sebebi olarak görülmesine karşın, yetkili kuruluşlarla üniversitelerden bu konu ile ilgili olarak doyurucu bir açıklama yapılmaması da tüketicilerin korkusunu artırıyor. Tüketiciler yaz aylarında tarla sebze ve meyvelerini tükettikleri için hormonların kullanılmadığını biliyorlar, ancak kış ayları yaklaşmaya başladığında hormonların aşırı bir şekilde kullanımından endişe ediyorlar. Tüketiciler kanser olaylarındaki artışı bitki gelişim düzenleyicileri diğer adıyla hormonların aşırı bir şekilde kullanılmasına bağlarlarken yetkili kuruluşlar ve üniversiteler bu konuda halka duyurucu bir açıklama yapmaktan kaçınıyorlar. Tarım konusunda uzman olan bazı çevreler ise hormonların kullanılmasının ülkemizde açlığı önlediğini öne sürüyorlar.

Geçtiğimiz yıl Kasım ayında yapılan 1. Tarım Şurasında uzmanların oluşturduğu, Bitki Koruma, Hayvan Sağlığı, Gıda Kontrolü ve Su Ürünleri Komisyonu kurultay sonuç raporuna da geçen şu ifadeler yer vermişti.

"Devlet vatandaşlarına daima gereken miktar ve çeşitlilikte gıda sağlamakla yükümlüdür. Sağlanan gıdalar toplumun alım gücüne uygun ve insan sağlığını hiçbir şekilde tehdit etmeyecek nitelikte olmasını sağlamak zorundadır."

Ancak komisyonun hazırladığı raporun Türkiye'de Mevcut Durum adlı 2. Bölümünde şu hususlar yer almıştı.

"Ülkemizde tarımsal mücadele ilaçları ile gübre ve diğer verim arttırıcıların kullanılmasını usul ve esaslara bağlayan kimi mevzuatın bulunmasına karşın gerekli önemin gösterilmemesi nedeniyle. Bu maddeler ile insan sağlığını tehdit edecek düzeyde kontamine olmuş (kirlenmiş) gıdalar sıkça piyasaya sürülmektedir"

Türk-İş Tüketici Bürosu'nun yaptığı araştırmaya göre ülkemizde 117 ayrı çeşit bitki gelişim düzenleyicisi (hormon) kullanılıyor. Hormon en çok meyvelerde ve domates kullanılıyor. Domates de 3 ayrı kimyasal formülasyon altında dokuz ayrı hormon kullanılması yasal.

Hormonlar, sıvı, islanabilir toz, suda çözünabilir toz, suda çözünabilir tablet formülleri olmak üzere birkaç şekilde kullanılabilir. Ancak sıvı formülasyonların bir bölümünün yasal sınırlarının litrede 14.53 gram veya litrede 16.6 gram gibi küsuratlı bir miktar olması hormonu kullanmak zorunda kalan

kişilerin hormonu sulandırmadan önce kuyumcu terazisi ile tartmalarını gerektiriyor. Bu ise genellikle mümkün olmadığı için göz kararı ile kullanılıyor ve toplumumuzda kanser olaylarının artmasına neden oluyor.

Tüketiciler, yıllardır hormon kullanımı ve zararları konusunda yetkili kişilerden bir açıklama almadıkları için Türkiye'de gıda maddelerine karşın oluşan güvensizlik giderek büyüyor.

DÜNYA GIDA GÜNÜ..

DÜNYAYI BESLEYEN KADIN...

Küresel kamuoyunun dikkatini gıda sorununa çekmek ve giderek artan gıda darlığına karşı bir çözüm bulmak ve gıda üretiminde yeni politikalar üretmek amacıyla kısa adı FAO olan Dünya Gıda ve Tarım Örgütü tarafından 16 Ekim 1945'te kutlanılmasına başlanılan Dünya Gıda Günü, günümüzde 150'den fazla ülkede kutlanıyor.

Bu yıl kutlanacak olan Dünya Gıda Günü'nün ana teması, kadınların dünyanın beslenmesindeki rolü göz önünde bulundurularak **"Dünyayı Besleyen Kadın"** şeklinde belirlendi. Geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde kadın tarladaki ürünün yetiştirilmesinden, gıda haline gelinceye kadar geçirdiği tüm aşamalarda emek veriyor.

Dünya Gıda ve Tarım Örgütü tarafından yapılan açıklamada dünyada üretilen gıdanın yarısından fazlasını kadınlar üretiyor. Afrika'da üretilen gıdanın yüzde seksenini, Güney Asya'da ise üretilen pirincin yüzde ellisi ile yüzde doksani arasındaki bir bölümü kadınlar tarafından üretiliyor. FAO Genel Direktörü, Jacques Diouf, "kadınlara, fırsat ve kaynaklar verildiği takdirde, kadınların kalkınmanın etkili bir ortağı olabileceklerini ve yeni teknolojilere çok açık olduklarını" ifade ediyor.

Açıklamada, kadının dünya beslenmesindeki bu kadar büyük olan katkısına rağmen, kadının bu işleri yapmasının "gelenek olduğu, kendi işi olduğu ve bu yüzden de herhangi bir ödeme veya sosyal güvenlik korumasına gerek olmadığı" görüşünün tüm dünyada yaygın olduğu belirtiliyor. Bu açıdan tüm dünyada kırsal alanda yaşayan kadınların sosyal güvenlik ve sağlık sorunları çıg gibi büyüyor.

FAO açıklamasında, 1970'ten beri fakirlik çizgisi altında yaşayan erkeklerin sayısının yüzde otuz oranında artmasına karşın, aynı dönemde tüm dünyada fakirlik çizgisi altında yaşayan kadınların sayısının yüzde elli oranında arttığı ifade ediliyor.

DÜNYA GIDA GÜNÜNDE TÜRKİYE'DE 10 MİLYONDAN FAZLA İNSAN AÇ..

Türk-İş Araştırma Bürosu tarafından yapılan araştırmaya göre, dört kişilik bir ailenin aylık gıda harcaması 84.515.000.- TL oldu. DİE tarafından yapılan hanehalkı tüketim harcamalarına göre ise aile

lelerin toplam harcamaları içinde gıdaya ayırdıkları pay yüzde 32.9.

Türkiye'de yalnızca beslenmek, bannma, ulaşım, yakacak, giyim, eğitim sağlık, kültür gibi harcamalarda eklendiğinde bir ailenin minimum ölçülerde "İNSANCA" yaşamını sürdürebilmeleri için 256.884.000.- TL gelir elde etmeleri gerekiyor. Türkiye'de İKİ AYLIK asgari ücretle bir aylık gıda satın alabilmek bile mümkün değil. İnsanlar yetersiz beslendiklerinde vucüt hastalıklarına açık bir hale geliyor ve iş gücü verimi düşüyor.

Türkiye'de yaklaşık olarak 10 milyon ücretli var. Bunlardan 4.5 milyonu sigortalı, 2 milyonu da memur olarak kabul ediliyor. Arada kalan 3.5 milyon kişi ise kayıt dışı olarak görülüyor. Sigortalı olanların yaklaşık yüzde 25'i nin ise asgari ücretle çalıştığı da gözönünde bulundurulduğunda asgari ücretle geçimini sağlamaya çalışan 4.5 milyon yurttaşımız bulunuyor. Ancak kayıt dışı 3.5 milyonun büyük bir bölümü de eksik istihdam ile yani iş bulabildiği takdirde çalışıyor. Türkiye'de işsizlik sigortasının da olmaması yüzünden kayıt dışı ve asgari ücretle yaşamını sürdürmeye çalışan bu kesimin AÇ KALMA-MASI ülkemizdeki aile bağlarının kuvvetli olması ile çözümleniyor. İşsiz olan 3 milyon da bunlara eklendiğinde TÜRKİYE'DE GIDA gününde 10 milyondan fazla kişi aç..

Tarım ve Köyışleri Bakanlığının hazırladığı ve 16.11.1997 tarih ve 23172 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan " **Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği** " ne göre ;

Ekmeğin yapımında kullanılan maddelerde zehirli tarım ilaçlarının zehirli metallerin ve kimyasal bileşiklerin hangi oranlarda bulunması normal karşılıyor.

(Kabul edilebilir en yüksek değer olarak ve mg/kg olarak)

Buğdayda izin verilen maddeler.

Metaller

Kadmiyum (danesinde) 0.3 mg/kg

Zehirli Tarım İlaçları

Aldrin ve Dieldrin*	0.02mg/kg
(hububatlarda)	
Azinphos-Methyl	0.2 mg/kg
Bitertanol	0.05 mg/kg
Carbaryl	0.5 mg/kg
Chlordane*	0.02 mg/kg
Chlorpyrifos-Ethyl	0.05 mg/kg
Cyfluthrin (tohumda)	0.02 mg/kg
Cypermethrin	0.2 mg/kg
Diazinon	0.05 mg/kg
Fenthion	0.1 mg/kg
Flutricafole	0.05 mg/kg
Oxycarboxin	0.05 mg/kg
Phorate	0.02 mg/kg
Quintozene	0.01 mg/kg
Tolclofos-Methyl	0.05 mg/kg

* Kullanımı yasaklanmış olan tarım ilaçlarıdır. Bu kalıntılar bulaşanlar olarak değerlendirilmelidir.

Tuzda bulunmasına izin verilen zehirli maddeler

Metal ve Metaloidler

Arsenik	0.1 mg/kg
Cıva	0.1 mg/kg
Kadmiyum	0.5 mg/kg
Kurşun	2 mg/kg
Selenyum	0.01 mg/kg

İÇME suyunda izin verilen maddeler

Metal ve Metaloidler

Kadmiyum	0.005 mg/kg
Çinko	5 mg/kg
Demir	0.3 mg/kg
Gümüş	0.1 mg/kg
Kurşun	0.1 mg/kg
Aliminyum	0.2 mg/kg
Manganez	0.05 mg/kg

Yabancı madde ve bileşikler

Fosfatlar	3 mg/kg
Dicloro 1.2- etan	0.003 mg/kg
Dicloro 1-1-etilen	0.03 mg/kg
Diclorometan	0.02 mg/kg
Florür	1.5 mg/kg
Fenoller	0.0005 mg/kg
Hidrazin	0.005 mg/kg
Hidrokarbonlar	0.002 mg/kg
Klor	0.1 mg/kg
Klordioksit	0.05 mg/kg
Ozon	0.05 mg/kg
Tarım ilaçları	0.0005 mg/kg
Silikatlar	10 mg/kg
Tetrakloretilen	0.04 mg/kg
Tetraklonmetan	0.002 mg/kg
Tribromometan	0.1 mg/kg
Trikloretilen	0.1 mg/kg
Trikloro-1, 1.1 etan	2 mg/kg
Triklormetan	0.04 mg/kg
Aromatik-polisiklik hidrokarbonlar	0.0002 mg/kg

Bu araştırmada kullanılan kaynaklar şunlardır.

- 1 16 Kasım 1997, 23172 sayılı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayınlanan Tarım ve Köyışleri Bakanlığı, Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği. (Sayfa 125-141 arasında)
2. Zırai Mücadele Araçları 97. TİSİT, Tarım İlaçları ve Sanayicileri, İthalatçı ve Temsilcileri Demeği
3. Prof.Dr.Atilla Konar, Çukurova Üniversitesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, " Çukurova'da gıda kirlenmesi ve toplum sağlığı açısından olası sakıncalar " Konferans Notları, Adana 1988
4. Anadolu Ajansı Haber Bülteni " Tehlikeli Tarım İlaçları " 23.9.1997
5. Türk-İş Tarım-İş " Zehirli Tarım İlaçları ve Tüketici " Broşür. Ankara 1997
6. Tarım ve Köyışleri Bakanlığı, 1.Tarım Sürası Sonuç Raporu.1997
7. Consumer Currents, August, September 1998
8. Türk-İş Araştırması : Asgari Ücret ve Aralık 1998 Gıda Harcaması

SABRİ TÜRKAN¹

YILDIRIM KOÇ

Genel Başkan Danışmanı

Sabri Türkân, eski Diyarbakır Yol-İş Sendikası başkanlarından ve eski YOL-İŞ Federasyonu Genel Mali Sekreteri idi. 1933 yılında Dicle'de doğan Sabri Türkân, Diyarbakır YOL-İŞ başkanlığından sonra, YOL-İŞ Federasyonu Genel Mali Sekreterliği görevini yürüttü.

"1933 yılında Diyarbakır'ın Dicle (Piran) kazasında, Şeyh Said isyanının 1925 yılında patlak verdiği, ilk silahın patladığı yerde doğdum. Babamın o tarihte bir dükkanı varmış. Şeyh Said isyanında ilk silah atıldığında Hıdır isimli bir jandarma eri yaralanmış. Bizim sülale devletten yarıydı. Bu askeri babam almış, eve getirmiş, yaralanını sarmış. Ancak daha sonra jandarmalar Piran'a gelince, babam da köye kaçmış. Jandarmalar Piran'ı aramışlar. Bu ara bizim evden bir inilti gelmiş. Yaralı jandarma eri Hıdır'ı bulmuşlar. Hıdır da kendisinin vurulduğunu, babamın onu kurtardığını anlatmış. Babam köye gitmeden önce Hıdır'ın başucuna pekmez, pestil, ekmek koymuşmuş. Jandarma komutanı da bizim eve, 'sen böyle vatansever bir insandın, evini niye bıraktın, bu pusulayla bize uğra,' diye bir yazı yazıp bırakmış. Ama babam gitmemiş. Ancak ben daha sonra bu Hıdır'ı gördüm. Çocuktum. Bana o da anlattı bu olayı.

"Aliyan sülalesindenim. Sülalemiz çok geniştir. Aliyan sülalesi Dicle'nin içinde ekseriyettir, ayrıca dört köye yayılmıştır. Babam bağ bahçeyle geçinirdi. Cumhuriyetin ilanından sonra şapka dikmiş ve yular ve benzeri eşyaların satıldığı bir dükkan açmış. Bez satmış. Tarlamız bayağı vardı. Bir mezranın yanından fazlası bizimdi. Ayrıca şehrin içerisinde, şehrin alt tarafındaki bağ bahçenin üçte biri bizimdi. Onlarla geçinirdik. Ben o

mezrayı satıp, kooperatife girdim. Hayvancılık ise yalnızca kendi ihtiyacımıza karşılamaya yönelikti.

"Annem aynı yöredendi, ancak başka sülaledendi. Annem, babamın üçüncü kızıydı. Üvey kardeşlerim de var. İki erkek, bir kız üvey kardeşim vardı. Aynı anneden iki erkek, iki kız çocuğuz.

"Babam 1934 yılında vefat etti. O zamanın şartlarında parası varmış. Çevresinde akıllı bir kişi kabul edilirdi; kendisine saygı gösterilirdi. Şuur kaybına uğramış. Hastalık nedeniyle ölmüş.

"Annem ise babamın ölümünden sonra bir daha evlenmedi. Üvey kardeşlerim de küçüktü. Çalışacak durumda olan kimse yoktu. Bizi annem yetiştirdi. 1939 yılında ilkokula gittim. Atatürk'ün ölümünün birinci yıldönümüydü. Öğretmen bu olayı anlattığında ağladığımı hatırlıyorum. 1944-1945 döneminde ilkokulu bitirdim. O günlerde subaylığa çok hevesliydim. Bizim oraya gazete yayınlandıktan ancak bir hafta sonra gelirdi. İlkokul beşinci sınıfta iken, başöğretmenim beni çok severdi. Beni halkevine aldı. Gelenlere ödünç kitap veriyordum. Ondan dolayı da bana ayda 25 lira para veriyordu. O zaman için bütüyük paraydı. Halkevindeyken gazetelere bakıyordum. Subay olmak istiyordum. Kendi aklımla dilekçe yazıyordum subay olabilmek için. Netice alamadım.

"İlkokuldan mezun olduktan sonra köy enstitüsüne girmeyi düşündüm. Ergani'de köy enstitüsü açılmıştı. Ben de oraya gittim. Müracaat ettim. Ancak kazanıp kazanamadığımı öğrenemedim. Telefon yok. Gazete

1 YOL-İŞ Federasyonu eski Genel Mali Sekreteri Sabri Türkân ile 18 Eylül 1998 günü Türkiye Yol-İş Sendikası genel merkezinde görüşüldü.

'Sen Karayollarına git,' dedi. Hiçbirşey de yazmadı. Çıktık. Dolaşıyoruz. Ulus'taki halin yanında Ankara Oteli diye bir otel vardı. Otel-i çalıştıran hanım bir ara milletvekilliği yapmış. Her akşam onunla sohbet ediyoruz. Paramız bitti. Haftalık otel parasını da ödemeniz gerekiyor. Aramızda bir samimiyet de doğduğu için parayı hemen istemiyorlardı. Bir akşam iki orman mühendisi de sohbe katıldı. İçlerinden biri, 'siz ne iş yapıyorsunuz?' diye sordu. Ben de anlattım. 'Hiç işimiz yok, paramız bitti, satılacak birşey de yok,' dedim. Arkadaşım Şahap İstanbul'a gitmeye niyetli. Orada akrabası vardı. Ben de Diyarbakır'a dönemiyorum. Orman mühendisi, 'Çankın Kurşunlu'da işimiz var; gelir misin?' dedi. 'Mira tutacaksın.' 'Gelirim, hem de nasıl gelirim,' dedim. 'Yarın gidiyoruz,' dediler. 'Yalnız otel parasını verin,' dedim. Ödediler. Otel sahibi hanımın da elini öptüm, ayrıldım.

"Ertesi gün bir kamyonla birip Kurşunlu'ya gittik. Ormanlık bir tepeye çıktık. Bir çadır vardı. Yeni iki çadır kurduk. Üç kişi aynı çadırdaki kalıyoruz. Gidiyoruz. Mira tutuyorum. Üç ay orada çalıştım. Kış da yaklaşmıştı. Soğuktu. İş de bitti. Döneceğiz. İş yok. Döndük, Ankara'ya geldik. Karayolları aklıma geldi. Yapı İşleri Genel Müdürlüğü'nün bugünkü yeri Karayolları Genel Müdürlüğü idi. Gittim. Pejmürde vaziyetteyim. Sekreterler beni içeri sokmuyor. Aynı taktiği uyguladım. Kapıyı açtım, ama çift kapı çıktı. Daniş Koper genel müdürdü. Birşey okuyordu. Başını kaldırdı. Sekreter bu ara beni ceketimden yakaladı. 'İçeri zorla girdi,' diyor. Daniş Koper, 'dur bakalım, ne istiyorsun?' diye sordu. Ben de, 'efendim, Diyarbakır'da Karayolları yeni kuruluyor, beni işe almanızı istiyorum,' dedim. 'Diyarbakırlı mısın?' dedi. 'Evet,' dedim. Oturttu. Çay söyletti. Meğer Daniş Koper Amerika'da iken Şahap Pamukçunun bir akrabasıyla birlikte okumuş. Onun çok yardımını görmüş. Bir Diyarbakırlı gelse de ben de ona yardımcı olsam, dermiş. Bir yazı yazdı. 'Diyarbakır Bölge Müdürüne ver,' dedi. Diyarbakır'a gittim. Sekreter beni Bölge Müdürü ile görüştürmek istemedi. Mektubu verdim. Müdür beni istedi. 'Kardeşim, senin torpilin ama kuvvetliymiş,' dedi. 'İş varsa değil, işe alınacak' yazıyordu mektupta. 'Personele git,' dedi. Personele gittim. 'Ne iş yaparsın,' dedi.

O zaman daktilo filan da yazardım. 'Urfa şubesine göndereceğim, ne iş verirlerse onu yapacaksın,' dedi. Urfa 91. Şubeye tayin ettiler. Kadrolu işçi olarak işe başladım. Karayollarında kısım şefi pozisyonu vardı; başçavuş gibiydi. Bizi kısım şefi yardımcısı yaptılar. Çavuş gibiydim. 1951 yılında 3,5 lira brüt yevmiyeyle işbaşı yaptım. 'Atelye kapısında bekleyin; Urfa'ya araba gidecek, onunla gidersin,' dediler. Akşam üzeri araba geldi. Yağ yüklemişler. Bidonlar var. Üzerine oturduk. Yol çok kötüydü. Hem dardı; hem rampalar var. Kamyon gidiyor, geri kaçıyor. Rampayı çıkamıyor. Cehennem Deresinde ve Hacı Hıdır'da araba geriye kaçtı. Ben kendimi arabadan atıyorum. Arabayı kullanan şef dedikleri biri de ben kendimi arabadan attıkça, bana küfrediyor. Nihayet, 'senin canın can da benimki değil mi,' dedi. Ben de, '20 sefer araba kayırsa, gene kendimi atarım,' dedim. Adam da, 'ben de seni arabaya almıyorum,' dedi, bastı gitti. O zamanlar bu yoldan bir haftada bir araba ancak geçer. Ben kaldım dağda. Araba gitti. Bir süre sonra bir araba sesi geldi. Meğer şoför arabayı kullanan şefe yalvarmış, kurt var, yılan var diye. Tepeye geldi. Bana tepeden seslendiler. Arabaya bindim. Daha sonra da zaten araba geri kaymadı.

"Beni çalışmam için Bilecik yoluna verdiler. İki çadır, 30 amele. Amele açıkta yatıyor. Çadırdaki biz yatıyoruz. Yola toprak atıyorlar. O kadar. Asfaltın adını bile bilmiyoruz. Toprak atınca yol biraz düzeliyor, sonra tekrar iki kamyon geçince bozuluyor. Aldığımız para o günün şartlarında iyiydi. Ancak şantiyedeki bazı olaylar sonrasında tüm şantiyede çalışanların işine son verildi. Urfa'ya geri döndük. Ameleler de mahallinden temin edilmişti. Yabancı tek kişi bendim. Para da yoktu. Çaresiz durumdaydım. Eve dönmeyi de aklımdan geçirmiyorum. Evden çıktık; sipsivri dönmek olmaz. Şantiyeden bir arkadaşım kendi evinde bir oda verdi. Sabah çok erken çıkıp, gece geç vakit geliyordum. Çaresizlikten Daniş Koper'e yeniden mektup yazdım. Durumumu anlattım. Mektubu okur mu diye de düşünüyorum. Aradan bir hafta on gün bir süre geçti. Bizim bekçi vardı. O zaman Urfa ufak bir yer. Herkes birbirini tanıyor. Kahvede oturuyoruz. Bekçi geldi, benim adımla bağırırdı. 'Gel,' dedi, 'bakım şefi seni istiyor.' Gittim bakım şefi

fine. 'Bayağı kuvvetli torpilin varmış,' dedi. Sonra da usta olmak isteyip istemediğini sordu. 'Seni komprasör operatörü yapacağım,' dedi. Iskenderun'da numune kurs projesi diye bir uygulama başlamış. Tüm Karayollarından gelenler burada hem yol yapıyorlar, hem de eğitim görüyorlardı. Aynı zamanda şefler ve mühendisler de gelip burada kurs görüyordu. Çok önemli ve başanlı bir uygulamaydı. Bir parça da para verdiler. Bu kursa gittim.

"İskenderun'daki kursta şantiye şefi Atalay Coşkunoglu idi. Genç, gece gündüz çalışsan, son derece faal biriydi. Uzun barakalar vardı. İşçiler orada ranzalarda yatıyordu. Bizim için çok lükstü. Ama tahtakurusu vardı. İkinci geceydi, yatamadım. Deniz kenarına gittim. Isdemir'in bugünkü yerindeydi şantiye. Kumda yatıyordum. İkinci gece Atalay Coşkunoglu beni görmüş. Bekçiği çağırması. Kim olduğumu sormuş. Bekçi de, kursiyer olduğumu, tahtakurusundan kaçtığımı söylemiş. Yatarken yanıbaşına geldi. 'Senin için özel yer mi yapalım,' dedi. Sonra da çadırda yatıp yatmayacağını sordu. 'Tahtakurusu olmasın da,' dedim. Ertesi gün gittim. Dinamit deposunun olduğu tepede bana bir çadır kurdular. Orada yatmaya başladım.

"Üç ay kurs gördüm. Komprasör operatörü olarak Diyarbakır'a döndüm. Urfa'da görevlendirdiler. Ancak işyerinde hiç komprasör yoktu. O zamanlar yakıt doğrudan Petrol Ofisinden alınıyordu. Beni akaryakıtta görevlendirdiler. Akaryakıt alıyoruz, merkezde boşaltıyoruz, gelen arabalara veriyoruz. Akaryakıt görevlisi oldum. Bir müddet sonra bir komprasör geldi. Ancak gelen komprasör çalışmadı. Geri gönderdiler. O aralar askerliğim gelmişti. Yoklama kaçağı sayılıyordum. O zamanki yönetmeliğe göre askere gidenler asker dönüşü işe alınıyordu.

"Karayollarına 1951 yılında girdim. 1952 yılında sendikalı oldum. Sendikanın ne olduğunu bildiğim yoktu. O zaman sendika başkanı Madenli. Bizim sülaledendi. Makina sicil memurluğu yapıyordu. Babası da arıvukattı. Beni de görünce, 'gel seni sendikaya kaydedelim,' dedi. 'Sendika nedir ki, iyi diyorsan üye olayım,' dedim. Gittik, beni sendikaya üye kaydetti. O zaman hiçbirşey bilmiyoruz.

Adı Ekrem'di. Bölge müdürü bir gün Ekrem'i çağırması. Sendikadan ayrılmasını istemiş. Yoksa Van'a tayin etmekle tehdit etmiş. Ancak Ekrem baskıya direnmiş; istifa etmemiş. Bunun üzerine Van'a tayin etmişler. O da işyerinden istifa etmiş. Buna tepki duydum. Bu nedenle sendikaya ilgi duymaya başladım. Ancak sendikada bir görevim yoktu. Bu yıllarda işyerinde işçi mümessilliği de uygulamıyordu.

"Askere gidene kadarki dönemde işyerinde teknisyen çok azdı. Düz işçi çok fazlaydı. Urfa'da toprak genellikle ağalardaydı. 8 köyü, 10 köyü olan ağalar vardı. Düz işçiler genellikle topraksızdı. Yolda çalışırken bakarsın, merkeplerin üzerine denklelerini bağlamış, çocuk çoluk, sırtlarında bebeler geçerdiler. 'Nereye gidersiniz,' diye sorardım. 'Ağa bizi köyden kovdu,' derlerdi. Onlara nutuk atardım. 'Biri sizin karınıza kızınıza göz koysa, onu vurursunuz, şimdi ağayı niçin vuruyorsunuz,' derdim. 'Onlar güçlü, devlet onlardan yana,' derlerdi. Perişan vaziyetteydiler.

"O yıllarda Urfa'da su yoktu. Yağmur suyu sarnıçlarda toplanırdı; mendilimizle suyu süzerdik, kırmızı kurtlar mendilde kalırdı, o suyu içerdik. Yerlisi yabancısı Urfa'nın dışına çıktığında sarnıçlardan su içerdi. Kuyu bile açılmazdı birçok yerde.

"Askere kadarki dönemde işyerinde hiç direniş olmadı. Kimsenin aklında direniş filan geçmezdi.

"1954 sonunda askere gittim. Adana'da şubeye teslim oldum. İstanbul'da Anadolu Kavağı'na gittim. Piyadeydim. 45 gün eğitim gördüm. Daha sonra bölük komutanı beni yazıcı olarak tümene gönderdiler. Yüzbaşı Recep Ergun'un yanına gittim. Bahriyeli elbisesi giydik. 1956 sonunda terhis oldum.

"Hemen Diyarbakır Bölge Müdürlüğüne geldim. Orhan Büyükalp bölge müdürüydü. İşçiye tepeden bakılan bir dönemdi. 'Ne istiyorsun,' dedi. Durumu anlattım. Askere gitmeden önce işyerinde komprasör bulunmadığını, askerde yaptığım işleri anlattım. Meğer orada da bu nitelikte bir adam aranıyormuş. Teknik ambarda daktilocu diye işbaşı yaptırıldılar. Merkez teknik ambarında işe başladım. İyi çalışıyordum. Karayolları o zaman

müthiş faaldı. Mesai saati diye birşey yoktu. Sabah erkenden işbaşı yapılırdı, geç saatlere kadar şevkle çalışılırdı. Ben o zaman sendikada görevli değildim, ama arkadaşlara dilekçe yazardım. İş olan bana gelirdi. Sendikanın zaten fazla bir fonksiyonu da yoktu. O sıralarda bir konut kooperatifi kurulmuştu. Kooperatif bitmiş. Evlerine taşınmışlar. Herkes bu işi konuşuyordu. Benim de kulağıma geliyordu. Kooperatifin başkanı olan kişiye gittim. 'Devamı varmış, ben de üye olmak istiyorum,' dedim. Yevmiyem 13 liraydı. 3000 lira peşin verilmesi gerekiyordu. 500 lira da taksit taksit ödenecekti. Köydeki araziye sattım. Kooperatife verdim. Üye oldum. Kirada oturuyoruz. Hevesle kooperatif arazisine gidip bakıyorum. Sonra bir dedikodu başladı. Bizim arsayı satıp, eski kooperatifin borçlarını ödeyeceklermiş. Çok bozuldum. Oturduğumuz evler çok kötüydü. Evin içine yılan girerdi. Tuvaletlerden fareler çıkardı. İkide bir arsaya gidip bakıyorum. Benimle birlikte 11 üye olmuş. 22 kişi olması lazım. Kimse üye olmuyor. Ya para yok, ya da güvenmiyorlar. Ev yapılamıyor. Orhan Büyükalp'e gittim. Korkunç çalışkan bir adamdı. Hapishaneye bir işçi düştüğünde, sırtlar yatağı kendi götürürdü. Bir işçinin cenazesi olduğunda, geleneklerin gereğini yerine getirirdi. Herkes çok şaşırırdı. Orhan Büyükalp'e kooperatifin sorununu anlattım. Bana, 'kooperatif başkanlığı yapabilir misin,' diye sordu. 'Yaparım,' dedim. 'Benimle konuştuğunu kimseye söyleme,' dedi. Birkaç gün geçti. Bölge müdürü kooperatif başkanını çağırmış. Orhan Bey'den çok korkuyorlardı. Kooperatif başkanı daha sonra bana geldi. Çok bozulmuştu. Bölge Müdürü onu iyice sıkıştırmış. 'Kooperatifi yeni üyelere devredin, Karayolu işçisini aldattırmam,' demiş. Genel kurul toplandı. Kooperatif başkanı seçildim. Bu arada sendikada da yönetim kurulu üyeliğine getirildim. Kooperatif başkanlığı sırasında, Orhan Bey'in de bölge müdürü olmasından yararlanarak, arsalar Karayollarından kum çakıl yığdık. Sigorta ile doğrudan bağlantımız vardı. Kısa sürede inşaatla başladık. Yeni üye buldum. Bahçeli, şahane, villa gibi evler yaptık. Evlerimize taşındık. Kooperatifi faaliyete geçirmem, işçileri ev sahibi yapmam Diyarbakır'da benim için büyük propaganda oldu. İsmim geçmeye başladı. Diyarbakır Yol-İş'te 1958 yılında başkan oldum.

1970 yılına kadar hep başkan seçildim. 1963 yılına kadar amatörüm. Daha sonra profesyonelliğe geçtim.

"1950'li yıllarda ve hatta 1963 yılına kadar sıradan bir işçi için sendikanın hiçbir anlamı yoktu. Aidat toplardık. Ayda 25 kuruştur. Makbuzu elime alırdım. Gidebildiğim yere kadar giderdim. '25 kuruş ver,' derdim. 25 kuruşu atardı, işçi, ama 'ismimi yazma,' derdi. İsmimin kayda geçmesinden korkardı. Sendikanın ne olduğunu halk da bilmiyordu. Sendika için yer kiralamak istediğimizde, 'sendika ne?' diyorlar ve vermiyorlardı. Sendika yeri olarak kiralanabilecek bir dükkân çıktığında, hatırlı bir kişi buluyorduk, o bize kefil oluyordu, o zaman tutabiliyorduk. Bir daktilo, bir masa, bir sandalye oluyordu. Kapıya hemen sendika levhasını asıyorduk. İtibar filan yoktu. Ambarda çalışıyordum. Üç defa imtihana girdim. Üç defa da kazandım. Ama beni bir türlü ambar memuru yapmıyorlardı. 27 Mayıs sonrasında biraz daha cesaretlendim. İşçi haklarından filan söz edilmeye başlandı. Bölge Müdürüne gittim. Durumu anlattım, 'sendikadan istifa et, ambar memuru yapalım seni,' dedi. Ben de, 'istifa etmeyeceğim, kanun çıkıyor, bak o zaman neler yapacağız,' dedim. Yıllar sonra, kendisini genel müdür yapmam için bana ricada bulundu bu bölge müdürü.

"Sendikanın ana faaliyeti, Karayollarının yönetmeliğinde yer alan bazı haklar verilmediğinde, bunun uygulanması için dilekçe yazmaktı. İşçi bize geliyordu. Ona dilekçe yazıyorduk. Yönetmeliğin ilgili maddesini yazıp, uygulamanın yapılmasını istiyorduk. Bazan istediğimizi yaptırabiliyorduk. Bu yıllarda Diyarbakır'da toplulukla iş ihtilafı çıkmamıştı. Bizim oralarda hem bilinmiyordu, hem cesaret yoktu. İşe gelebilmemiz şantiye şefinin iki dudağının arasındaydı. Kimse sebep sormazdı. Hak iddiası filan mevzu bahis değildi. 1950'li yıllarda direniş filan da olmadı.

"Diyarbakır'da Karayolları idaresinin bir yardımlaşma derneği kuruldu. İşçiler bir miktar para ödüyordu. Bölge Müdürlüğü de bazan oraya bazı aktarmalar yapıyordu. İşçinin veya yakınlarının ölümünde veya borç para gerektiğinde, yardım alınabiliyordu. Yardımlaşma sandığı şeflerin denetimindeydi. Daha sonra onun yönetimini de ele aldık.

"27 Mayıs ihtilali oldu. Daha önceden işçi hakkı filan konuşulmuyordu. O yıllarda işçi arasında da, toplumda da, halk arasında da Halk Partili, Demokrat bölünmesi vardı. Biz sendika olarak Cumhuriyet Halk Partiliydik. İsmet Paşa NATO ülkeleri gazetecilerine bir basın toplantısı yaptı. Demokrat Parti bu basın toplantısının metninin yayınlanmasını yasakladı. Biz birkaç gün sonra bu metni temin ettik. Ben o metni daktiloyla yazdım, teksir makinesiyle çoğalttım. Diyarbakır'da çocukları çağırıp, elişi kuruş verip, köşe başlarında bu metni dağıttırıyordum. Benim yaptığım biliniyordu. Nerede saklanayım? Bekir isminde bir meyhaneci vardı. Aklıma orası geldi. Tezgahın arkasına saklandım. Belediye reisi Halk Partisindendi. Belediye reis muavini oraya geldi. Beni görünce, polislerin beni aradıklarını söyledi. Beni kendi evine götürdü. Gündüzleri orada saklanıyordum. Aradan birkaç gün geçti, 27 Mayıs ihtilali oldu. O zaman daha amatörüm. 27 Mayıs olmasa işten atılacaktım. Saklandığın yerden kahraman gibi çıktım. Bölge Müdürü, benim bu durumumu gördükten sonra, benimle arasını düzeltmeye çalıştı. Enver Turgut eskiden Karayollarında mutemetti. Yönetim kurulu üyesiydi. Bölge Müdürü, Demokrat Partili olan Enver Turgut'u zorla sendikadan ve Karayollarından istifa ettirdi. Enver Turgut da daha sonra Devlet Su İşleri'ne geçti. Orada sendikacılığa başladı. Recai Kutan da Devlet Su İşleri'nin bölge müdürüydü.

"İşçiler 27 Mayıs'ı heyecanla karşıladı. Omuzla alacak subay bulamayınca, erleri omuzlara aldılar. İhtilal olmasaydı, Cumhuriyet Halk Partisi büyük bir çoğunlukla iktidara geliyordu. 1950 yılında Demokrat Parti'ye duyulan heyecan, 1960 yılında CHP için duyuluyordu. Diyarbakır sokakları davul zurna ile çınlıyordu. Demokrat Parti il başkanı adam vurdu, adliyeden elini kolunu sallaya sallaya çıktı. Ölenin kardeşi ertesi gün bu adamı vurdu, felç etti. Kimse korkusundan Halk Partiliyim diyemezdi. Büyük baskı vardı. Asker eğer halktan destek görmezse gelemes. Halkı öyle sıkıntıya giriyor ki, askere umut bağlıyor. 27 Mayıs'taki durum böyleydi.

"Bu yıllarda Karayolları'nda ve Tekel'in İçki Fabrikasında sendika vardı. İki sendika arasında ilişkiler iyiydi. Kongrelerde birbirine

gidilirdi. Daha sonra Teksif örgütlendi. Bu örgütlenme, Sümerbank'ın şayak fabrikası kurulunca oldu. Ancak ortak eylem filan olmadı. Diyarbakır Sendikalar Birliği türü bir örgütlenme olmadı.

"Sendika başkanıydım. Diyarbakır'da hemen hemen herkes birbirini tanırdı. Ben de tanınıyordum. Mehmet Ali Aybar Diyarbakır'a geldi. Bir heyet teşekkür ediyorlar. Turistik Palas'ta bir yemek yendi. Ben de çağıldım. TİP Diyarbakır il örgütünde bana başkanlık için ısrar ettiler. Genel sekreterliği kabul ettim. Liste ertesi sabah vilayete verilecek. O akşam benimle ilgili bazı gelişmeler oldu. Ertesi günü genel sekreterlikten adımları geri çektim. Sendikayla partinin birlikte yürütülmesi mümkün değil, gibi bir mazeret bildirdim. Üyelik devam etti. 1965 seçimlerinde TİP'e oy verdim. Yaşar Kemal, Çetin Altan, Şaban Erik, Behice Boran gibi kişiler Diyarbakıra geldiklerinde mutlaka ararlardı. Radyoda konuşma yaptım. Hayatımda komünist olmadım. Bulgaristan, Romanya ve Çekoslovakya'yı gördüğümde hiç beğenmedim. Çok baskı vardı.

"1964 yılında Karayolları Genel Müdürlüğü işyerlerinde ilk toplu sözleşme imzalandı. Ali Haydar Akın diye bir bölge müdürümüz vardı. İstanbul Teknik Üniversitesi mezunuydu. Bir gün kapısını açtım. Girdiğimin bile farkına varmadı. Elinde bir zarf vardı, ona bakıyordu. 'Gemiler mi battı,' diye takıldım. 'Gel, sebep sizsiniz,' dedi. 'Hayırdır,' dedim. Maaşı vardı elindeki zarfın içinde. İşyerinde bir odacı Mehmet vardı. 'O deli Mehmet benden daha fazla maaş alıyor; okumasaydım, Trabzon'da işe girseydim, işçi olsaydım, daha fazla para alacaktım,' dedi. Aldığı maaşı gösterdi. 'Vcdansızlarsınız,' dedi. Ben de, 'siz de sendika kurun, siz de hakkınızı alın,' dedim. Eskiden subaya, memura kız verirdiler. O zaman hep güzel kızlar subaylarda olurdu. Daha sonra, toplu sözleşmelerle birlikte, işçiye de kız verilmeğe başlandı.

"1960'lı yıllarda konuşma serbestliği geldi. Eskiden, bir bölge müdürüyle veya hatta bir şantiye şefiyle konuşup ona derdini anlatmak mümkün değildi. Bu durum daha sonra değişti. 1960'lı yılların ikinci yarısında, birçok durumda, mağdur edilen mühendis bile bi-

zim sendikadan yardım isterdi. Diyelim hastanede ameliyat olacaklar, bizden destek isterlerdi. Hak istemeyi, hakkını yedirmemeyi 1960'lı yıllarda öğrendik.

"Diyarbakır'da bir keresinde bir odacı şefe çay götürüyor. Çay soğukmuş. Şef çaycıya tokat atmış. Çaycıyı çağırdım. 'İşyerine gideceksin; kapıyı arkadaşların tutacak; onun vurduğunun iki katı hızla ona tokat atacaksın,' dedim. Genel sekreterle mali sekreteri de yanına kattım. Onlara da, 'eğer şef güçlü çıkarsa, gerekirse yardım edin,' dedim. Biraz sonra Bölge Müdürü telefon etti. 'Düpedüz daire bastırıyorsun,' dedi. 'Olur mu,' dedim. 'Bu suç,' dedi. 'Odacıya tokat atarken suç değil miydi; ne hakla tokat atıyor,' dedim. Şefin gözü şişmişti. 15-20 gün rapor alacak kadardı. Sendikaya geldi. Bana vuracak zannettim. Onurlu insanmış. Ya silah çekecek, ya saldıracak sandım. 'Başkan, allahımsarmaladığa ve seni tebrike geldim; ben de senin yerinde olsaydım, aynı şeyi yapardım; artık burada durma imkanım yok, gideceğim, seni kutluyorum,' dedi. Artık ondan sonra hiçbir şef böyle birşey yapmayı aklından geçiremedi. Sendikanın itibarı da arttı.

"Çizre-Şımak arasındaki çaydan salla geçilirdi. Köprü yoktu. Toplu sözleşme görüşmeleri anlaşmazlıkla sonuçlanınca, grev kararı alındı. Salın da durdurulması lazım. O günlerde NATO'nun bir tatbikatı vardı. Faruk Güventürk Paşa da o zaman kolordo komutanı. Davullar çalınıyor, zurnalar çalınıyordu. Bölge Müdürü beni aradı. Paşa beni çağırmış. Grev kararı alındığında komiteler kurulurken tatbikatı gözönünde bulundurmştuk. Bu sırada askerlerin geçişini serbest bırakmştık. Sivillere yasaklamıştık salı. Paşaya gittik. Asasını kaptı. 'Vatanhainleri, siz şerefsiz herifler, işçi olsanız Ecevit'i tutarsınız, onu bile tutmuyorsunuz; grev kararı alıp bizi oradan geçirmek olur mu,' diye bağırdı. Ben de, 'sizden daha haberimiz olmadan yerli ve yabancı askeri araçlara salla geçişin serbest olduğunu söyledik,' dedim. Bunu duyunca, elimi tuttu, 'senle ölünceye kadar dostuz,' dedi. Ondan sonra da dostluğumuz ahibaplığımız sürdü. Sendika binasına gelir, sandalyenin üstüne çıkar, konuşma yapar, şeyhlere atar tutardı. Kahve kahve dolaşır, o ara şeyh olarak

öne çıkan Mehmet Efendi isimli birinin gerçek yüzünü anlatırdı.

"Diyarbakır Yol-İş Sendikası 1963 yılında Yol-İş Federasyonunun kurucu üyesiydi. 1963 yılında kuruluş kongresinde divanda görevliydim. Halil Tunç, Rafet Altun ve ben, birinci kongrede divandaydık. 1969 sonundaki genel kurulda Genel Mali Sekreter olarak seçildim. Ali Rıza Akkemik, Adnan Gün, Temel Malkoç, Sabri Türkan ve Recai Emre olarak seçime girdik. Bu listeden yalnızca ben kazandım. Mali Sekreterliği Mesut İbrahim Kahramanlı'dan aldım. Üç ay ne yapacağıma pek karar veremedim. Sonunda karar verdim ve Diyarbakır Yol-İş'teki görevimden ayrıldım.

"1964 yılında TÜRK-İŞ'in Bursa'da yapılan genel kurulunda Yol-İş Federasyonu delegesiydi. 1965 yılında da 45 gün süreyle A.B.D.'de kaldı.

"Ankara'da beklediğim sendikacılığı bulamadım. Mağduriyete tepki olarak sendikacılığa sanlmıştım. 10 yıldan fazla süre sendika başkanlığı yaptım. Bir tek gün harcırah almadım. İhtiyacımız yoktu. Gittiğimiz yerde ağır lanıyorduk. Harcıraha gerek kalmıyordu. Almadım. Kooperatif başkanırken, birçok harcamayı cebimden yapardım. Ankara farklıydı.

"Yol İş Fon Holding'in murahhas azasıydım. İşçi çocuklarına burs vermeye başladık. Fabrikaları satın aldık. Bazı sendikaların tüketim kooperatifleri konusunda yaşadıkları olumsuzluklar nedeniyle tüketim kooperatifçiliğine sıcak bakmıyordum. Tüketim kooperatiflerine ilişkin kararlarda hep muhalif kaldım. Fabrikalardaki yatırımlara ise, hem ükeye, hem de çalışanlara katkısı bakımından sıcak bakıyordum; fabrika sendikadan ayrıydı. Ayrıca, elde edilen paradan işçi üniversitesi bile kurmayı düşünüyorduk.

"1977 yılı sonundaki kongrede, DSİ salonundaki genel kurulda, bütün arkadaşlar ayakta beni uğurladı. Gümüş bir plaket verdiler. Genel kurullarda karşıma hiç rakip çıkmadı. Mali rapor hiç tenkit edilmedi. Sendikalarda genellikle mali raporlar tenkit edilir. Benimki hiç tenkit edilmedi.

"Asker dönüşü, 1957 yılında evlendim. 1958 yılında ilk çocuğum doğdu. 3 oğlan 1 kız çocuğum var."

MERAL ŞEKER İŞÇİLERİNE SAHİP ÇIKTI

Şeker sanayiinde çalışan yaklaşık 17 bin işçinin sorununun çözümü için TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral Ecevit'ten destek aldı. Başbakan Yardımcısı Bülent Ecevit'in 25 Aralık 1998 günü TÜRK-İŞ'i ziyareti sırasında Şeker-İş Sendikası yöneticileri ile Ecevit'i biraraya getiren Meral sorunun çözümü için Ecevit'ten güvence aldı. Meral, bütün mevsimlik işçilerin sorunları çözülene kadar çaba göstereceğini belirtti.

UBA KAPATILDI

• **UBA çalışanları dört gün boyunca işyerini terketmeme eylemi yaptı.**

İşadamı Ali Haydar Veziroğlu'nun sahibi olduğu Ulusal Basın Ajansı 16 Ekim 1998 günü alınan bir kararla işveren tarafından kapatıldı. 1979 yılından bu yana faaliyet gösteren ajansın kapatılması ile 51 çalışan işsiz kaldı.

UBA çalışanları yasal haklarını almak amacıyla dört gün boyunca işyerini terketmeme eylemi yaptı.

İşvereni protesto amacıyla da tüm çalışanların ve diğer basın emekçilerinin katılımıyla TGS öncülüğünde bir yürüyüş yapıldı.

Bakan Yılmaz'a Teşekkür

TÜRK-İŞ ve T. Yol-İş Genel Başkanı Bayram Meral, Köy Hizmetleri bünyesinde çalışan mevsimlik işçilerin sorunlarına karşı duyarlı yaklaşımı ve katkılarını nedeniyle 23 Aralık 1998 günü Devlet Bakanı Mustafa Yılmaz'a bir şükran plaketi sundu. Törende ayrıca Köy Hizmetleri Genel Müdürü Güner Saygılı'ya da bir teşekkür plaketi verildi.

İşçilerden TÜRK-İŞ'e Seçim Yetkisi

Bursa Karayolları ve Bayındırlık işçileri arasında topladıkları 6550 imzalı dilekçe ile seçimlerde destekleyecekleri siyasi partiyi belirleme yetkisini TÜRK-İŞ'e verdiler. TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde yapılan törenle imzalar T. Yol-İş Sendikası Bursa 1 No.lu Şube Başkanı Kazım Sakarya tarafından Genel Başkan Bayram Meral'e verdi.

TÜMTİS'E BASKI

TÜRK-İŞ'e bağlı TÜMTİS Sendikası 15 Aralık 1998 günü polis tarafından aranarak Genel Sekreter Yurdal Şenol ve Genel Mali Sekreter Ramazan Ataş'ın da aralarında bulunduğu 9 yöneticisi gözaltına alındı.

Bir işverenin şikayeti üzerine yapılan bu hukuksuzluğa başta TÜRK-İŞ olmak üzere tüm sendikalardan yoğun tepki geldi.

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu yaptığı açıklamada şu görüşlere yer verdi:

"TÜRK-İŞ'e bağlı TÜMTİS Sendikası küçük işyerlerinin hakim olduğu bir işkolunda sendikal hak ve özgürlükleri en zor şartlarda bile kullanmak amacıyla yıllardır büyük çabalar göstermektedir. Bu çabalar, tamamiyle meşru ve demokratik bir çizgide büyük fedakarlıklarla sürdürülürken, Sendikamızın Yöneticileri ve Üyeleri sık sık hukuk dışı ve kanundışı baskılara maruz kalmaktadır. Bu baskılar yalnızca TÜMTİS'e değil, işçi sınıfımıza ve TÜRK-İŞ'in bütünlüğünü de. TÜRK-İŞ, TÜMTİS'in işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler için verdiği haklı, meşru ve demokratik mücadeleyi yürekten desteklemektedir.

Bir işverenin yaptığı gerçektışı bir ihbar üzerine başlatılan bu hukuk dışı uygulama, Türkiye'de hukuk devletinin işlemesindeki aksaklıkların göstergesi açısından son derece önemlidir. Devletimizi ele geçirmeye çalışan çetelerin hangi büyük suçları işlediği basınıma parça parça yansırken, Türkiye'de hukuk devletinin temel dayanağı sendikamızın ve yasal haklarını kullananlar Sendika Yönetici ve Üyelerinin böylesine baskılarla karşı karşıya bırakılması, ülkemiz açısından kaygı verici bir durumdur.

TÜRK-İŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin günümüzde en büyük düşmanlarından biri olan çetelere karşı kullanılması gereken kelepçelerin, bantşıl yöntemlerden başka hiçbir yola başvurmayan ve şiddeti her zaman reddetmiş olan Sendika Yöneticilerine ve Üyelerine kullanılmasını protesto etmektedir. TÜMTİS'in Yönetici ve Üyeleri derhal serbest bırakılmalı, TÜMTİS üzerindeki baskılar sona erdirilmelidir."

Tezkoop-İş'ten MEV Tepkisi

Tezkoop-İş Sendikamızın örgütlü olduğu Milli Eğitim Vakfı'ndan, sendikalı oldukları gerekçesiyle beş işçinin işine son verilmesi üzerine Tezkoop-İş'in başlattığı mücadele başlarıyla sürüyor.

Sendikamızın yaptığı suç duyurusu üzerine açılan davanın iddianamesini hazırlayan Cumhuriyet Savcısı MEV yöneticileri hakkında 1 aydan 6 aya kadar hapis istedi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda konuyla ilgili soruşturma başlatıldı.

Tezkoop-İş Sendikası Genel Başkanı Sadık Özben ise Vakıf yöneticilerinin anayasa suçu işlediklerini belirterek, "adalet güveniyorum, suçlular cezasını bulacak" dedi.

SEYMAN CUMHURİYET KADINI

Basisen Sendikası Ankara ve İç Anadolu Şube Başkanı Yaşar Seyman, MIMOZA Dergisi'nin düzenlediği "75. Yıl'da 75 Başarılı Kadın" anketinde 75 başarılı cumhuriyet kadını arasında sayıldı.

Siyasetten sanat dünyasına, basından iş dünyasına kadar ülkemizin en önde yer alan 75 kadını arasına 'sendikacı kadın' kimliği ile girme başarısını gösteren Seyman'ı candan kutluyoruz.

MERAL:

Tüketicinin daha iyi korunabilmesi için Tüketici Yasasında değişiklik yapılması gerekiyor

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un tüketiciyi daha iyi koruyabilmesi amacıyla değiştirilmesi gerektiğini ifade etti. Meral açıklamasında; "4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un hazırlanması sırasında yaptığımız katkılar ile kanun uygulamada üç yılını doldurdu, şimdi de eksikliklerinin giderilmesi için revize edilmesi gerekiyor. Özellikle kapıdan yapılan satışlar, hayat ve sağlık sigortaları ile banka işlemlerinde sürekli olarak kurumu koruyan ve tüketicinin hakkını gözetmeyen tek taraflı sözleşmelerin tüketicinin hakkını da koruyacak bir şekilde düzenlenmesini isteyeceğiz" dedi.

III. Tüketici Konseyi Mart 1999'da toplanıyor

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında gereğince oluşturulan ve ülkemizdeki tüketici politikalarını belirleyen, tüketici konseylerinden üçüncüsü 1999 Mart ayında toplanıyor. Konsey, tüketicinin korunması hakkında kanunda yapılması planlanan değişiklikleri görüşerek bir rapor haline getirip Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na teslim edecek.

Alkol'den sonra alınan ağrı kesici mide kanaması ve karaciğer hasarı yapıyor

TÜRK-İŞ Tüketici Bürosu'na, Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi (FDA) tarafından ulaştırılan bir raporda, alkol alındıktan sonra meydana gelen baş ağrısını gidermek için alınan aspirin, paracetamol gibi ağrı kesicilerin mide kanaması ve karaciğer hasarı yaptıkları açıklandı. TÜRK-İŞ Tüketici Bürosu, yayınladığı bülten ile bu haberi kamuoyu ile ilgili kuruluşlara duyurarak önlem alınmasını istedi.

TÜRK-İŞ: "İlaçta Patente Hayır..."

TÜRK-İŞ Tüketici Bürosu, Türkiye'nin sağlık hizmetleri açısından gelişmiş bir ülke olmayıp, geri kalmış bir ülke olduğunu belirterek, ilaçta çok uluslu şirketlerin egemenliğini sağlayacak olan patent yasaasının 2005 yılına kadar ertelenmesini istedi.

TÜRK-İŞ açıklamasında, bin kişiye düşen hekim sayısının, Belçika'da 3.5, Almanya'da 3.3, Yunanistan'da 4 iken, Türkiye'de bu oranın yalnızca 1.1 olduğu ifade edildi. Türkiye'de kişi başına düşen genel sağlık harcamasının OECD ülkelerinin onda biri olduğu vurgulanarak bu istatistiklere göre, sağlık açısından gelişmiş bir ülke sayılamayacağı için ilaçta patente geçiş süresi gelişmekte olan ülkeler kategorisine alınıp ertelenmesi gerektiği ifade edildi.

İlaçta patente geçilmesi ile önümüzdeki on yıllık süreçte ucuz ilaç yapan yerli firmalar ortadan kalkacak ve ilaç piyasası çok uluslu ilaç tekellerinin insafına terkedilecek.

KANSEROJEN OYUNCAKLAR TÜRKİYE'YE GİRMESİN

Geçtiğimiz aylar içinde Avrupa Birliğinde kanserojen olduğu için yasaklanan PVC'li oyuncaklar konusunda kamuoyunu aydınlatmak için çıkarılan Tüketici Bülteni basını-mızda da büyük ilgi gördü. TÜRK-İŞ Tüketici Bülteni'nde yer alan habere göre, PVC adlı maddeyi yumuşatmak için kullanılan Phthalates adlı maddenin kanserojen ve zehirli olduğu açıklandı. Bu maddenin özellikle 1-3 yaş grubunda bulunan çocuklar için üretilen dış kaşıyıcı türünden oyuncaklarda kullanıldığı ve küçük çocukların bunları ağızlarına götürerek ısırarak ve tükürükle zehirli maddeleri vücutlarına aldıkları açıklandı.

Avrupa Birliği Tüketici Bülteni'nden alınan haberde bu tür ürünlerin Avrupa'ya yasaklanmasının hemen ardından muhtemelen(!) ucuz fiyatla Türkiye'ye satılabileceği endişesiyle TÜRK-İŞ kamuoyunu uyardı. Daha önceden de yasaklanan bazı kurşunlu boyalı oyuncaklar ile hormonlu danalar ve radyasyonlu süt tozları da Türkiye'ye satılmıştı.

2000 Yılına bir yıl kala Ülke-miz yeniden krizlerle karşı karşı-ya getirilmiş bulunuyor. Bu krizle-rin bir kısmı bir türlü yerli yerine oturmamış demokrasimizden kaynaklanmakta, diğer bir kısmı ise Dünyayı yirmi yıldır etkisi al-tında bulunduran Globelleşme ve küreselleşmenin ülkemize yansımaları olarak tesbit edilmek-tedir. Yeni yıllara insanlar umut-larla yeni beklentilerle ve daha iyi bir iyimserlikle girmek isterler. Başta küçükler olmak üzere gençler ve orta yaşlılarla yaşlıla-rı yeni yıla girerken ilgilendiren başlıca amaç daha iyi bir dün-yada yaşamak işsiz, kimsesiz yoksul kalmamak daha iyi iş şartlarına ve ücretlere kavuşabil-mek şeklinde özetlenebilir oysa ülkemizde işsiz sayısı her geçen gün daha da artmakta özelleştir-menin işçi çıkarmakla eşdeğer tutulduğu bir anlayışın sonucu olarak çalışanlarımız işlerini ek-mek kapılarını ve ücretlerini kay-betmektedirler.

Anayasadan, yasalardan kaynaklanan onlarca sorun var-dır. Bu sorunlar yüzbinleri sokak-lara dökmekte buna rağmen si-yasi hayatımızdaki istikrarsızlık bu sorunlara çözüm bulmada ikt-idarlara güvenli bir ortam yara-tamamaktadır.

Son beş yılda ülkemizde bun-ca sıkıntıya rağmen sevindinci gelişmelerde olmuş tarihlerinde ilk defa sivil toplum örgütleri bir araya gelerek siyasetteki tikanık-lığı önleme, siyasi partiler arasın-daki dialog eksikliğini giderme-de kendilerine görev düşüp düş-mediyini araştırmışlar ve sonun-da ülkenin geleceği için sıkı ve samimi bir işbirliğini koruyup ge-liştirmede ittifak etmişlerdir. Eko-nomideki tikanıklıkların bazıları bu işbirliği içinde daha rahat çö-züme kavuşturulabilmiştir. Geç-mişte hür teşebbüs konseyi adı altında emek kesimini dışarda tutarak sadece sermaye ağırlıklı ittifakları yaşayıp bu ittifakların ülkeye zarar verdiğini hep birlik-te görmüştük.

TÜSİAD ağırlıklı bu oluşumun veya oluşumların siyasette

KRİZLER VE GÜVENİLİRLİK

komplasmalara büyük ölçüde sebebiyet verdiği bilinen bir ger-çektir. Artık ülkemizde işçi kuru-luşları ile işveren kuruluşları ve esnaf kuruluşları bir araya gele-bilmekte emeğin ve sermayenin hak ve çıkarlarını birlikte düşü-

nebilmektedirler. Ekonomik ve Sosyal Konseyin kurulmasındaki asıl amaçta bu olsa gerektir. Ne varki Dünyayı saran ekonomik krizin Sovyetlerdeki daha doğru-su Rusyadaki etkileri ülkemizde yansımaya başlamış, işyerleri peşi peşine kapatılma durumuna gelmişlerdir. Bu durumda ortaya bir gerçek çıkmaktadır. Güvenir-lilik henüz yeterince işlememek-tedir. İşverenler rant gelirlerini daha çok sevmekte üretim ve imalata yatırımdan uzaklaşmayı daha kolay bir yol olarak gör-mektedirler. Kârdan vazgeçme-dikçe sıkıntıyı ortaklaşa paylaş-madıkça ekonomik krize gerçek çözüm yolu bulunamaz bulunan-lar palyatif tedbir olarak kalma-ya mahkum olurlar.

Hangi kesime ne kadar feda-karlı düşeceğini ortak hareket et-me durumunda bulunan sivil toplum örgütleri birlikte tesbit edebilirler ve Milli uzlaşmalar için öncülük yapabilirler...

Siyasi hayatımızdaki belirsiz-likler karamsarlığı yaymakta ve siyasette sürdürülen kısır çekiş-meler ile yarı hesapları dahada zor bir döneme doğru hızla yol al-mamızı gerektiren bir yol kavşa-ğına bizi götürmektedir. Bu anla-şılmaz tutum bir kaç seçimin an-cak temizleyebileceği bir karma-şaya bizi sürüklemektedir. Oysa Türkiye'mizin kaybedilecek za-manı yoktur. Kendilerini yelpaze-nin neresinde görüyorlarsa o ta-raftaki siyasi partilerin artık bü-tünleşmelerinde bir araya gel-melerinde seçimlerde ittifak kur-malarında ciddi zorunluk vardır. Oysa liderler birbirlerine güvene-memekte bir araya gelme orta-mını yakıp yıkmaktadırlar. Ben-den sonrası tufan anlayışı güve-nilir ortamları tümü ile tahrip et-mektedir.

Krizlerde, siyasetteki istikrar-sızlıkta güvenme duygusunu pe-kıştirerek aşılabilir. Bu durum işçi ve işveren arasındaki ilişkilerde de geçerlidir. Dilerizki 1999 bizi daha güzel günlere daha anla-yışlı ortamlara götürür sorunları bir bir çözülebilmüş bir ülkede ya-şamanın mutluluğuna ereriz...

ARALIK'98 GIDA HARCAMASI...

- Ekonomik kriz çalışanın mutfağında...
- Aralık'97 ayında 51 milyon lira olan aylık gıda harcaması aralık'98 ayında 85 milyon lira'ya yükseldi.
- Mutfak enflasyonu aylık :% 2.6, yıllık % 66.9 olarak gerçekleşti.
- Yoksulluk sınırı 256 milyon 884 bin lira olarak hesaplandı.

Türkiye'deki geçiş koşulları, başta çalışanlar olmak üzere tüm dar ve sabit gelirli kesimleri olumsuz etkilemeye devam ediyor. TÜRK-İŞ ARAŞTIRMA MERKEZİ tarafından her ay düzenli olarak yapılan "gıda harcaması" çalışmasının sonuçlarına göre:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin dengeli beslenebilmesi için yapması gereken asgari harcamaya tutan bir önceki aya göre yüzde 2.6 oranında artışla Aralık 1998 ayında 84 milyon 515 bin lira'ya ulaştı.

- Gıda harcaması tutan son bir yıl itibarıyla yüzde 66.9 oranında artış gösterdi. Bir önceki yıl gıda için 50 milyon 623 bin lira harcaması gerekiyordu ve bir yıllık artış oranı yüzde 114.1 olarak belirlenmişti.

"Gıda harcaması" ile ilgili hesaplama yapılırken, farklı yaş gruplarına göre bilimsel veriler çerçevesinde oluşturulan beslenme kalıbı esas alındı. Bir kişinin ailesi ile birlikte, fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı esas alınarak, çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları yerlerden fiyatları derlendi ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması ortaya çıktı.

Beslenme kalıbı içinde yer alan ve bir çalışanın ailesi ile birlikte tüketmesi gereken farklı gıda maddelerinin fiyatlarında Aralık ayı itibarıyla dikkati çeken değişim şöyle olmuştur:

- Süt, yoğurt ve peynir gibi ürünlerinin bulunduğu grupta; süt ve yoğurt fiyatı değişmez iken, beyaz peynirin kilogram fiyatında 30 bin liralık artış görüldü.

- Et ve tavuk ürünlerinin yer aldığı grupta; kıyma etin kilo fiyatı geçtiğimiz aya göre 100 bin lira, kuşbaşı etin fiyatı ise 150 bin lira arttı. Balık fiyatlarında önemli bir değişiklik olmazken, tavuk fiyatı yüzde 6.1 oranında gerileyerek 925.000.- TL/kg.'dan satıldı. Yumurta, bu ay fiyatı artan gıda ürünleri arasında yer aldı.

Kuru bakliyatın bulunduğu grupta geçen aya göre bir fiyat değişikliği görülmezken, bazı marketlerde "ramazan ayı nedeniyle" fiyatlarında indirim söz konusuydu.

- Mevsim koşullarına bağlı olarak yeni ürünlerin piyasaya girmesiyle değerlendirmeye alınan ürünlerde değişiklikler söz konusu oldu. Ancak meyve ve sebze ürünlerinin ortalama kilogram fiyatı bu ay yaklaşık 5 bin lira arttı.

- Geniş halk kesiminin ağırlıklı olarak tükettiği temel gıda maddelerinden ekmeğin Ankara'daki fiyatı bu ay değişmedi. Ancak 200 gramı 50 bin lira'dan satılan ekmeğin yanısıra 300 gramı 100 bin liradan satılmaya başlanan pide nedeniyle mutfaka ek bir yük söz konusu oldu.

- Tereyağı, margarin ve Çiçekdağı fiyatında bu ay değişiklik tespit edilemezken, zeytinyağındaki fiyat artışı yüzde 21 oldu. Zeytin de fiyatı artan ürünler arasında yer aldı.

Artış oranı siyah zeytinde yüzde 1.4, yeşil zeytinde yüzde 3.1 olarak hesaplandı. Temel besin maddelerinden olan şekerin yanısıra reçel, pekmez, bal gibi ürünlerin de fiyatı bu ay değişmedi. Baharat ürünlerinden sadece tuz yüzde 13.9 oranında artarken, diğerlerinin fiyatı değişmedi. Salçanın fiyatında ise 10 bin liralık ayarlama oldu. Ihlamur ve çayın fiyatında ise bir değişiklik olmadı.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yaptığı hanehalkı tüketim harcamaları anketinin sonuçlarına göre, hanelerin toplam harcamaları içinde gıda harcamalarının payı yüzde 32,9 oranı ile ilk sırayı almaktadır (gıda, içki, tütün harcamalarının payı yüzde 35,6). Gıda yanısıra yapılmak gereken kira, ulaşım, yakacak, giyim, eğitim, kültür gibi temel gereksinimler de dikkate alındığında dört kişilik ailenin zorunlu giderleri için yapması gereken aylık harcamaya tutan ortaya çıkmaktadır. Bir anlamda yoksulluk sınırı olarak da nitelendirilen bu tutar Aralık 1998 itibarıyla 256 milyon 884 bin lira olarak hesaplanabilmektedir. Bu sınır Aralık 1997'de 153 milyon 869 bin liraydı. Bu tutar ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan en önemli gösterge olmaktadır.

DÖRT KİŞİLİK AİLENİN GIDA HARCAMASI (TL/AY)

	Aralık'97	Kasım'98	Aralık'98
Yetişkin İşçi	13.913.000.-	22.660.000.-	23.235.000.-
Yetişkin Kadın	11.579.000.-	18.944.000.-	19.467.000.-
15-19 Yaş Grubu Çocuk	14.891.000.-	24.286.000.-	24.949.000.-
4-6 Yaş Grubu Çocuk	10.240.000.-	16.485.000.-	16.863.000.-
Toplam	50.623.000.-	82.375.000.-	84.515.000.-

TÜRK-İŞ

**“Halkımız ve işçi sınıfımız
1999 yılına umutla bakmak istemektedir”**

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Yeni Yıl Mesajı

1998 yılı, ne yazık ki, ülkemiz, halkımız ve devletimiz açısından sorunlarla dolu bir yıl olmuştur.

Ekonomik, sosyal ve siyasal alanda yaşadığımız birçok sorun, 1998 yılında da çözüme kavuşturulamamış, ağırlaşan ekonomik sorunlar ve yaşanan ekonomik kriz halkımızı gün geçtikçe ezmiş, ücretler artan enflasyon karşısında erimiş, çoğunlukla işten çıkarmalar nedeniyle işsizlik artmış, gelir dağılımındaki adaletsizlik artarak sürmüştür, özelleştirme adı altında, ülkemizin hiçbir sorununa katkıda bulunmayan uygulamalarla bağımsızlığımızın temel dayanakları ve alinterimizin ürünü kamu kurum ve kuruluşları yağmalatılmaya çalışılmıştır.

Bu ağır sorunlara ek olarak, son dönemde yaşanan hükümet krizi de halkımızı, sorunlarının çözümü konusunda umutsuzluğa itmiştir.

TÜRK-İŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin Misak-ı Milli sınırları içindeki üniter devlet yapısının bölünmez bütünlüğünün ve bağımsızlığının, Atatürk ilkelerine ve insan haklarına dayalı, demokratik ve laik sosyal hukuk devletinin yılmaz savunucusudur.

TÜRK-İŞ, ülkemizin ve halkımızın yaşadığı bütün olumsuzluklara rağmen ülkemizin büyük tarihsel birikimine, halkımızın sağduyusuna ve işçi sınıfına olan güveni ile 1999 yılına umutla bakmaktadır.

TÜRK-İŞ, halkımızın Türkiye'ye, cumhuriyetin değerlerine ve ülkemizin temel kazanımlarına sahip çıkacağına inanmaktadır.

Bu umutla, başta işçi sınıfımız olmak üzere, tüm halkımızın yeni yılını candan kutlar, 1999 yılında sağlık, mutluluk ve başarılar dileriz.

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU

TÜRK-İŞ VE BAĞLI SENDİKALAR

TÜRK-İŞ Genel Bşk.: BAYRAM MERAL Bayındır Sokak No: 10 ANKARA Tel: 433 31 25 (4 hat) Fax: 433 68 09 - 433 85 80 - 432 56 60		18	DOK GEMİ-İŞ Genel Bşk.: NAZIM TUR Küçükpiyalı Paşa Mah. Kızılay Meydanı No. 24/26 Tel: 237 25 90 (5 Hat) Kasımpaşa / İSTANBUL Fax: 237 39 89	14
1	TARIM-İŞ Genel Bşk.: BEDRETTİN KAYKAÇ Bankacı Sokak No. 10 Tel: 419 04 56 (6 Hat) Kocatepe / ANKARA Fax: 419 38 47	01	TÜRKİYE YOL-İŞ Genel Bşk.: BAYRAM MERAL Sümer 1 Sok. No. 18 Kızılay - Ankara Tel: (0.312) 232 46 87-95 Fax: (0.312) 232 48 10	15
2	ORMAN-İŞ Genel Bşk.: SELAHATTİN GÜNGÖR Ataç Sok. Selam Ap. No. 1/5-10 Tel: 431 28 96 Yenışehir / ANKARA Fax: 434 12 67	01	TES-İŞ Genel Bşk.: MAHMUT ÖZONUR Meriç Sok. No. 23 Beştepe / ANKARA Tel: 212 65 10 (20 Hat) Fax: 212 65 52	16
3	TÜRKİYE MADEN-İŞ Genel Bşk.: H. HÜSEYİN KAYABAŞI Strasburg Cad. 7 / 4-5 Sıhhiye / ANKARA Tel: 231 73 55-56-57 Fax: 229 89 31	02	TEZKOOP-İŞ Genel Bşk.: SADIK ÖZBEN Uçyıldız Cad. No: 29 Subayevleri - ANKARA Tel: 318 39 79-86 Fax: 318 39 88	17
4	GENEL MADEN-İŞ Genel Bşk.: ŞEMSİ DENİZER Mithatpaşa Cad. Okul Sokak Tel: (372) 251 32 04 ZONGULDAK Fax: 253 66 35	02	TURK KOOP-İŞ Genel Bşk.: AHMET BALAMAN İzmir Cad. Fevzi Çakmak Sokak 15/11 Fax: 229 58 36 Tel: 230 08 55 - 229 44 80 Yenışehir / ANKARA	17
5	PETROL-İŞ Genel Bşk.: BAYRAM YILDIRIM Altunizade Mah. Kuşbakışı Sok. No. 25 Tel: (216) 391 66 67 Üsküdar / İSTANBUL Fax: 391 66 78	03	TÜMTİS Genel Bşk.: SABRİ TOPÇU İnkılap Caddesi No: 35/1 Aksaray / İSTANBUL Tel: (212) 530 07 43 Fax: 588 26 20	18
6	TEKGIDA-İŞ Genel Bşk.: ORHAN BALTA 4. Levent Konaklar Sokak Tel: (212) 264 49 96-97-98 Levent / İSTANBUL Fax: 278 95 34	04	DEMİRYOL-İŞ Genel Bşk.: Necatibey Cad. Sezenler Sokak 5/4 Tel: 231 80 30-31 ANKARA Fax: 231 80 32	19
7	ŞEKER-İŞ Genel Bşk.: ÖMER ÇELİK Karanfil Sokak 59 Bakanlıklar / ANKARA Tel: 418 42 73-74 - 418 19 88 Fax: 425 92 58	05	TÜRKİYE DENİZCİLER Genel Bşk.: TURAN UZUN Rıhtım Cad. Denizciler Sokak No: 7 Tel: 244 48 38 - 249 56 29 Tophane / İSTANBUL Fax: 244 52 21	20
8	TEKSİF Genel Bşk.: ZEKİ POLAT Ziya Gökalp Cad. Aydoğmuş Sokak No: 1 Tel: 431 21 70-71-72-73 ANKARA Fax: 435 78 26	06	HAVA-İŞ Genel Bşk.: ATILAY AYÇİN İncirli Cad. Volkan Apt. 66/1 Fax: 571 90 51 Tel: (212) 660 20 95 (5 hat) Bakırköy / İSTANBUL	21
9	DERİ-İŞ Genel Bşk.: YENER KAYA Gençtürk Cad. 17/3 Birlik İşhanı Fax: 528 62 07 Tel: 522 19 89 - 526 28 65 Aksaray / İSTANBUL	07	LİMAN-İŞ Genel Bşk.: HASAN BİBER Necatibey Cad. Sezenler Sokak 4/5 Tel: 231 74 18 Fax: 230 24 84 Sıhhiye / ANKARA	22
10	AĞAÇ-İŞ Genel Bşk.: MÜRSEL TAŞÇI Necatibey Cad. No: 20/22-23 Tel: 229 53 95 - 229 08 27 Fax: 231 52 19 Sıhhiye / ANKARA	08	TÜRKİYE HABER-İŞ Genel Bşk.: CENGİZ TEKE Kültür Mah. Yüksel Cad. No: 38 Tel: 431 90 44-45 Fax: 434 57 04 Yenışehir / ANKARA	23
11	SELÜLOZ-İŞ Genel Bşk.: DAVUT BOZKAN Ankara Cad. İpek Apt. No: 87 Tel: (262) 321 18 99 İZMİT Fax: 321 34 51	09	SAĞLIK-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA BAŞOĞLU Hedef Sok. No. 5 Tel: 231 80 45 Fax: 230 23 96 Anıttepe / ANKARA	24
12	BASIN-İŞ Genel Bşk.: ALİ EKBER GÜVENÇ Hanımeli Sokak No: 26/6-7 Tel: 230 29 08 - 229 85 65 Fax: 229 43 15 Sıhhiye / ANKARA	10	TOLEYİS Genel Bşk.: CEMAL BAKINDI İnebey Mh. Küçük Langa Cd. No: 16/18 Kat. 1 Bilir İş Merkezi Tel: 530 73 82 - 585 52 07 Aksaray / İSTANBUL Fax: 530 72 99	25
13	BASİSEN Genel Bşk.: METİN TIRYAKIOĞLU İstiklal Cad. 311 - Mısır Han Kat. 4 Oda: 15 Tel: (212) 251 99 00 Galatasaray / İSTANBUL Fax: 252 38 35	11	TÜRK HARB-İŞ Genel Bşk.: İZZET ÇETİN İnkılap Sokak 20 Kızılay / ANKARA Tel: 417 50 97-98-99 Fax: 417 13 64	26
14	BASS Genel Bşk.: TURGUT YILMAZ Sümer 2 Sok. No. 29 Kat. 3 Kızılay - ANKARA Tel: (312) 232 50 09-11 Fax: (312) 231 67 30	11	TGS Genel Bşk.: ZİYA SONAY Basın Sarayı Kat: 2 Fax: 511 48 17 Tel: (212) 514 06 94-96 Çağaloğlu / İSTANBUL	27
15	TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ Genel Bşk.: TAMER ERALAN Esat Cad. No. 43 Tel: 419 58 30 - 34 Fax: 425 13 35 Küçükesat / ANKARA	12	TÜRKİYE BELEDİYE-İŞ Genel Bşk.: EFENDİ GÜVERCİN Korkut Reis Mah. Toros Sok. No. 9 Sıhhiye / ANKARA Tel: 231 83 43 - 45 Fax: 232 08 74	28
16	KRİSTAL-İŞ Genel Bşk.: MUSTAFA BAĞÇECİ Kazancı Yokuşu, Ağaçağı Sokak No: 3 Daire: 10 Tel: (212) 251 95 77 (3 Hat) Taksim / İST. Fax: 251 95 79	12	TÜRK-SEN Genel Bşk.: ÖNDER KONULOĞLU A. Şehit Mehmet R. Hüseyin Sokak Tel: (0.392) 227 24 44 Fax: (0.392) 228 78 31 Lefkoşe / KKTC	34
17	TÜRK-METAL Genel Bşk.: MUSTAFA ÖZBEK Kızılırmak Mah. Eskişehir Yolu 1 km. Söğütözü / ANKARA Tel: 284 40 10 - 17 Fax: 284 40 18	13	HÜR-İŞ Genel Bşk.: ÖZAY ANDIÇ 21 Okullar Yolu Kızılay Mah. Tel: (0.392) 228 24 56 Fax: (0.392) 228 64 31 Lefkoşe / KKTC	35